

GEOMEDIA

**Põltsamaa linna ja Põltsamaa valla
omavalitsusüksuste ühinemise mõjude finantsanalüüs**

Konsultatsiooni- ja koolituskeskus Geomeedia
Tartu 51007, Rüütli 4
Tel. 7 441 672
geomeedia@geomeedia.ee
www.geomeedia.ee

Tellijä: Põltsamaa Vallavalitsus
Viljandi mnt 3, 48103 PÕLTSAMAA
e-post: info@kesk.ee
telefon: 776 6999
www.kesk.ee

Tartu, 2011

Sisukord

1. Ühineva omavalitsuse tulubaasi, tulude struktuuri ja maksude ühtlustamise vajaduse ja mõjude analüüs.....	9
1.1. Üldine raamistik	9
1.2. Põltsamaa linna ja Põltsamaa valla eelarve tulud	11
1.2.1. Tulumaks	13
1.2.2. Maamaks	13
1.2.3. Kohalikud maksud.....	16
1.2.4. Riigilõivud	17
1.2.5. Kaupade ja teenuste müük.....	18
1.2.6. Sihtotstarbelised toetused	31
1.3. Ühinemistoetus	32
1.4. Tulud kokku ühinemisel	33
2. Omavalitsuste poolt elanikele eraldatavate toetuste toetusmäärade ühtlustamisega kaasneva lisakulu analüüs.....	37
2.1. Sissetulekust sõltuvad sotsiaaltoetused ja ühekordsed toetused erinevatele elanike sihtgruppidele.....	39
2.1.1. Toimetulekutoetus.....	39
2.1.2. Erinevad erakorralise iseloomuga ühekordsed ja majanduslikes raskustes elanike toimetulekut soodustavad toetused.....	42
2.1.3. Sissetulekust sõltuvad tervise- ja ravivaldkonna toetused	45
2.1.4. Emakakaelavähi vastase vaktsineerimise toetus.....	47
2.1.5. Sünnitoetus ja 2-aastase lapse toetus	47
2.1.6. Matusetoetus	48
2.1.7. Noore spetsialisti toetus	49
2.1.8. Saunatoetus.....	49
2.2. Toetused puudega isikutele ja nende hooldajatele	49
2.2.1. Puudega isikute hooldajatoetused	49
2.2.2. Erijuhtudel makstav sotsiaalmaks.....	51
2.2.3. Muud toetused puuetega isikutele ja nende hooldajatele	51
2.3. Õppetoetused	52
2.3.1. Lasteaia-, koolilõuna- ning toidupäevamaksumuse toetused.....	52
2.3.2. 1. klassi õpilase toetus	53
2.3.3. Kooli- ja huvitegevustoetus.....	53
2.3.4. Koolitransporditoetus	54
2.4. Toetusmäärade ja sihtrühma ühtlustamisega kaasnevate lisakulude hinnangu koond.....	54
3. Omavalitsuste palgal olevate töötajate palkade ühtlustamisega kaasneva lisakulu analüüs ...	56
3.1. Põltsamaa linna ja Põltsamaa valla ametiasutuse teenistujate palgatasemete võrdlus.....	56
3.1.1. Palgavahemike ühtlustamine	58
3.1.2. Keskmise palgataseme ühtlustamine ametnikkonna gruppide lõikes.....	59
3.1.3. Palkade ühtlustamine ametikohtade lõikes	60
3.1.4. Kohalike omavalitsusüksuste ühinemine	61
3.2. Põltsamaa linna ja Põltsamaa valla hallatavate asutuste töötajate palgatasemete võrdlus.....	63
3.2.1. Haridusvaldkonna allasutused.....	64
4. Ühinenud omavalitsuse kulutuste valdkondade ja piirkondade vahelise jaotuse analüüs	72
4.1. Kulude valdkondlik jaotus	73
4.1.1. Üldvalitsemine.....	74
4.1.2. Avalik kord.....	80
4.1.3. Majandus, keskkonnakaitse, elamu- ja kommunaalmajandus.....	80

4.1.4.	Vaba aeg, kultuur, sport ja religioon.....	82
4.1.5.	Haridus	83
4.1.6.	Tervishoid	86
4.1.7.	Sotsiaal	86
4.2.	Kulud kokku ühinemisel	88
5.	Omavalitsuste ühinemiseelse ja -järgse finantsvõimekuse võrdlev analüüs.....	90
6.	Kasutatud allikad.....	96

LISAD

LISA 1.	Põltsamaa Linnavalitsuse (ametiasutuse) struktuur alates 1.07.2011.....	97
LISA 2.	Põltsamaa Vallavalitsuse (ametiasutuse) struktuur alates 01.01.2011.....	97
LISA 3.	Ühendumavalitsuse ametnikkonna struktuuri tööversioon seisuga 11.05.2011	98

JOONISED JA TABELID

Joonis 1.	Eelarve tulude abs ja suhteline maht.....	11
Joonis 2.	Eelarve tulude struktuur	12
Joonis 3.	Tulud liigiti elaniku kohta	12
Joonis 4.	Tulud kaupade ja teenuste müügist alaliikide lõikes	18
Joonis 5.	Laekumine haridusasutuste majandustegevusest.....	19
Joonis 6.	Haridusasutuste muud tulud, 2010	19
Joonis 7.	Laekumine kultuuri- ja kuntsiasutuste majandustegevusest	22
Joonis 8.	Arvestuslikud tulud tasandusfondis 2011.aastal	26
Joonis 9.	Elanikkond tasandusfondis.....	27
Joonis 10.	Hooldatavate ja hooldajateenusele suunatud arv tasandusfondis 2011.aastal	27
Joonis 11.	Arvestuslikud k-valemi tulud, kulud ja eraldis elaniku kohta, eur	27
Joonis 12.	Tasandusfond lõige 2.....	28
Joonis 13.	Hariduseraldis.....	28
Joonis 14.	Tulud kokku ühinemisel	36
Joonis 15.	Ühendumavalitsuse tulude struktuur	36
Joonis 16.	Kehtestatud ja rakendatud min ja max palgamäärad ametigruppide lõikes, eur	57
Joonis 17.	Eelarve kulude/tulude abs ja suhteline maht.....	72
Joonis 18.	Investeeringute ja jooksvate kulude abs ja suhteline maht	73
Joonis 19.	Investeeringud aastatel 2005-2009	73
Joonis 20.	Kulude abs ja suhteline maht ning struktuur valdkondade lõikes, 2010.....	74
Joonis 21.	Kulud ühinemisel kokku	89
Joonis 22.	Kulud valdkondlikult ühinemisel.....	89
Joonis 23.	Valdkondlike kulude jaotus tinglikult piirkondade vahel (summaarsed kulud arvlemiseta)	90
Joonis 24.	Eelarve tulem	90
Joonis 25.	Sissetulekud ja väljaminekud	91
Joonis 26.	Omavalitsuse omafinantseerimisvõime.....	93
Joonis 27.	Konsolideerimisgrupi omafinantseerimisvõime	93
Tabel 1.	Tulumaks.....	13
Tabel 2.	Maamaks.....	13
Tabel 3.	Maa maksustamishind eurodes 2010. aasta seisuga (Rahandusministeerium)	14
Tabel 4.	Maamaksu määrad	14
Tabel 5.	Arvestuslik ja tegelik maamaks kehtivate määradega (Rahandusministeerium).....	14
Tabel 6.	Maamaksu määrade ühtlustamise alternatiivid	15
Tabel 7.	Arvestuslik maamaks ühtlustatud määradega.....	15
Tabel 8.	Elamumaa maksuvabastuse ulatuse ühtlustamise alternatiivid ja hinnanguline mõju soodustuse rahalisele mahule.....	16
Tabel 9.	Reklaamimaks.....	17
Tabel 10.	Teede ja tänavate sulgemise maks	17
Tabel 11.	Riigilõivud.....	17
Tabel 12.	Kaupade ja teenuste müük (klassifikaator 322,323)	18

Tabel 13. Laekumine haridusasutuste majandustegevusest	19
Tabel 14. Koolieelsete lasteasutuste muude kulude vanemate poolt kaetava osa määr kalendrikuus 2010 ja 2011. aastal	20
Tabel 15. Laekumine kultuuri- ja kuntsiasutuste majandustegevusest.....	23
Tabel 16. Laekumine üldvalitsemisasutuste majandustegevusest	23
Tabel 17. Laekumine muude asutuste majandustegevusest.....	24
Tabel 18. Eraldised tasandusfond löige 1 alusel	26
Tabel 19. Kohalikud teed ja tänavad, km	27
Tabel 20. Muud eraldised toetusfondis	29
Tabel 21. Tulud varade müügist	30
Tabel 22. Tulud varadelt.....	30
Tabel 23. Muud puhastulud	31
Tabel 24. Sihttoetused jooksvateks kuludeks.....	31
Tabel 25. Sihtotstarbelised toetused investeringuteks	32
Tabel 26. Ühinemistoetus indikatiivselt	33
Tabel 27. Tulud kokku ühinemisel	34
Tabel 28. Sotsiaaltoetused 2010.....	37
Tabel 29. Netosissetuleku piirmäärad majanduslikult vähekindlustatud leibkondade liikmete kohta	38
Tabel 30. Sotsiaaltoetuste nomenklatuur	38
Tabel 31. Eluruumide alaliste kulude piirmäärad toimetulekutoetuse määramisel	40
Tabel 32. Toimetulekutoetus (sh üksikvanema täiendav toetus) toimetulekupiiri kindlustamiseks	40
Tabel 33. Toimetulekutoetuse rahuldatud taotluste arv, 2011. aasta I poolaasta	41
Tabel 34. Toimetulekutoetust saanud leibkondade jaotus toetuse saamise kordade järgi, 2011. aasta I poolaasta	41
Tabel 35. Toimetulekutoetuse kulud toimetulekupiiri kindlustamiseks	42
Tabel 36. Erinevad erakorralise iseloomuga ühekordsed ja majanduslikes raskustes elanike toimetulekut soodustavad toetused ehk toetusmeetmete grupp I.....	43
Tabel 37. Erinevate erakorralise iseloomuga ühekordsete ja majanduslikes raskustes elanike toimetulekut soodustavate toetuste ehk toetusmeetmete grupi I kulud ja lisaressursivajadus, 2010	45
Tabel 38. Sissetulekust sõltuvad tervise- ja ravivaldkonna toetused.....	45
Tabel 39. Sissetulekust sõltuvad tervise- ja ravivaldkonna ehk toetusmeetmete grupi II kulud ja lisaressursivajadus, 2010.....	46
Tabel 40. Sünnitoetus ja 2-aastase lapse toetus.....	47
Tabel 41. Sünnitoetuse ja 2-aastase lapse toetuse kulud, 2010 ja 2011	47
Tabel 42. Matusetoetuse kulud, 2010	48
Tabel 43. Riiklik eraldis puudega lapse hooldajatoetuse maksmiseks ja sotsiaalmaksuks erijuhul	49
Tabel 44. Puudega lapse ja täisealise isiku hooldajatoetuste määrad ja lisatingimused.....	50
Tabel 45. Puudega isiku hooldajatoetused.....	50
Tabel 46. Puudega isiku hooldajatoetuse kulud, 2010.....	50
Tabel 47. Erijuhtudel makstav sotsiaalmaks, 2010	51
Tabel 48. Kulud muudele toetustele puuetega isikutele ja nende hooldajatele 2010.....	52
Tabel 49. Kooli- ja huvitegevustoetus.....	53
Tabel 50. Kooli- ja huvitegevustoetuse kulud, 2010	53
Tabel 51. Koolitransporditoetus.....	54
Tabel 52. Toetusmäärade ja sihtrühma ühtlustamisega kaasnevate lisakulude hinnangu koondtabel	54
Tabel 53. Haldusstruktuuride koosseis ametigruppide lõikes	56
Tabel 54. Kehtivad palgavahemikud ametiasutuse teenistujate põhigruppides, eur	57
Tabel 55. Ametikohad linna- ja vallavalitsuses ning kehtivad palgamäärad võrdlevalt, eur	58
Tabel 56. Ühtlustatud palgavahemikud ametiasutuse teenistujate põhigruppides, eur	59
Tabel 57. Lisaressursi vajadus vallas palgavahemike ühtlustamisel, eur.....	59
Tabel 58. Lisaressursi vajadus keskmise palgataseme ühtlustamisel ametnike gruppide lõikes , eur	60
Tabel 59. Lisaressursi vajadus palkade ühtlustamisel ametikohtade lõikes.....	60
Tabel 60. Lisaressursi vajadus palkade ühtlustamisel ametikohtade lõikes (vol 2).....	61
Tabel 61. Linna ja valla summaarsed ja ühendomavalitsuse ametiasutuse struktuurid	61
Tabel 62. Ametikohad ühendomavalitsuses ja alternatiivsed palgamäärad, eur	62
Tabel 63. Palgafond ühendomavalitsuses alternatiivsete palgamääradega.....	62
Tabel 64. Allasutused.....	63
Tabel 65. Haridusasutuste juhtide palgamäärade vahemikud, eur	64

Tabel 66. Klassi-, aine-, parandusõppe ja pikapäevarühma pedagoogide töötasu alammäärad, eur.....	65
Tabel 67. Pikapäevarühma õpetajate ametikohad vallas.....	66
Tabel 68. Lasteaia ja huvikooli õpetaja, kasvataja, ringi- ja huvijuht, logopeed, psühholoog ja sotsiaalpedagoogi pedagoogide töötasu alam- ja ülemmäärad, eur.....	66
Tabel 69. Linna hallatavate asutuste muude töötajate (va pedagoogid ja juhid) töötasu vahemikud, eur	69
Tabel 70. Muud haridusasutuste abi- ja oskustöölised vallas.....	69
Tabel 71. Hallatavate asutuste muude töötajate (va pedagoogid ja juhid) ühtlustatud töötasu vahemikud, eur	70
Tabel 72. Ühtlustamisega kaasnev lisaressursivajadus	71
Tabel 73. Üldvalitsemise kulud 2010	75
Tabel 74. Volikogu tööst osavõtu tasustamine.....	76
Tabel 75. Volikogu personalikulud.....	76
Tabel 76. Volikogu majandamiskulud	77
Tabel 77. Linna/vallavalitsuse personalikulud, 2010.....	78
Tabel 78. Üldvalitsemise kulud summaarselt ja ühinemisel.....	79
Tabel 79. Majandusvaldkonna kulud 2010.....	80
Tabel 80. Majandusvaldkonna kulud summaarselt ja ühinemisel	81
Tabel 81. Vaba aja valdkonna KOV allasutused ja mõju all olevad III sektori organisatsioonid.....	82
Tabel 82. Vaba aja valdkonna kulud 2010.....	82
Tabel 83. Vaba aja valdkonna kulud summaarselt ja ühinemisel	83
Tabel 84. Haridusvaldkonna kulud, 2010	84
Tabel 85. Haridusvaldkonna allasutused.....	84
Tabel 86. Haridusvaldkonna kulud summaarselt ja ühinemisel, 2010	86
Tabel 87. Sotsiaalvaldkonna kulud 2010	86
Tabel 88. Sotsiaalvaldkonna kulud summaarselt ja ühinemisel 2010.....	88
Tabel 89. Võlakohustused, bilansivälised kohustused ja nõuded seisuga 31.12.2010, tuhat eur	92

Sissejuhatus

Eesti ruumiliselt tasakaalustatud ja jätkusuutliku arengu üheks võtmeteguriks on tõhusalt toimiv avalik sektor. Eriti oluline on avaliku sektori roll kohaliku arengu suunamisel väljaspool suuremaid keskuseid. Muutunud sotsiaal-majanduslik keskkond, piiratud ressursid rohkete avalike ülesannete täitmiseks ja kasvav konkurents avaliku sektori ressursside üle seavad kohaliku omavalitsuse üksuste ja nende organite kui peamiste kohaliku avaliku arendustegevuse mootorite ette pidevalt tõsiseid väljakutseid. Sageli võib osutada, et elanike avalike teenustega kindlustamine ja kohaliku arengu eest seismine on tulemuslikum ja ökonoomsem koostöös teiste kohalike omavalitsuste üksustega. Selleks, et otsustada, milline haldusintegratsiooni vorm on otstarbekaim või kas hetke haldusorganisatsiooni muutmine on üldse kasulik, on tarvis olukorda ja võimalikke muutusi analüüsida.

Vastavalt Põltsamaa Vallavalitsuse tellimusele viis Konsultatsiooni- ja koolituskeskus Geomedia läbi Põltsamaa linna ja Põltsamaa valla omavalitsusüksuste ühinemise mõjude finantsanalüüsi. Analüüsi koostas Geomedia projektijuht ja analüütik Karin-Liis Haljaste.

Analüüs koosneb, vastavalt uuringuhanke kirjelduses ettenähtud ülesannetele, viiest peatükist.

- Ühineva omavalitsuse tulubaasi, tulude struktuuri ja maksude ühtlustamise vajaduse ja mõjude analüüs.
- Omavalitsuste poolt elanikele eraldatavate toetuste toetusmäärade ühtlustamisega kaasneva lisakulu analüüs.
- Omavalitsuste palgal olevate töötajate (õpetajad, ametnikud jt) palkade ühtlustamisega kaasneva lisakulu analüüs.
- Ühinenud omavalitsuse kulutuste valdkondade ja piirkondade vahelise jaotuse analüüs.
- Omavalitsuste ühinemiseelse ja -järgse finantsvõimekuse (sh arvestades olemasolevat ja arengukavas planeeritud võlakooormust ja pikaajalisi kohustusi) võrdlev analüüs.

Baasiliselt on ühinemise mõjude finantsanalüüsil aluseks 2010. aasta eelarve täitmise ja majandusaasta aruanded. Täiendavalt on teatud alalõikudes oluliste muutuste korral tulu/kulu liikides, määrades lisatud suunda näitavad arvutused 2011. aasta kavandatud eelarvete ja lisaelarvete (seisuga 1. okt 2011) alusel.

Järgnevalt lühikokkuvõtte. Põltsamaa linna ja Põltsamaa valla tulud kumulatiivselt on 2010. aasta andmetel vastavalt 7,7 mln eur ning puhastulud 7,2 mln eur. Tulude maht kokku on ühendomavalitsusel mõnevõrra väiksem kui Põltsamaa linna ja Põltsamaa valla tulud kumulatiivselt kokku, mahu vähenemine tuleneb peaausjalikult omavahelise arvlemise kadumisest (st kaovad ka vastavad kulud). Omavahelise arvlemise ärajäämine vähendab nii tulusid kokku kui puhastulusid ca 0,4 mln eur aastas, so 6% võrreldes kumulatiivse näitajaga vastavalt tasemele 7,3 mln ja 6,8 mln eur. Lisaks mõjutavad ühendomavalitsuse tulude mahtu otsused, mis puudutavad erinevate praktikate ja tingimuste ühtlustamist maamaksu osas, ülesannete delegeerimist allasutustele ja allasutuste majandustegevusest laekuvate tulude osas. Praktikate ühtlustamine sõltuvalt otsustest (linn valla praktikaga / vald linna praktikaga) muudab tulusid suurusjärgus 0,1 mln eur aastas, so 1%

kumulatiivsetest tuludest. Puhastulude vähenemine tähendab ka maksimaalse lubatud võlakohustuste mahu vähenemist sõltuvalt otsustest ja asjaoludest 3-6%.

Põltsamaa linna ja Põltsamaa valla ühinemisel on ühekordne ühinemistoetus ca 0,35 mln eurot, so 4,5% kumulatiivsetest tuludest.

Ühinemisega on võimalik saavutada kulude kokkuhoidu üldvalitsemise valdkonnas, eelkõige volikogude, juhtkonna ja ametnikkonna personalikulude arvelt. Kokkuhoiu suurus sõltub mitmetest sisuotsustest, välja toodud on arvestuslikud suunda näitavad arvutused 2010. aasta eelarve täitmise andmete alusel – hinnanguliselt suurusjärgus 80 tuhat kuni 162 tuhat eurot. Teoreetiliselt on võimalik, sõltuvalt alternatiivsetest valikutest, praeguste haldushoonete majandamiskuludelt mõningane täiendav kulude kokkuhoid, ka müügist tulu teenimine. Raamatukogude ühtse juhtimise alla viimist on asjakohane kaaluda administratiivse võimekuse parandamise seisukohast. Sarnaste tegevusvaldkondadega allettevõtete – linnas Põltsamaa Varahalduse OÜ ja vallas Põltsamaa Vallavara OÜ – ühendamist/ühtse juhtimise alla viimist ja/või tegevusalade ja ulatuse korrigeerimist finants- ja teiste ressursside rakendamise optimeerimisest lähtudes. Erinevaid alternatiive haldushoonete, raamatukogude ja majandusvaldkonna allettevõtete osas on vajalik edaspidi põhjalikumalt analüüsida.

Allasutuste töötajate tasustamissüsteemide ühtlustamisel, puudutab peaasjalikult haridusasutusi, on hinnanguliselt lisaressursivajadus, sõltuvalt sisuotsustest, vahemikus 6 tuhat ja 177 tuhat eur.

Sotsiaalvaldkonnas muutuvad ühendamavalitsuse kulud võrreldes linna ja valla kumulatiivsete kuludega vastavalt sisuotsustele. Hooldustöötajate tasustamissüsteemide ja elanikele makstavate toetuste nomenklatuuri, tingimuste ja määrade ühtlustamisel kõrgeimale/laiemale kehtivale tasemele on lisaressursivajadus kuni 106 tuhat eurot (sellest 35 tuhat riiklikult finantseeritav toimetulekus); alternatiiv on ka elanikele makstavate sotsiaaltoetuste reorganiseerimine olemasolevate summeeruvate rahaliste vahendite piires.

Linna ja valla kulude kumulatiivne maht kokku on 7,6 mln eur, arvlemiseta 7,2 mln eur. Erinevad ühinemisega kaasnevad otsused omavalitsuse jooksvate kulude osas võivad suurendada ja vähendada omavalitsuse kulusid kokkuvõttes mahus +/- 0,2 mln eurot. Investeeringud tehakse otsustuskorras, nende analüüsimine polnud käesoleva töö ülesandeks. Kokkuleppeline Põltsamaa linna ja Põltsamaa valla piirkonna investeeringute kava aastateks 2011-2015 on paika pandud Põltsamaa koostööpiirkonna arengukavas aastateks 2011-2020.

Võlakoormus on Põltsamaa linnal ja Põltsamaa vallal mõõdukas. 2010. aasta lõpu seisuga oli Põltsamaa linnal netovõlakohustusi (võlakohustused – likviidsed vahendid) 1,22 mln eurot, so põhitegevuse tuludest 26%, ja Põltsamaa vallal 0,8 mln eurot, so põhitegevuse tuludest 23%. Summaarselt võttes on netovõlakohustused ca 2 mln eurot ning ühendamavalitsuse põhitegevuse tuludest arvlemiseta moodustavad 27%. Nõ vaba võlakohustuste maht on linnal 2010. aasta lõpu seisuga 1,6 mln eurot ja vallal 1,9 mln eurot, summaarselt 3,4 mln eurot. Konsolideerimisgrupi nõ vaba võlakohustuste maht linnal on 1,8 mln eurot ja vallal 1,6 mln eurot, summaarselt 3,4 mln eurot. Ühendamavalitsusel on vaba võlakohustuste maht mõnevõrra väiksem kui linna ja valla summaarne näitaja. Põhjuseks asjaolu, et omavahelise arvlemise ärajäämise tõttu väheneb põhitegevustulude maht. Ühendamavalitsusel on võimalik laenuressurssi kaasata täiendavalt pisut üle 2 mln euro ja konsolideerimisgrupil ca 2,8 mln eurot.

Jooksev omafinantseerimisvõimekus oli 2010. aastal Põltsamaa linnal ja tema konsolideerimisgrupil vastavalt 0,24 ja 0,34 mln eurot; Põltsamaa valla ja tema konsolideerimisgrupil vastavalt 0,45 ja 0,39 mln eurot. Seejuures keskpika perioodi (aastate 2005-2010) keskmised näitajad linnal mõnevõrra paremad ja vallal kehvemad. Keskpika perioodi keskmine jooksev omafinantseerimisvõimekus on Põltsamaa linnal ja tema konsolideerimisgrupil vastavalt 0,3 mln ja 0,43 mln eurot; Põltsamaa valla ja tema konsolideerimisgrupil vastavalt 0,22 mln ja 0,23 mln eurot.

Omafinantseerimisvõimekuse mahtu rahas ei mõjuta omavalitsuste ühinemisel omavahelise arvlemise ärajäämine (tulu ja kulud vähenevad samas mahu), kuid erinevad sisuotsused tulude ja kulude osas mõjutavad. Seega baasiliselt on ühendamavalitsuse omafinantseerimisvõimekus 2010. aasta andmete alusel 0,69 mln eurot, linna ja valla näitajatest keskpikal perioodil lähtudes 0,52 mln eurot; ühendamavalitsuse konsolideerimisgrupil on vastavad näitajad 0,73 mln ja 0,63 mln eurot.

Arvestades eelpool väljatoodud hinnanguid vaba laenuressursi ja jooksva omafinantseerimisvõimekuse osas, on ühendamavalitsuse poolne investeringute finantseerimisvõimekus 5 aasta perspektiivis kuni 5,6 mln eurot; konsolideerimisgrupil kuni 6,4 mln eurot. Kaasates erinevate doonorite finantseeringut projektide kaudu ja kasutades kogu investeringute finantseerimisvõimekuse erinevate projektide omafinantseeringuks (ca 20%), on järgneva 5 aasta jooksul võimalik teoreetiliselt investeerida ühendamavalitsusel suurusjärgus kuni 28 mln eurot ja konsolideerimisgrupil kuni 32 mln eurot.

1. Ühineva omavalitsuse tulubaasi, tulude struktuuri ja maksude ühtlustamise vajaduse ja mõjude analüüs

1.1. Üldine raamistik

Kõiki kohaliku elu küsimusi otsustavad ja korraldavad kohalikud omavalitsused, kes tegutsevad seaduste alusel iseseisvalt. Vastavalt põhiseadusele on igal kohaliku omavalitsuse üksusel iseseisev eelarve, mille kujundamise alused ja korra sätestab kuni 31.12.2011 valla- ja linnaeelarve seadus (VLES) ning alates 01.01.2012 rakendub Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadus (KOFIS). KOFISiga kaasnevad põhilised uuendused on seotud keskpika eelarvestamise põhimõtete juurutamise, piirangutega kohaliku omavalitsuse ja kohaliku omavalitsuse arvestusüksuse netovõlakooormuse suurusele ja põhitegevustulemile; sätestatakse sanktsioonid finantsdistsipliini meetmetest kinni pidamiseks ning meetmed kohalike omavalitsuse üksuste raske finantsolukorra ohu kõrvaldamiseks. Seadustest tulenevate kohalikele omavalitsuse üksustele pandud riiklike ülesannete täitmiseks peab riik Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse (KOKS) alusel ette nägema finantsvahendid riigieelarvest.

Vastavalt tulumaksuseadusele eraldatakse maksumaksja elukohajärgsele kohalikule omavalitsusüksusele 11,4% protsenti residendist füüsilise isiku maksustatavast tulust. **Füüsiliste isikute tulumaksust** KOV-ile eraldatav määr on alates uue arvestuse süsteemi kehtestamisest 2004. aastal muutunud mitmel korral. Aastal 2004 kehtestati määr tasemel 11,4 protsendipunkti, mis järgnevatel aastatel tõusis järk-järgult tasemeni 11,93 protsendipunkti. Maksimaalne 11,93 protsendipunkti kehtis 2009. aasta I kvartali tuludele ning alates 2009. aasta aprillist langetati tagasi esialgsele tasemele 11,4 protsendipunkti. Omavalitsusliitude Koostöökogu üheks ettepanekuks Valitsuskomisjoni ja Omavalitsusliitude Koostöökogu eelarveläbirääkimisteks riigieelarvete ettevalmistamise ja muudes küsimustes on taastada kohalike omavalitsuste üksustele eraldatava üksikisiku tulumaksu määr erakorralise vähendamise eelsele tasemele ehk 11,93 protsendipunktile, samas riigieelarve strateegia aastateks 2012-2015 ei näe ette KOVide tulubaasi taastamist ega suurendamist. Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammiga aastateks 2011–2015 on eesmärgi „Omavalitsustele iseseisva tulubaasi, regionaalse tasakaalustatuse ja kohaliku demokraatia suurendamine“ all sätestatud tegevusvajadusena „võimaldada igal Eesti elanikul omandi, töökoha või perekondlike sidemete alusel määrata kuni kaks ametlikku elukohta ja sellest tulenevalt jagada nende vahel tulumaksu“, asjakohaste tulumaksuseaduse ja rahvastikuregistri seaduse muutmise seadus(t)e eelnõu(de) tähtjaks on määratud 2012.aasta IV kvartal. Seega KOVile laekuva tulumaksu osa arvestuse alused võivad lähiaastatel muutuda oluliselt, kuivõrd hetkel on Rahvastikuregistris märgitud iga elaniku kohta üks ametlik elukoht ja see on aluseks tulumaksu eraldamistele KOVidele. Rahandusministeeriumis on koostamisel analüüs omavalitsuse üksuste tulubaasi kujunemise alustest, mille fookuses on valitsusliidu tegevusprogrammi vastava punkti, tulumaksu jaotamise võimalus kahe omavalitsuse vahel, täitmine¹.

---

¹ - Valitsuskomisjoni ja Omavalitsusliitude Koostöökogu delegatsiooni läbirääkimiste rahanduse ja maksupoliitika töörühma protokoll 12.05.2011

Vastavalt kohalike maksude seadusele on kohalikul omavalitsusel õigus kehtestada ja koguda järgmisi kohalikke makse: **müügi², paadi², reklaami-, teede ja tänavate sulgemise, mootorsõiduki, loomapidamis-, lõbustusmaks ja parkimistasu.**

Maamaksuseaduse alusel laekub kogu **maamaks** omavalitsusüksuse eelarvesse. Maamaksuseadus annab kohalikele omavalitsusüksusele õiguse kehtestada oma territooriumil etteantud piirides (0,1–2,5% ulatuses maa maksustamishinnast aastas) maamaksu määr ja soodustusi teatud staatusega isikutele (nt pensioni saaja, represseeritu). Seoses eurole üleminekuga kaasnes muudatus maamaksu määramise miinimumpiirsumma osas - kuni 31.12.2010 kehtis piirmäär 50 krooni (=3,2 eurot) ja alates 01.01.2011 kehtib piirmäär 5 eurot (=78,23 krooni), millest allapoole jäävate arvestuslike maksusummade korral maamaksu ei määrata ja maksuteadet ei väljastata³. Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammiga aastateks 2011–2015 on maksukoormuse vähendamise eesmärgi all sätestatud tegevusena „koduomanike maksukoormuse vähendamiseks kaotada alates 1. jaanuarist 2013 maamaks kodu alusele maale tiheasustusaladel kuni 1500m² ja hajaasustusega piirkonnas kuni 2 ha ulatuses“. Rahandusministeeriumis on ettevalmistamisel elamumaa maamaksust vabastamiseks maamaksu seaduse muutmise eelnõu ja koostamisel vastavate mõjude analüüs⁴.

Riikliku maksuna laekuvad kohalikku eelarvesse ka loodusvarade kasutamise tasud ehk **ressursimaksud** vastavalt Keskkonnatasude seadusele. Kohalikele omavalitsusele laekub 50% veerikasutusõiguse tasust, kohaliku tähtsusega maardlate kaevandamisõiguse tasust 100%, riikliku tähtsusega maardlate kaevandamisõiguse tasust 50% ja saastetasust 75%.

Omavalitsusele laekuvad ka teatud **riigilõivud** vastavalt riigilõivuseadusele ja kaubandustegevuse seadusele.

Vastavalt riigieelarve seadusele on riigieelarvest kohalike eelarvete toetuseks eraldatavad vahendid käsitletavad **tasandusfondina**, mis jaguneb: a) eraldi kohalike eelarvete tulubaasi täiendamiseks K-valemi alusel ehk tasandusfondi lg 1; b) toetusfondi eraldi ehk tasandusfondi lg 2. Nn K-valemi alusel antava eraldise eesmärgiks on tasakaalustada liialt suured erinevused erinevate omavalitsusüksuste tulubaaside vahel ning elementaarselt kindlustada ka kõige vaesemad omavalitsused võimalusega osutada elanikkonnale avalikke teenuseid. Toetusfondist eraldatakse kohalikele omavalitsusüksustele peaauglikult kompensatsiooni teatud kulude kandmiseks. Toetusfondist moodustavad valdava osa eraldised hariduskulude katteks, lisaks on eraldised toimetulekutoetusteks, sotsiaaltoetuste ning -teenuste osutamiseks - ning täiendav toetus väikesaartele, alates 2011. aastast lisandus sündide ja surmade registreerimise toetus ning 2010. aastal eraldati erakorraliselt toetust omavalitsuste tulubaasi stabiliseerimiseks.

Lisaks eeltoodule on ette nähtud **sihtotstarbelised eraldised nii jooksvateks kuludeks kui investeringuteks**. Kohalike omavalitsuse eelarvesse sihtotstarbeliselt eraldatud vahendeid võib kasutada ainult ettenähtud otstarbel.

² - kuni 31.12.2011

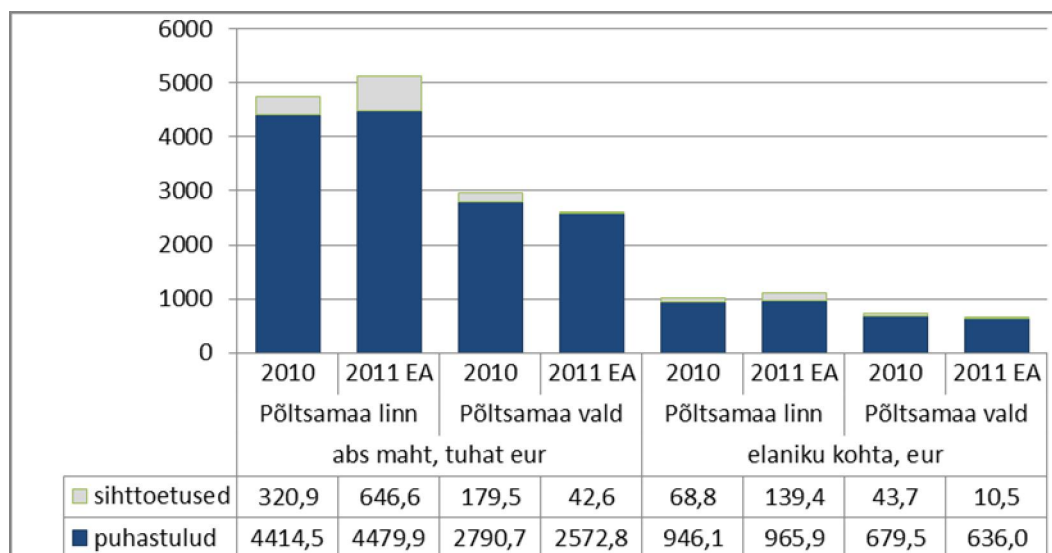
³ - Maamaksuseadus § 7 lg 3

⁴ - Valitsuskomisjoni ja Omavalitsusliitude Koostöökogu delegatsiooni läbirääkimiste rahanduse ja maksupoliitika töörühma protokoll 12.05.2011

1.2. Põltsamaa linna ja Põltsamaa valla eelarve tulud

2010. aasta Põltsamaa linna tulude maht⁵ kokku oli 4,74 mln eurot ja Põltsamaa vallas 2,97 mln eurot, millest puhastulud ehk tulud ilma sihtotstarbeliste eraldisteta on vastavalt 4,41 mln eurot ja Põltsamaa vallas 2,79 mln eurot – proportsionaalne ligikaudne tulude kokku ja puhastulude absoluutmahtude suhe on linna kasuks ligikaudses suhtes 8:5⁶.

Elaniku kohta võttes olid 2010. aastal tulud kokku ja puhastulud vastavalt Põltsamaa linnas 1014,9 eur ja 946,1 eur, Põltsamaa vallas 723,2 eur ja 679,5 eur - proportsionaalne ligikaudne tulude kokku ja puhastulude elaniku kohta näitajate suhe on linna kasuks ligikaudses suhtes vastavalt 4:3 ja 7:5.

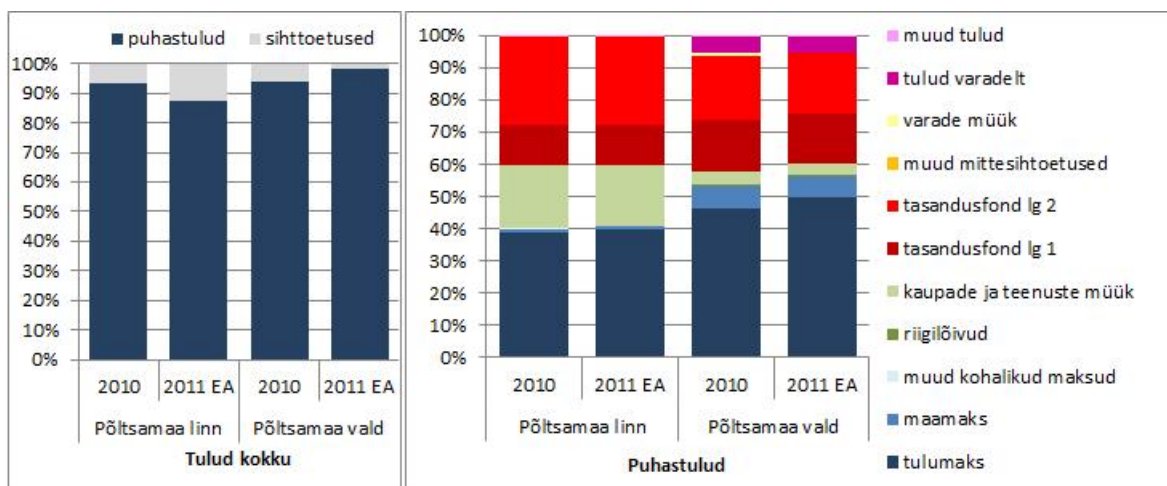
Joonis 1. Eelarve tulude abs ja suhteline maht

Jooksvaks 2011. aastaks kavandatud eelarvete alusel on Põltsamaa linnal nii tulud kokku kui puhastulud suuremad kui 2010. aastal ja Põltsamaa vallas seevastu väiksemad. Seega on eelarve plaanide alusel proportsionaalselt võttes erisused mõnevõrra suurenenud.

Peamine tuluallikas on mõlemal võrreldaval omavalitsusel tulumaksulaekumine. 2010. aasta eelarve täitmise andmetel moodustas tulumaks puhastuludest vallas 46% ja linnas 39%. Olulisuselt järgnevad eraldised tasandusfondist. Eraldis toetusfondist (tasandusfondi lg 2) andis puhastuludest linnas 27% ja vallas 20% ning eraldis tasandusfondist tulubaasi tasakaalustamiseks k-valemi alusel (tasandusfondi lg 1) vallas 16% ja linnas 13% puhastuludest.

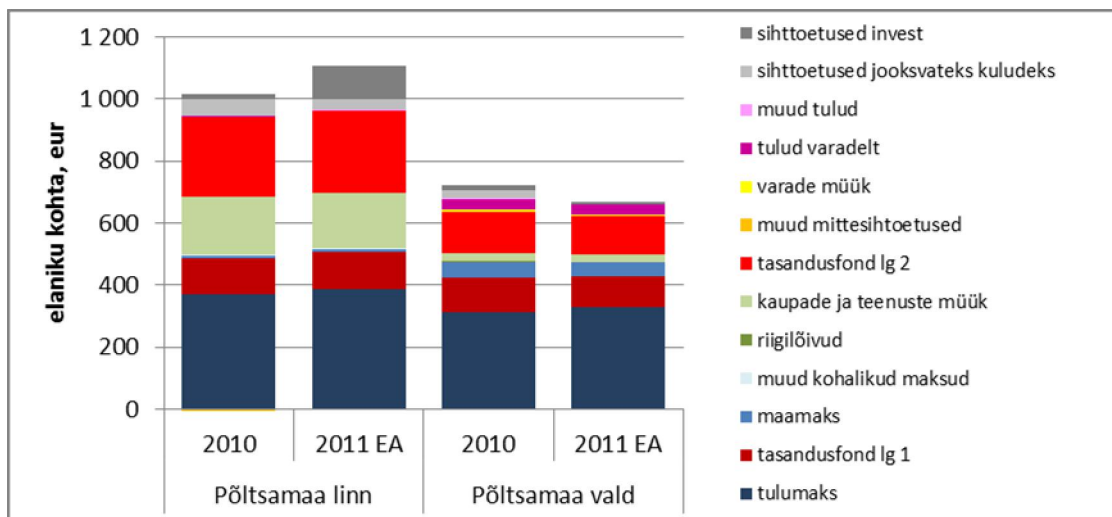
⁵ Antud analüüsis on aluseks VLESis kehtestatud KOV eelarve tulude-kulude-finantseerimistingute liigitused

⁶ Siin ja edaspidi tekstis viidatud kulude proportsionaalsed suhted on ära näidatud alati järgnevuses Põltsamaa linn : Põltsamaa vald.

Joonis 2. Eelarve tulude struktuur

Seejuures on eelnimetatud põhiliste tuluallikate – tulumaks, tasandusfondi eraldis k-valemi alusel ja toetusfond – laekumised elaniku kohta võttes linnas mõnevõrra suuremad kui vallas. Samas on vald pindalalt oluliselt suurem kui linn, mistõttu on tulud vallale maamaksust ootuspärastelt oluliselt suuremad nii absoluutmahus kui suhteliste näitajate alusel. Kuigi tulumaksu laekumise näitaja elaniku kohta võttes on vallas mõnevõrra madalam kui linnas, siis arvestades teisi põhivabatulusid - maamaks ja ressursimaksud - ning kokkuleppelist kulude baasi on tulubaasi tasandav eraldis k-valemi alusel nii absoluutmahus kui elaniku kohta võttes Põltsamaa linnale suurem kui Põltsamaa vallale. Elaniku kohta võttes on põhivabatulud - tulumaks, maa- ja ressursimaksud – ja eraldis tasandusfondist k-valemi alusel kokku linnas ja vallas suhteliselt sarnased – 2010.aastal vastavalt 381 eur ja 367 eur so erisus ca 4%.

Joonis 3. Tulud liigiti elaniku kohta

Toetusfondi eraldise erisus linna kasuks nii absoluutsummates kui suhteliste näitajate - osakaal puhastuludest ja elaniku kohta - alusel on seotud peamiselt koolivõrguga omavalitsuses.

Samuti on kaupade ja teenuste müük linnas tuluallikana märkimisväärselt olulisem kui vallas, mis on seotud lisaks haridusasutustele ka muude allasutustega, erisustega nende poolt osutatavates teenustes ja kehtestatud hindades, sellest allpool kaupade ja teenuste müügitulude analüüsi juures täpsemalt.

Järgnevates alalõikudes on võrreldud Põltsamaa linna ja Põltsamaa valla tulusid peamiste liikide lõikes ja välja toodud hinnangulised muutused ühinemisel. Põltsamaa linna ja Põltsamaa valla tulude laekumist puudutavate regulatsioonide ja praeguste praktikate lahknemisel on täiendavalt välja toodud ühtlustamisega seotud alternatiivid ja vastavad hinnangulised rahalised mahud. Praktikate ühtlustamisega seotud strateegilised valikud on tinglikult nimetatud järgmiselt: vald linna praktikaga ja linn valla praktikaga. Tululiikide hinnangulised muutused ühinemisel on kokku võetud peatüki viimases alalõigus.

1.2.1. Tulumaks

Laekumine tulumaksust on kõige olulisem tuluallikas mõlemale kohalikule omavalitsusüksusele. 2010. aasta andmetel oli laekumine tulumaksust linnale 1,72 mln eurot so elaniku kohta 369 eurot ja 39% puhastuludest; Põltsamaa vallale 1,29 mln eurot, so 314 eurot elaniku kohta ja 47% puhastuludest. Tulenevalt üldisest majanduskeskkonna masu järgsest taastumisest ja elanike sissetulekute suurenemisest on 2011. aasta tulumaksu laekumine mõlemas omavalitsuses kavandatud suurem kui eelneval aastal - vastavalt linnas 3,9% ja vallas 2,9% võrra suurem.

Tabel 1. Tulumaks

	2010			2011 eelarve		
	laekumine, tuh eur	elaniku kohta, eur	osakaal puhastuludest, %	laekumine, tuh eur	elaniku kohta, eur	Osakaal puhastuludest, %
Põltsamaa linn	1 722	369	39%	1 790	386	40%
Põltsamaa vald	1 290	314	47%	1 326	328	52%
Kumulatiivne	3 012	343	42%	3 116	359	44%
Kokku arvlemiseta	3 012	343	46%	3 116	359	47%

Omavalitsuste ühinemisel laekumised tulumaksust absoluutmahus summeeruvad, suhtelised näitajad nõ tasanduvad.

Ühinenud omavalitsuse tulumaksulaekumine 2010. andmetel on üle 3 mln euro, elaniku kohta võttes 343 eurot ja osakaal puhastuludest on sõltuvalt strateegilisest valikutest hinnanguliselt ca 46%.

1.2.2. Maamaks

Maamaks on Põltsamaa vallale oluline tuluallikas – andes 2010. aastal tulu 201 tuhat eurot, elaniku kohta võttes 49 eurot ja moodustades puhastuludest 7%.

Põltsamaa linna tulud maamaksust on suurusjärgu võrra väiksemad – 40 tuhat eurot aastas so elaniku kohta 9 eurot ja 1% puhastuludest.

Mõlema omavalitsuse 2011. aasta eelarves on kavandatud laekumist maamaksust vähendatud võrreldes 2010.aasta tegeliku laekumisega.

Tabel 2. Maamaks

	2010			2011 eelarve		
	laekumine, tuh eur	elaniku kohta, eur	osakaal puhastuludest, %	laekumine, tuh eur	elaniku kohta, eur	osakaal puhastuludest, %
Põltsamaa linn	40	9	1%	38	8	1%
Põltsamaa vald	201	49	7%	179	44	7%
Kumulatiivne	241	27	3%	217	27	3%
Kokku arvlemiseta	241	27	4%	217	27	4%

Maamaksu laekumine kohaliku omavalitsuse eelarvesse on sõltuv peamiselt kahest tegurist:

- maksustatava maa pindalast ja hinnast,
- kohalike volikogude poolt kehtestatud maamaksumääradest.

2010. aasta andmetel oli maa maksustamishinna summaarne väärtus Põltsamaa linnas 1,7 mln eurot kui Põltsamaa vallas on vastav näitaja 9,8 mln eurot ehk maa maksustamishind on vallas ca 6 korda suurem kui linnas.

Tabel 3. Maa maksustamishind eurodes 2010. aasta seisuga (Rahandusministeerium)

	Maa maksustamishind, eur		
	Ühtse määraga maa	Põllumajanduslik maa	KOKKU
Põltsamaa linn	1 695 078	1 674	1 696 752
Põltsamaa vald	6 007 503	3 784 573	9 792 076
KOKKU	7 702 581	3 786 247	11 488 828

Kehtivad (mõlemas omavalitsuses alates 2008. aastast) maamaksumäärad erinevad analüüsitavates üksustes. Põltsamaa linnas⁷ on ühtse määraga maale maamaksumäär 2,5%, haritavale maale ja looduslikule rohumaa 2% maa maksustamishinnast aastas. Põltsamaa vallas⁸ on ühtne maamaksumäär 2,4%, haritavale maale ja looduslikule rohumaa 1% maa maksustamishinnast aastas.

Tabel 4. Maamaksumäärad

	Üldine maksumäär	Haritava maa ja loodusliku rohumaa maksumäär	Elamumaa maksuvabastuse ulatus	
			Pensionär	represseritu
Põltsamaa linn	2,5%	2%	kuni 1000m ²	
Põltsamaa vald	2,4%	1%	kuni 0,5 ha	täies ulatuses

Põltsamaa linnas ja Põltsamaa vallas mõlemas rakendatakse maamaksu soodustust "Riikliku pensionikindlustuse seaduse" alusel pensioni saajatele ning represseritutele ja represseritutega võrdsustatud isikutele "Okupatsioonirežiimide poolt represseritud isiku seaduse" alusel nende kasutuses olevalt elamumaalt, kuid erinevas ulatuses.

Maamaksusoodustuste absoluutmahud on väiksed - 2010. aasta andmetel linnas 2,64 tuhat krooni so maamaksulaekumisest 6,6% ja vallas vastavalt 0,43 tuhat krooni so 0,2% maamaksulaekumisest.

Maa maksustamishinna, maksumäärade ja soodustuste alusel oli Rahandusministeeriumi andmetel arvestuslik maamaksu laekumine 2010. aastal linnas 39,8 tuhat eurot ja vallas 181,6 tuhat eurot, tegelikud laekumised eelarve täitmise aruannete alusel olid vastavalt 39,8 tuhat eurot ja 201,4 so absoluutmahu järgi on laekumiste proportsionaalne suhe 1:5 valla kasuks.

Tabel 5. Arvestuslik ja tegelik maamaks kehtivate määradega (Rahandusministeerium)

	Maamaks ühtse määraga maalt, eur	Maamaks põllumajanduslikult maalt, eur	Soodustused, eur	Arvestuslik maamaks, eur	Tegelik maamaksu laekumine 2010, eur
Põltsamaa linn	42 377	33	2 639	39 772	39 817
Põltsamaa vald	144 180	37 846	429	181 596	201 425
KOKKU	186 557	37 879	3 068	221 368	241 242

⁷ Põltsamaa Linnavolikogu 18. detsember 2007 määrus nr 64 "Maamaksumäära kehtestamine".

⁸ Põltsamaa Vallavolikogu 20. detsembri 2007. a määrus nr 47 „Põltsamaa Vallavolikogu 19. jaanuari 2006. a määruse nr 1 „Maamaksumäära ja ajutise maksuvabastuse andmise korra kehtestamine Põltsamaa vallas“ muutmine“; Põltsamaa Vallavolikogu 19. jaanuari 2006. a määruse nr 1 „Maamaksumäära ja ajutise maksuvabastuse andmise korra kehtestamine Põltsamaa vallas“.

Muutused ühinemisel

Eestis on olemas pretsedent, kus õiguskantsleri ettekirjutuse kohaselt tuleb kohelda kõiki omavalitsusüksuse maaomanikke võrdselt ja on ühinenud üksuses maamaksumäärad ühtlustatud. Samas maamaksuseadusest tulenevalt erinevate hinnatsoonide ja/või katastriüksuse sihtotstarvete liikide kaupa võib volikogu maamaksumäära kehtestada diferentseeritult.

Maksimumäärade ühtlustamisel võimalikud alternatiivid arvestades kehtivaid määrasid Põltsamaa linnas ja Põltsamaa vallas on toodud alljärgnevas tabelis.

Tabel 6. Maamaksumäärade ühtlustamise alternatiivid

	Üldine maksumäär	Haritava maa ja loodusliku rohumaa maksumäär
Kehtivad määrad		
Põltsamaa linn	2,5%	2%
Põltsamaa vald	2,4%	1%
Alternatiivid ühtlustamisel		
A 1 – vald võtab üle linna praktika	2,5%	2%
A 2 – kombineeritud	2,4%	2%
A 3 – kombineeritud	2,5%	1%
A 4 – linn võtab üle valla praktika	2,4%	1%

Juhul, kui maksumäärad ühtlustatakse kõrgemal olemasoleval tasemel - ühtse määraga maa osas 2,5% ja põllumajanduslikult haritava maa osas 2% – ehk vald võtab üle linna praktika, on arvestuslikult ühendomavalitsuse maamaksulaekumine kokku 265,2 tuhat eurot ja lisatulud määrade tõstmisest kokku on 43,9 tuhat eurot aastas võrreldes iseseisvate omavalitsusüksuste summaarsete maamaksutuludega.

Juhul, kui maamaksumäärad ühtlustatakse madalamal kehtival tasemel - ühtse määraga maa osas 2,4% ja põllumajanduslikult haritava maa osas 1% – ehk linn võtab üle valla praktika, on ühendomavalitsuse maamaksulaekumine kokku 219,7 tuhat eurot so 1,7 tuhat eurot vähem kui iseseisvate üksuste vastavad tulud summaarselt.

Tabel 7. Arvestuslik maamaks ühtlustatud määradega

	Ühtse määraga maa, eur	Põllumaj. maa, eur	Soodustused, eur	Arvestuslik maamaks kokku, eur	Muutus, eur
Summaarne kehtivate määradega	186 557	37 879	3 068	221 368	
A 1 – vald võtab üle linna praktika	192 565	75 725	3 068	265 221	+43 853
A 2 – kombineeritud	184 862	75 725	3 068	257 519	+36 151
A 3 – kombineeritud	192 565	37 862	3 068	227 359	+5 991
A 4 – linn võtab üle valla praktika	184 862	37 862	3 068	219 656	-1 712

Maamaksumäärad ning maamaksulaekumine eelarvesse on seotud ka eraldise arvestusega tasandusfondist k-valemi alusel. Põltsamaa linna ja Põltsamaa valla kehtivad maamaksumäärad on kõrgemad kui Rahandusministeeriumi poolt tasandusfondi arvutamise k-valemisse kaasatud arvestuslik maamaksulaekumine määrade keskvaartuste puhul. Seega maamaksumäärade ühtlustamine ei avalda ebasoodsat mõju tasandusfondi laekumistele k-valemi järgi.

Tulenevalt maamaksuseaduses sätestatust ja võrdse kohtlemise printsiibist tuleb ühinemisel kaaluda vajadust ühtlustada maamaksu soodustuste tingimusi ja ulatust ehk Põltsamaa valla ja Põltsamaa linna puhul soodustuse alla mineva elamumaa suurust. Kehtivate soodustuste rahaline maht mõlemas omavalitsuses on marginaalne ja ühtlustamise mõjud on hinnanguliselt samuti väikesed võrreldes maamaksu tulude üldiste laekumistega. Ühtlustamisel võimalikud alternatiivid arvestades kehtivaid norme ja kaasnevad hinnangulised mõjud on esitatud alljärgnevas tabelis.

Tabel 8. Elamumaa maksuvabastuse ulatuse ühtlustamise alternatiivid ja hinnanguline mõju soodustuse rahalisele mahule

		Elamumaa maksuvabastuse ulatus		Mõju ühtlustamisel soodustuste mahule
		Pensionär	Represseeritu	
Olemasolev olukord	Põltsamaa linn	kuni 1000m ²		
	Põltsamaa vald	kuni 0,5 ha ulatuses	täies ulatuses	
Ühtlustamine	A 1 – vald võtab üle linna praktika	kuni 1000m ²	kuni 1000m ²	väheneb mõnevõrra
	A 2 – kombineeritud	kuni 1000m ²	täies ulatuses	väheneb minimaalselt
	A 3 – kombineeritud	kuni 0,5 ha ulatuses	kuni 1000m ²	suureneb
	A 4 – linn võtab üle valla praktika	kuni 0,5 ha ulatuses	täies ulatuses	suureneb

Alternatiivi A1 korral, kui ühendomavalitsuses soodustuse alla mineva elamumaa suurus piiratakse nii pensionäride kui represseeritute osas linnas kehtiva kuni 1000m², väheneb summaarne soodustuste maht nõ valla arvelt mõnevõrra. Alternatiivi A4 puhul, kui ühendomavalitsuses maksust vabastatava elamumaa suurus piiratakse vallas kehtivate normidega - pensionäridel kuni 0,5 ha ja represseeritutel täies ulatuses - suureneb ühendomavalitsuse maamaksusoodustuste maht mõõdukalt nõ linna arvelt.

1.2.3. Kohalikud maksud

Põltsamaa linnas on kehtestatud kohalikud maksud:

- reklaamimaks⁹;
- teede ja tänavate sulgemise maks¹⁰.

Reklaamimaksu objektiks on Põltsamaa linna haldusterritooriumile füüsilistest ja juriidilistest isikutest reklaami paigaldajate poolt paigaldatud ja avalikustatud reklaam, samuti ühissõidukitele paigaldatud ja ühissõidukitel avalikustatud reklaam. Seejuures maksust on vabastatud teatud reklaam ja kuulutused, sealhulgas Euroopa Liidu institutsioonide kuulutused, kirikute ja koguduste, teatrite, kinode, muuseumide, näituste, kultuuri-, spordi- ja heategevuslike ürituste reklaam ja kuulutused, ametlikele kuulutuselupadele paigaldatud kuulutused. Ühtne maksumäär reklaamipinna 1 m² eest on 3,20 eurot kuus, alkohoolsete jookide reklaamimisel rakendatakse kolmekordset maksumäära.

Teede ja tänavate sulgemise maksu rakendatakse ürituste korraldamise, ehitus- või remonttööde puhul kui sellega kaasneb üldkasutatava tee, tänava, pargi, puhkeala või selle osaline sulgemine.

⁹ Põltsamaa Linnavolikogu 16. juuni 2009 määrus nr 90 "Välireklaami paigaldamise eeskiri ja reklaamimaks".

¹⁰ Põltsamaa Linnavolikogu 25. mai 2010 määrus nr 5 "Teede ja tänavate sulgemise maks" ja Põltsamaa Linnavolikogu 15. märts 2011 määrus nr 26 „Põltsamaa Linnavolikogu 25. mai 2010.a määruse nr 5 „Teede ja tänavate sulgemise maks“ muutmine

Maksumäär on diferentseeritud sõltuvalt sulgemise asukohast, tüübist ja ajastusest. Maku eesmärk on kehtestatud liikluskorralduse minimaalne piiramine ja liikluse sulgemisega seotud halvema liikluskorralduse osaline rahaline kompenseerimine. Seejuures on sätestatud maksust laekuvate vahendite sihtotstarve - kasutatakse Põltsamaa linna teede, tänavate, haljasalade seisukorra ning liikluskorraldusvahendite parandamiseks ja täiendamiseks.

Tulud kohalikest maksudest on mahult väikesed – moodustades eelarve puhastuludest alla 1%. 2010. aasta eelarvesse laekus reklaamimaksust 2,9 tuhat eurot ning teede ja tänavate sulgemise maksust 9,1 tuhat eurot. 2011. aasta eelarvesse on kavandatud laekumine reklaamimaksust 1,6 tuhat eurot ja teede ja tänavate sulgemise maksust 2,9 tuhat eurot.

Muutused ühinemisel

Ühinemisel jäävad eelduste kohaselt nii reklaamimaks kui teede ja tänavate sulgemise maks linna territooriumil kehtima praegustel tingimustel, distsiplineerimise mõttes tasub kaaluda nende kehtestamise otstarbekust ka valla territooriumil, kuid täiendavate tulude sealt laekumine on marginaalne. Seega ühendamavalitsuse tulud kohalikest maksudest on sisuliselt samased linna vastavate laekumistega.

Tabel 9. Reklaamimaks

	2010			2011 eelarve		
	laekumine, tuh eur	elaniku kohta, eur	osakaal puhastuludest, %	laekumine, tuh eur	elaniku kohta, eur	osakaal puhastuludest, %
Põltsamaa linn	2,9	0,6	0,07%	1,6	0,3	0,04%
Kumulatiivne	2,9	0,3	0,04%	1,6	0,2	0,02%
Kokku arvlemiseta	2,9	0,3	0,04%	1,6	0,2	0,02%

Tabel 10. Teede ja tänavate sulgemise maks

	2010			2011 eelarve		
	laekumine, tuh eur	elaniku kohta, eur	osakaal puhastuludest, %	laekumine, tuh eur	elaniku kohta, eur	osakaal puhastuludest, %
Põltsamaa linn	9,1	2,0	0,21%	2,9	0,6	0,06%
Kumulatiivne	9,1	1,0	0,13%	2,9	0,3	0,04%
Kokku arvlemiseta	9,1	1,0	0,14%	2,9	0,3	0,04%

1.2.4. Riigilõivud

Riigilõivud on suhteliselt vähem oluline tuluallikas mõlemas võrreldavas omavalitsuses, osakaal puhastuludes on alla 1 %. Absoluutsummates - 2010. aastal laekus riigilõivudest Põltsamaa linnale 6,5 tuhat eur ja Põltsamaa vallale 15,1 tuhat eur; 2011.aasta eelarvetes on vastavad laekumised plaanitud võrdselt 5,8 tuhat eur.

Laekumised riigilõivudest on põhiliselt seotud ehitus- ja planeeringutoimingutega, majandustegevuse registri registreeringute ja linna/vallasekretäri toimingutega. Riigilõivude määrad on kehtestatud seadustega. Seega ühinemisel laekumised riigilõivudest absoluutmahus summeeruvad.

Tabel 11. Riigilõivud

	2010			2011 eelarve		
	laekumine, tuh eur	elaniku kohta, eur	osakaal puhastuludest, %	laekumine, tuh eur	elaniku kohta, eur	osakaal puhastuludest, %
Põltsamaa linn	6,5	1,4	0,1%	5,8	1,2	0,1%

Põltsamaa linna ja Põltsamaa valla omavalitsusüksuste ühinemise mõjude finantsanalüüs

Põltsamaa vald	15,1	3,7	0,5%	5,8	1,4	0,2%
Kumulatiivne	21,5	2,5	0,3%	11,5	1,3	0,2%
Kokku arvlemiseta	21,5	2,5	0,3%	11,5	1,3	0,2%

1.2.5. Kaupade ja teenuste müük

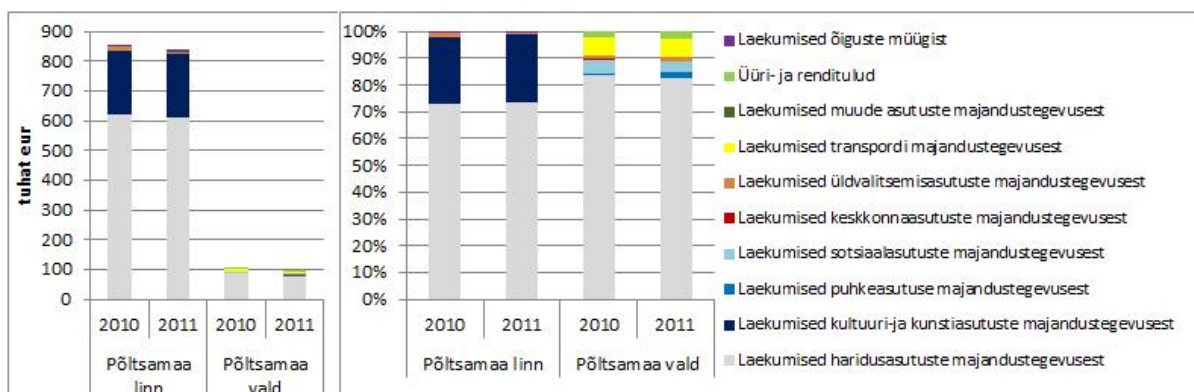
Kaupade ja teenuste müük on Põltsamaa linnale tuluallikana märkimisväärselt olulisem kui vallale. See tõik on seotud haridus- ja muude omavalitsuse allasutuste võrguga, erisustega nende poolt osutatavates teenustes ja kehtestatud hindades.

Kaupade ja teenuste müügi tulud 2010. aastal olid linnal 854,9 tuhat eur so 183,2 eur elaniku kohta, vallas vastavalt 102,4 tuhat eur so 24,9 eur elaniku kohta. Absoluutmahu järgi on ligikaudne proportsioon linna kasuks 17:2 ja elaniku kohta võttes 7:1.

Tabel 12. Kaupade ja teenuste müük (klassifikaator 322,323)

	2010			2011 eelarve		
	laekumine, tuh eur	elaniku kohta, eur	osakaal puhastuludest, %	laekumine, tuh eur	elaniku kohta, eur	osakaal puhastuludest, %
Põltsamaa linn	854,9	183,2	19,4%	834,5	179,9	18,6%
Põltsamaa vald	102,4	24,9	3,7%	94,7	23,4	3,7%
Kumulatiivne	957,3	109,1	13,3%	929,2	107,0	13,0%
Kokku arvlemiseta	529,7	60,4	7,8%	532,6	61,3	7,9%
<i>vahe</i>	-427,5	-48,7	-5,49%	-396,6	-45,7	-5,12%

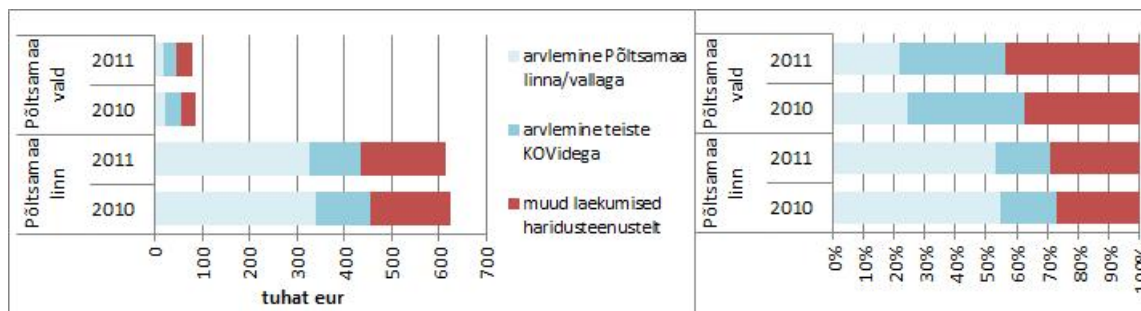
Mõlemas omavalitsuses on kaupade ja teenuste müügi all peamine tuluallikas haridusteenused, linnale annavad olulist tulu ka laekumised kultuuriasutustelt ja teenustelt.

Joonis 4. Tulud kaupade ja teenuste müügist alaliikide lõikes

1.2.5.1. Laekumine haridusasutuste majandustegevusest

Põhiosa haridusasutuste majandustegevusest laekuvatest tuludest moodustavad kohamaksumuse tasud teistelt omavalitsustelt haridusteenuse eest, millest omakorda arvestatava osa moodustavad Põltsamaa linna ja Põltsamaa valla omavahelised arvlemised lasteaia- ja koolikoha tasude osas. Muud laekumised haridusteenuste eest sisaldavad lastevanemate poolt makstavat lasteaiakohatasu, toitlustustasusid jt haridusasutuste poolt elanikele pakutavaid tasulisi teenuseid.

Joonis 5. Laekumine haridusasutuste majandustegevusest

Ühinemisel linna ja valla omavaheline arvlemine jääb ära ning ühtlustamist vajavad praktikad muude haridusvaldkonna teenuste, soodustuste ja tasude osas. Alternatiivsetest valikutest praktikate ühtlustamisel alljärgnevalt täpsemalt.

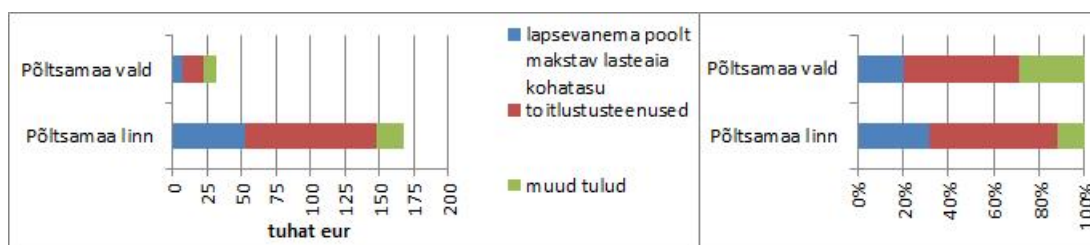
Arvlemine haridusteenuse osas

Ühinemisega kaasneva linna/valla omavahelise arvlemise ärajäämisega kooli- ja lasteaiateenuste osas väheneb laekumine haridusasutuste majandustegevusest kokku ca ½ võrra - 2010.aasta andmetel 360,1 tuhande euro ja 2011. aasta eelarvetes kavandatu põhjal 341,7 tuhande euro võrra ning ühendumavalitsuse tulud haridusasutuste majandustegevusest kokku on 2010.aasta andmetel 347,5 tuhat eurot ja 2011. aasta eelarves kavandatu põhjal 349,6 tuhat eurot.

Tabel 13. Laekumine haridusasutuste majandustegevusest

haridus	2010			2011 eelarve		
	laekumine, tuh eur	elaniku kohta, eur	osakaal puhastuludest, %	laekumine, tuh eur	elaniku kohta, eur	osakaal puhastuludest, %
3220						
Põltsamaa linn	622,7	133,5	14,1%	612,8	132,1	13,7%
Põltsamaa vald	85,8	20,9	3,1%	78,4	19,4	3,1%
Kumulatiivne	708,5	80,8	9,9%	691,2	79,6	9,7%
Kokku arvlemiseta	347,5	39,6	5,1%	349,6	40,3	5,2%
vahe	360,9	41,1	4,7%	341,7	39,3	4,5%

Muudest tuludest haridusteenustelt ehk haridusasutuste tuludest ilma kohatasude arvlemiseta kohalike omavalitsuste vahel moodustasid kõige suurema osa tasud toitlustusteenuste eest, mõnevõrra väiksema mahuga on lapsevanema poolt makstavad lasteaia kohatasud.

Joonis 6. Haridusasutuste muud tulud, 2010

Laekumised lasteaia kohatasudest lapsevanemale

Lapsevanemate poolt makstav lasteaia kohatasu ehk omaosalus lasteaia ülalpidamiskuludes on Põltsamaa linnas seotud Vabariigi Valitsuse kehtestatud palga alammääruga kui Põltsamaa vallas on see nõ eraldi fikseeritud summa. Kuigi mõlemad omavalitsused on lähiminevikus vanema omaosaluse

kuutasu määrasid tõstnud (linn 2010, vald 2011), on see tasu valla koolieelsetes lasteasutustes endiselt oluliselt soodsam kui linnas.

Tabel 14. Koolieelsete lasteasutuste muude kulude vanemate poolt kaetava osa määr kalendrikuus 2010 ja 2011. aastal

	... - 31.märts 2010	1. aprill 2010 - 31.dets. 2010	1. jaan. 2011 - 31. mai 2011	1. juuni 2011 - ...
Linn	6% palga alammäärast = 261 kr = 16,68 eur ¹¹		7 % palga alammäärast = 304,5 kr = 19,46 eur ¹²	
Vald		100 kr = 6,39 eur ¹³		156,47 kr = 10 eur ¹⁴
<i>vahe</i>	<i>161 kr = 10,29 eur</i>	<i>204,5 kr = 13,07 eur</i>		<i>148,03 kr = 9,46 eur</i>

Ühinemisel tuleb kaaluda vanemapoolse lasteaia kohatasu määrade ühtlustamist. Alternatiivid on:

- linn võtab üle elanikele soodsama valla praktika ja langetab vanemapoolse lasteaia kohatasu määra vallas kehtivale tasemele;
- vald võtab üle omavalitsusele tulusama linna praktika ja tõstetakse lasteaia kohatasu määr linnas kehtivale tasemele.

Juhul, kui linn võtab üle valla praktika ja langetab vanemapoolse lasteaia kohatasu määra vallas kehtivale tasemele, on aastase laekumise hinnanguline vähenemine 2010. aastal kehtinud määrade alusel max 28,3 tuhat eur (250 last linna lasteaedades x 11 kuud x 10,29 eur) ja 2011.tõstetud määrade alusel max 26 tuhat eur (250 last linna lasteaedades x 11 kuud x 9,46 eur).

Juhul, kui vald võtab üle linna praktika ja tõstetakse lasteaia kohatasu määr linnas kehtivale tasemele, on hinnanguline lisatulu aastal 2010. aastal kehtinud määrade alusel max 12,5 tuhat eur (110 last valla lasteaedades x 11 kuud x 10,29 eur) ja 2011.tõstetud määrade alusel max 11,5 tuhat eur (110 last valla lasteaedades x 11 kuud x 9,46 eur).

Vanema omaosaluse maksmise kohustus on vallas kokkuleppeliselt 11 kuud aastas ja linnas vastavalt määrusele¹⁵ on aastaringne so 12 kuud (va erandina asutuse ajutine sulgemine nt kollektiivpuhkus, remont). Praktikast on mõlemad linna lasteaia seoses kollektiivpuhkusega suviti ajutiselt suletud ja vanema omaosaluse maksmise kohustus lasteaia eest rakendub linnas samuti 11 kalendrikuu eest aastas - seega kohalike omavalitsuste üksuste ühinemine ja praktikate ühtlustamine muudatusi vastavates laekumistes kaasa ei too.

Linnas rakendatakse lasteaia kohatasu puhul vanema omaosaluse soodustust ja seda juhul, kui perekonnast käib lasteasutuses kolm või enam last ja nii vanemate kui laste elukohad on Rahvastikuregistri andmetel Põltsamaa linnas, siis maksab vanem vanema osa kahe lapse eest kuus.

¹¹ Põltsamaa Linnavolikogu 19.dets.2006 määrus nr 34 "Lastevanemate osalustasu määra kehtestamine koolieelsete lasteasutuste kulude katmisel"

¹² Põltsamaa Linnavolikogu 16.märts 2010 määrus nr 2 "Koolieelsete lasteasutuste muude kulude vanemate poolt kaetava osa määra kehtestamine, arvestus ja tasumine"

¹³ Põltsamaa Vallavolikogu 21.dets. 2006 määrus nr 18 "Vanemate poolt kaetava õppevahendite ja majandamiskulu osa määra kehtestamine Põltsamaa valla koolieelsetes lasteasutustes"

¹⁴ Põltsamaa Vallavolikogu 16.dets.2010 määrus nr 16 "Koolieelsete lasteasutuste muude kulude vanemate poolt kaetava osa määra kehtestamine"

¹⁵ Põltsamaa Linnavolikogu 16.märts 2010 määrus nr 2 "Koolieelsete lasteasutuste muude kulude vanemate poolt kaetava osa määra kehtestamine, arvestus ja tasumine"

Vallas toimub vanema omaosaluse soodustuse andmine vajaduse põhiselt (majanduslikud raskused). Ühinemisel praktikad ühtlustatakse. Alternatiivid on:

- linn võtab üle valla praktika ja lasteaia kohatasu vanema omaosaluse osas soodustuse andmist rakendatakse vajaduse põhiselt;
- vald võtab üle linna praktika ja lasteaia kohatasu vanema omaosaluse osas rakendatakse soodustust kui perekonnast käib lasteasutuses kolm või enam last ja nii vanemate kui laste elukohad on Rahvastikuregistri andmetel Põltsamaa vallas, siis maksab vanem vanema osa kahe lapse eest kuus.

Arvestades leibkondade suurusi ja vanusstruktuuri on kõnealuse soodustuse rakendumine pigem üksikjuhtum, hinnanguliselt on potentsiaalne saajate ring kuni 5 peret/leibkonda kummaski omavalitsusüksuses.

Juhul, kui linn võtab üle valla praktika ja lasteaia kohatasu vanema omaosaluse osas soodustuse andmist rakendatakse vajaduse põhiselt, on laekumise hinnanguline suurenemine kuni 1 tuhat eur aastas (5 last x 11 kuud x määr kuni 19,46 eur).

Juhul, kui vald võtab üle linna praktika ja rakendatakse lasteaia kohatasu vanema omaosaluse osas soodustust kõigile peredele, kust käib lasteasutuses kolm või enam last ja nii vanemate kui laste elukohad on Rahvastikuregistri andmetel Põltsamaa vallas, siis maksab vanem vanema osa kahe lapse eest kuus, on hinnanguline tulude vähenemine kuni 1 tuhat eur aastas (5 last x 11 kuud x määr kuni 19,46 eur).

Laekumised toitlustusteenustelt

Laekumised haridusasutustele toitlustusteenustelt hõlmavad nii linnas kui vallas tasusid lasteaias käivate laste ja haridusasutuste töötajate toitlustamise eest, linnas täiendavalt ka Põltsamaa Ühisgümnaasiumi gümnaasiumiastme õpilaste ja väljapoole haridusasutusi pakutavate (sh SA Põltsamaa Tervis hooldushaigla patsientidele) toitlustamise teenuste eest ning vastavate teenuste hinnad kehtestatakse asutuse ja kulupõhiselt.

Lasteaias käivate laste toitlustamiskuludest kompenseerivad mõlemad omavalitsused vanematele teatud osa kuludest. Lapsevanemad tasuvad lasteaias käivate laste toitlustamiskulud vastavalt tarbitud teenuse mahule – kohalkäidud päevade arv – ja teenuse ühikuhinnale – koolieelses lasteasutuses kehtestatud toidupäeva maksumus (igas asutuses erinev), millest on maha arvatud kohaliku omavalitsuse üksuse toidupäevamaksumuse kompensatsioon/toetus. Raamatupidamislikult on tulude laekumises erisused - kompensatsiooni osa arvestatakse linnas samuti toitlustusteenuse eest laekunud summaks, vallas mitte.

Kohaliku omavalitsuse poolne lasteaialaste toidupäeva maksumuse toetus oli 2010. aastal Põltsamaa linnas ja Põltsamaa vallas võrdselt 10 krooni so 0,64 eur toidupäeva kohta. 2011. aastal on linn vähendanud toetusmäära poole võrra tasemele 0,32 eur lasteaialapse toidupäeva kohta, vallas kehtib endiselt määr 0,64 eur toidupäeva kohta.

Seega 2010. aasta andmetel on linna ja valla rakendatud toetusmäärad samased, kuid 2011. aasta andmetel on valla toetusmäär lasteaialapse toidupäeva kohta 2 korda kõrgem kui linnas ning erisused kompensatsiooni osa tuluna kajastamisel, ja ühinemisel tuleb praktikad ühtlustada. Alternatiivid on:

- linn võtab üle valla praktika – kompensatsiooni määr tõstetakse kõrgemale kehtivale tasemele 0,64 eur lasteaialapse toidupäeva kohta ning kompensatsiooni osa ei näidata tuluna. Väheneb vanema omaosalus toitlustuskulude katmisel ja suurenevad kohaliku omavalitsuse üksuse kulud vastavale sotsiaaltoetusele teoreetiliselt kuni 13 tuhat eur aastas (ca 200 kohalkäidud päeva x 200 lasteaias käivat last, elukoht RR andmetel Põltsamaa linnas x 0,32 eur), tulud omavalitsusele lasteaialaste toitlustamisteenustelt vähenevad topelt so kuni 26 tuhat eur aastas (ca 200 päeva x 200 last x 0,64 eur).
- vald võtab üle linna praktika – kompensatsiooni määr langetatakse tasemele 0,32 eur lasteaialapse toidupäeva kohta ja kompensatsiooni osa näidatakse tuluna. Suureneb vanema omaosalus toitlustuskulude katmisel ja vähenevad kohaliku omavalitsuse üksuse kulud alusharidusele teoreetiliselt kuni 11 tuhat eur aastas (ca 200 kohalkäidud päeva x 170 lasteaias käivat ja RR andmetel Põltsamaa vallas elavat last x 0,32 eur). Laekumised haridusasutuste majandustegevusest suurenevad vanema omaosaluse suurenemisest ja kompensatsiooniosa tuluna näitamisest kokku kuni 22 tuhat eur aastas (ca 200 kohalkäidud päeva x 110 valla lasteaias käivat ja RR andmetel Põltsamaa vallas elavat last x 0,64 eur).

Muude toitlustusteenuste osas ühinemine otseselt muutusi/ühtlustamist ei initsieeri, hinnakirjad kehtestatakse asutuse ja kulupõhiselt.

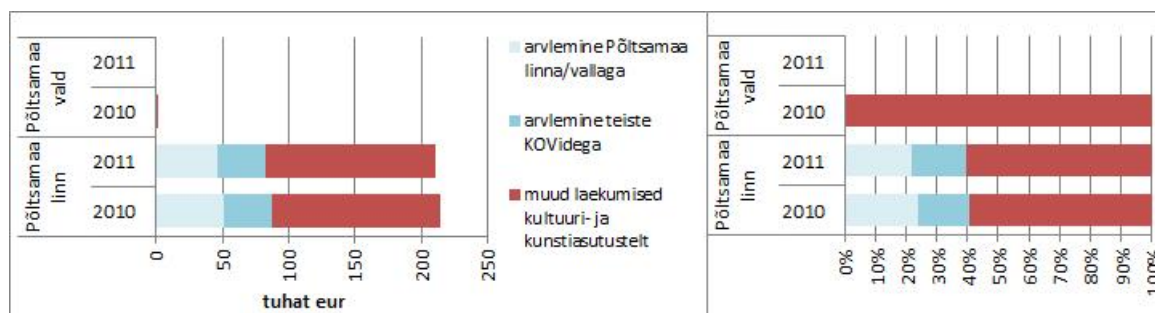
Muud haridusasutuste tasulised teenused

Muude haridusasutuste laekumiste osas - õpilaskodude kohatasude omaosalused ja muud tasulised teenused, haridusasutuste ruumide renditulud, ürituste osalustasud jne - ühinemine muutusi ei initsieeri. Hinnakirjad kehtestatakse asutuse, sihtgrupi ja kulupõhiselt.

1.2.5.2. Laekumine kultuuri- ja kuntsiasutuste majandustegevusest

Põltsamaa linna tulud kultuuri- ja kuntsiasutustelt – Põltsamaa Muusikakool, Jõgeva Maakonna Keskraamatukogu, Põltsamaa Kultuurikeskus ja Põltsamaa Muuseum – olid 2010. aastal kokku 214 tuhat eurot ja 2011. aasta eelarves on kavandatud 211 tuhat eurot, seejuures laekumistena teistelt omavalitsustelt kokku vastavalt 87 tuhat ja 83 tuhat eurot, millest omakorda Põltsamaa vallalt vastavalt 51 tuhat ja 46 tuhat eurot - Põltsamaa Muusikakooli, Jõgeva Maakonna Keskraamatukogu ja Põltsamaa Muuseumi teenuste eest.

Põltsamaa valla laekumised kultuuriasutustelt – raamatukogudelt - on 2010.aastal marginaalsed - 84 eurot – ja 2011.aasta eelarves vastavaid tulusid kavandatud pole.

Joonis 7. Laekumine kultuuri- ja kuntsiasutuste majandustegevusest

Ühinemisel linna ja valla omavaheline arvlemine jääb ära. Ühendomavalitsuse laekumine kultuuri- ja kunstiasutuste majandustegevusest on 2010. aasta andmetel 164,8 tuhat eurot ja 2011. aasta eelarvete andmetel 164,7 tuhat eurot.

Tabel 15. Laekumine kultuuri- ja kuntsiasutuste majandustegevusest

	2010			2011 eelarve		
	laekumine, tuh eur	elaniku kohta, eur	osakaal puhastuludest, %	laekumine, tuh eur	elaniku kohta, eur	osakaal puhastuludest, %
Põltsamaa linn	214,1	45,9	4,9%	211,0	45,5	4,7%
Põltsamaa vald	0,1	0,0	0,0%	0,0	0,0	0,0%
Kumulatiivne	214,2	24,4	3,0%	211,0	24,3	3,0%
Kokku arvlemiseta	162,8	18,6	2,4%	164,7	19,0	2,4%
<i>Vahe</i>	<i>51,3</i>	<i>5,9</i>	<i>0,6%</i>	<i>46,3</i>	<i>5,3</i>	<i>0,5%</i>

1.2.5.3. Laekumine üldvalitsemisasutuste majandustegevusest

Mõlemad omavalitsuse saavad marginaalset tulu üldvalitsemisasutuste majandustegevusest.

Põltsamaa linna tulud üldvalitsemisasutuste majandustegevusest moodustuvad enampakkumiste osavõtutasudest, auto kasutustasudest ning SA-le Põltsamaa Sport raamatupidamise teenuse osutamisest. Laekumine 2010. aastal oli 11,8 tuhat eurot 2011 ja planeeritud tulu 2011. aasta eelarves on 5,3 tuhat eurot.

Põltsamaa valla tulud üldvalitsemisasutuste majandustegevusest on peamiselt tasu ametiauto isiklikuks otstarbeks kasutamise eest. Laekumine 2010. aastal oli 1,5 tuhat eurot ja sealhulgas erakorraline laekumine terviseedenduse projekti toetuseks Põltsamaa linnalt 128 eurot. 2011 ja planeeritud tulu 2011. aasta eelarves on 1,4 tuhat eurot.

Tabel 16. Laekumine üldvalitsemisasutuste majandustegevusest

	2010			2011 eelarve		
	laekumine, tuh eur	elaniku kohta, eur	osakaal puhastuludest, %	laekumine, tuh eur	elaniku kohta, eur	osakaal puhastuludest, %
Põltsamaa linn	11,8	2,5	0,27%	5,3	1,1	0,12%
Põltsamaa vald	1,5	0,4	0,05%	1,4	0,3	0,05%
Kumulatiivne	13,3	1,5	0,19%	6,7	0,8	0,09%
Kokku arvlemiseta	13,2	1,5	0,20%	6,7	0,8	0,10%
<i>Vahe</i>	<i>0,1</i>	<i>0,0</i>	<i>-0,01%</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>-0,01%</i>

Ühinemisel linna ja valla omavaheline arvlemine jääb ära ja muud tulud absoluutmahus summeeruvad, korrad autode kasutustasude ja enampakkumiste tasude maksmise osas ühtlustatakse. Ühendomavalitsuse laekumine üldvalitsemisasutuste majandustegevusest on 2010.aasta andmetel 13,2 tuhat eurot ja 2011. aasta eelarvete andmetel 6,7 tuhat eurot.

1.2.5.4. Laekumine muude asutuste majandustegevusest

Põltsamaa linn saab väikest tulu oma territooriumil asuval kalmistul osutatavate teenuste eest sh toetust Põltsamaa vallalt kalmistu ülalpidamiskulude katteks. 2010. aastal oli tulu muude asutuste majandustegevusest linna eelarves 3,7 tuhat eurot sh Põltsamaa vallalt 1,9 tuhat eurot ja 2011. aasta eelarves on vastavad näitajad kavandatud 3,2 ja 1,9 tuhat eurot. Ühinemisel omavaheline arvlemine kaob ning ühinenud omavalitsuse laekumine muude asutuste majandustegevusest on 2010. aasta andmetel 1,8 tuhat eurot ja 2011. aasta eelarvetes kavandatu põhjal 1,3 tuhat eurot.

Tabel 17. Laekumine muude asutuste majandustegevusest

	2010			2011 eelarve		
	laekumine, tuh eur	elaniku kohta, eur	osakaal puhastuludest, %	laekumine, tuh eur	elaniku kohta, eur	osakaal puhastuludest, %
Põltsamaa linn	3,7	0,8	0,08%	3,2	0,7	0,07%
Kumulatiivne	3,7	0,4	0,05%	3,2	0,4	0,04%
Kokku arvlemiseta	1,8	0,2	0,03%	1,3	0,1	0,02%
<i>Vahe</i>	<i>1,9</i>	<i>0,2</i>	<i>0,03%</i>	<i>1,9</i>	<i>0,2</i>	<i>0,03%</i>

1.2.5.5. Laekumine sotsiaalvaldkonna majandustegevusest

Valla eelarvesse laekuvad tasud elanikelt invavahendite laenutuse eest, eluasemeteenuste eest varjupaigas (sisuliselt sotsiaaleluruum), vallale kuuluvate ja väljarenditud/üüritud ruumide kommunaalmaksud, hooldusteenuste osamaksud ja eestkoste rahalised vahendid. Vallale laekus sotsiaalvaldkonna majandustegevusest 2010. aastal 5,3 tuhat eur ja 2011.aastaks on kavandatud 3,8 tuhat eur.

Tulenevalt sotsiaalhoolekande süsteemi erinevustest linnal vastavaid laekumisi pole – elanikele osutatavad hooldusteenused on neile täies ulatuses tasuta, invavahendite laenutust ei pakuta ning eluasemeteenuste (ka sotsiaaleluruumid) korraldamisega tegeleb täies ulatuses allasutus Põltsamaa Varahalduse OÜ.

Ühinemisel: a) delegeeritakse kõigi valla omandis olevate eluruumide haldamisega tegelemine allettevõttele Põltsamaa Vallavara OÜ/ Põltsamaa Varahalduse OÜ, vastavad tulud laekuvad valla allettevõttele; b) tõuseb päevakorda üleüldiselt hooldusteenustele omaosaluse kehtestamine või sellest loobumine. Alternatiivid on:

- linn võtab üle valla praktika – hooldusteenustele kehtestatakse omaosalustasu. Seega tulud omaosaluse tasudest ühendomavalitsuse eelarvesse teoorias suurenevad, tegelikkuses on tulude suurenemine küsitav kuivõrd varasemad kogemused Põltsamaa linnas hooldusteenustele omaosaluse kehtestamisel pigem kliendid loobusid teenusest.
- vald võtab üle linna praktika – hooldusteenused on kliendile tasuta ja omaosalust ei rakendata, vastavalt vähenevad omavalitsuse tulud.

1.2.5.6. Laekumine transpordialasest majandustegevusest

Valla eelarvesse laekuvad tasud valla transpordi kasutamise eest. Teenust pakutakse üldjoontes Põltsamaa valla allasutustele. Valla omanduses on 2 bussi, 2010. aastal oli palgal 2 ja 2011. aastal 1 teenindav bussijuht. 2010. aasta laekumine oli 6,6 tuhat eurot ja 2011. aastaks on kavandatud 6,4 tuhat eurot.

Linna ja valla ühinedes klientuur suureneb - teenuse pakkumist saab laiendada ja laekumisi tuludena suurendada. Maksimaalseks mõlema olemasoleva bussi rakendamiseks tuleb täiendavalt rakendada/palgata 1 bussijuht (2011. aasta eelarves vastavad palgafondi vahendid on ca 7 tuhat eur). Seega on võimalik tulused transpordialasest majandustegevusest suurendada ca 100%.

1.2.5.7. Laekumine puhkeasutuste majandustegevusest

Põltsamaa vallale laekuvad tulud Vaibla puhkebaasi majandustegevusest - 2010. aasta laekumine oli 0,4 tuhat eurot ja 2011. aastaks on kavandatud 2,1 tuhat eurot.

Ühinemisel tuleb kaaluda Vaibla puhkebaasi majandamise delegeerimise otstarbekust allasutusele Põltsamaa varahalduse OÜ/Põltsamaa vallavara OÜ; vastavad tulud laekuvad majandavale allasutusele.

1.2.5.8. Üüri- ja renditulud

Valla eelarvesse laekuvad vallale kuuluvate ruumide (sh sotsiaaleruumide) regulaarsed ja ühekordsed (sh üritused) üüritulud. 2010. aasta laekumine oli 2,4 tuhat eurot ja 2011. aastaks on kavandatud 2,6 tuhat eurot. Samal ajal haldab osasid Põltsamaa valla omandis olevaid elu- ja mitteeluruumide elamu- ja kommunaalmajandusega tegelev allettevõtte Põltsamaa Vallavara OÜ.

Põltsamaa linnas on linnale kuuluva kinnis- ja vallasvara haldamine täiesulatuses delegeeritud allüksusele Põltsamaa Varahalduse OÜ.

Ühinemisel: a) tuleb praktikad ühtlustada kohaliku omavalitsuse üksusele kuuluva kinnis- ja vallasvara sh elu- ja mitteeluruumide haldamise osas ja täismahus delegeerida allettevõttele, seega vastavad tulud laekuvad allettevõttele ja ühendomavalitsuse eelarves enam ei kajastu ning üüri- ja rendimäärade ühtlustamine; b) tõuseb päevakorda sarnaste tegevusvaldkondadega allettevõtete Põltsamaa Varahalduse OÜ ja Põltsamaa Vallavara OÜ ühendamine, ühtse juhtimise alla viimine.

1.2.5.9. Laekumised õiguste müügist

Põltsamaa linnale laekub iga aasta väikest tulu kinnistuste hoonestusõiguste (sh Selveri kinnistu) eest ja litsentsitasudest (E-Piim)- 2010. aasta laekumine oli 2,6 tuhat eurot ja 2011. aastaks on kavandatud 2,2 tuhat eurot. Ühinemine tulude laekumist ja mahtu ei mõjuta.

1.2.5.10. Mittesihotstarbelised eraldised

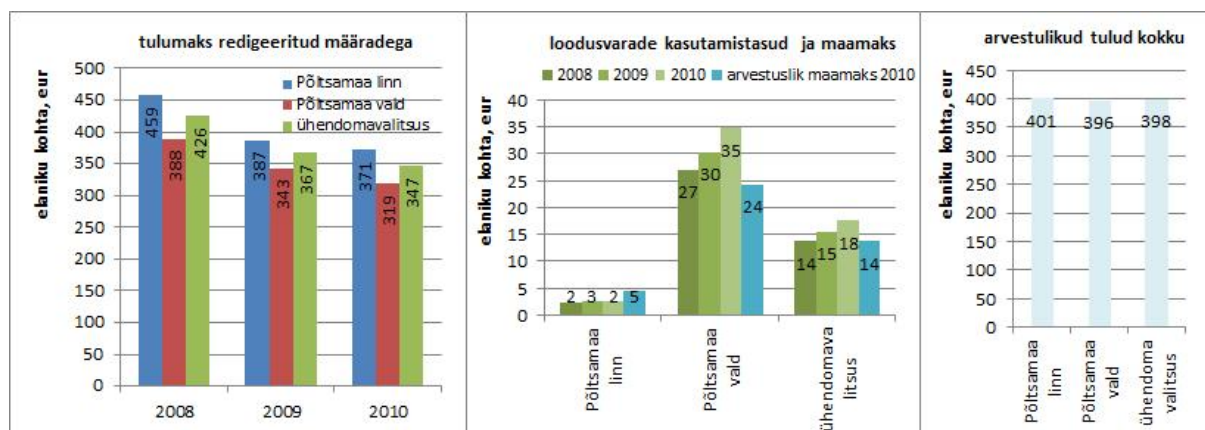
Tasandusfond lõige 1

Toetust tasandusfondist tulubaasi tasakaalustamiseks k-valemi alusel (tasandusfond lg 1) saavad nii Põltsamaa linn kui Põltsamaa vald. Mõlema jaoks on eraldis väga oluline tuluallikas eelarves moodustades puhastuludest linnas 1/7 ja vallas 1/6, seejuures on eraldis elaniku kohta linnale mõnevõrra suurem kui vallale.

Tabel 18. Eraldised tasandusfond lõige 1 alusel

	2010			2011 eelarve		
	laekumine, tuh eur	elaniku kohta, eur	osakaal puhastuludest, %	laekumine, tuh eur	elaniku kohta, eur	osakaal puhastuludest, %
Põltsamaa linn	555,8	119,1	12,6%	571,2	123,2	12,8%
Põltsamaa vald	452,5	110,2	16,4%	409,3	101,2	15,9%
Kumulatiivne	1 008,3	114,9	14,0%	980,5	112,9	13,7%
Kokku arvlemiseta	1 008,3	114,9	14,9%	980,5	112,9	14,5%
<i>Vahe</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,9%</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,8%</i>

Eraldise elaniku kohta suurust Põltsamaa linna kasuks võrdluses Põltsamaa vallaga mõjutavad järgmised asjaolud tulude ja kulude osas. Kuigi linna tulud füüsilise isiku tulumaksust elaniku kohta on veidi suuremad kui vallas, on vallas tulud maamaksust ja loodusvarade kasutamise tasust so ressursumaksudest omakorda nii absoluut- kui suhtelisel skaalal suuremad; kokkuvõttes on arvestuslikud tulud elaniku kohta linnas minimaalselt kõrgemad.

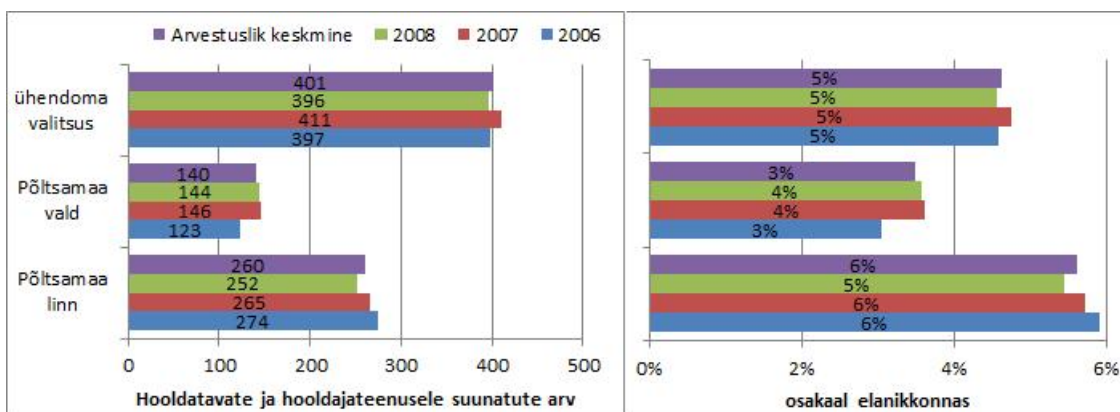
Joonis 8. Arvestuslikud tulud tasandusfondis 2011.aastal

Teiseks, linna suhteline kulubaas elaniku kohta on suurem kui vallal. Võrreldavate omavalitsusüksuste puhul on peamised erisused olemasolevas teedevõrgus, elanikkonna vanusstruktuuris – kui laste ja noorte osakaal elanikkonnas on linnas ja vallas võrdsed, siis tööaliste osakaal on vallas suurem ja linnas omakorda pensioniealiste osakaal elanikkonnas – ning puudega isikute arvukus on linnas oluliselt suurem kui vallas.

Põltsamaa linna ja Põltsamaa valla omavalitsusüksuste ühinemise mõjude finantsanalüüs

Joonis 9. Elanikkond tasandusfondis

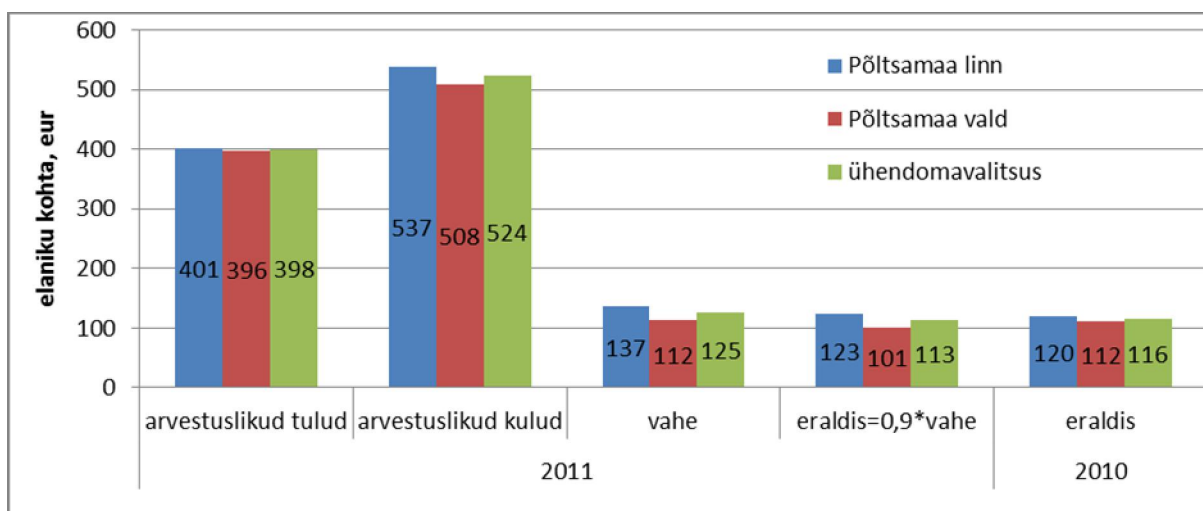

Joonis 10. Hooldatavate ja hooldajateenusele suunatud arv tasandusfondis 2011.aastal

Tabel 19. Kohalikud teed ja tänavad, km

	Kohalikud maanteed		Kohalikud tänavad		Arvestuslik teede pikkus
	kattega	katteta	kattega	katteta	
Põltsamaa linn	0,0	0,0	32,8	8,8	24,7
Põltsamaa vald	3,4	89,4	3,4	2,3	7,7
Ühendomavalitsus	3,4	89,4	36,1	11,2	32,4

Kokkuvõttes on k-valemi alusel arvestuslik vajadus tulubaasi täiendamiseks nii absoluut- kui suhtelistes mahtudes Põltsamaa linnal mõnevõrra suurem kui Põltsamaa vallal.

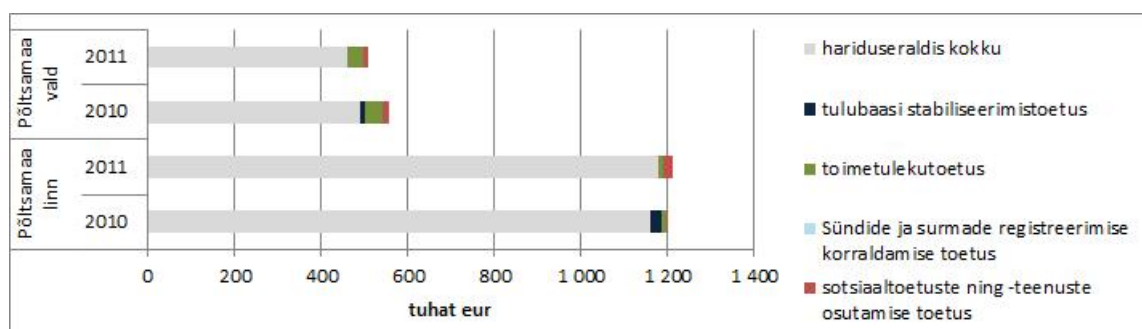
Joonis 11. Arvestuslikud k-valemi tulud, kulud ja eraldis elaniku kohta, eur

Kuivõrd mõlemad kohaliku omavalitsuse üksused on tasandusfondist k-valemi alusel eraldise saajad, siis ühinemine põhimõttelisi muutusi kaasa ei too – eraldise arvutustel aluseks olevad arvestuslikud tulud - kulud ja seega ka toetussummad absoluutmahtudes summeeruvad ning elaniku kohta näitajad tasanduvad (vt eelmine joonis).

2010. aasta andmetel on summaarne toetusfondi eraldis 1008,3 tuhat eur so elaniku kohta 114,9 eur ja 2011.aasta eelarvete alusel 980,5 tuhat eur so elaniku kohta 112,9 eur (vt **Tabel 18. Eraldised tasandusfond lõige 1 alusel**).

Tasandusfond lõige 2

Laekumised tasandusfondi lg 2 alusel ehk toetusfondi eraldised on valdavas osas seotud haridusega ning peegeldavad hästi koolivõrgu eripärasid.

Joonis 12. Tasandusfond lõige 2

Põltsamaa linna omanduses olev Põltsamaa Ühisgümnaasium osutab haridusteenust I-IV kooliastmes, päevaõppes 1.-12. klassi õpilastele ning kaugõppes 9. klassi õpilastele. Lisaks on avatud klass hariduslike erivajadustega õpilastele (LÕK). Õpilasi on koolis kokku rahastamismudeli andmetel 852.

Põltsamaa vallas asuvad Adavere Põhikool, Esku-Kamari Kool ja Lustivere Põhikool annavad põhiharidust (I-III kooliaste). Õpilasi on valla koolides kokku rahastamismudeli andmetel 228.

Vastavalt on hariduseraldis Põltsamaa linnale ca 1,2 mln eur ja Põltsamaa vallale alla 0,5 mln eurot aastas ehk proportsionaalne suhe on linna kasuks 7:3.

Joonis 13. Hariduseraldis

	2010			2011 eelarve		
	laekumine, tuh eur	elaniku kohta, eur	osakaal puhastuludest, %	laekumine, tuh eur	elaniku kohta, eur	osakaal puhastuludest, %
Põltsamaa linn	1 160,4	248,7	26,3%	1 179,8	254,4	26,3%
Põltsamaa valla	492,9	120,0	17,8%	462,0	114,2	18,0%
Kumulatiivne	1 653,4	188,5	23,0%	1 641,7	189,1	23,0%
Kokku arvlemiseta	1 653,4	188,5	24,5%	1 641,7	189,1	24,3%
Vahe	0,0	0,0	1,5%	0,0	0,0	1,4%

Hariduse rahastusmudeli põhimõtte seisneb minimaalselt vajalike moodustatavate klassidega seotud õpetamiskulude finantseerimise tagamises kulupõhiselt. Mudel arvestab õpilase, klassi, kooliastme, kooli, omavalitsusüksuse ja õppekava kulu, haarab seejuures igalt tasandilt kaasa ainult sellele

tasandile omase ja õigustatud kulu põhjustava komponendi. Mudelis komponentide lõikes tehtud arvutused on arvestuslikud ning kooliomanikud või koolid ei ole kohustatud neid eraldiste kasutamisel järgima.

Hariduseraldise arvutamise mudelis on sees lisarahastamise kriteerium, mille järgi on lisarahastatavad põhikoolide klassid nendes kohalikes omavalitsustes, kus on vastava õppekeele (eesti, vene) õpilaste arv I-III kooliastmes üle omavalitsuse kokku väiksem kui 1000. Ühe tuhande õpilase piir kehtib alates 2010. aastast, varem oli piir 1600 õpilast.

Põltsamaa linnas on 2011. aasta alguse seisuga õpilaste arv I-III kooliastmes kokku 644, Põltsamaa vallas 228 ning vastavalt summaarne õpilaste arv on 872. Õpilaste arv on lähiaastatel vähenenud oluliselt ja langustrend on jätkuv.

Seega kehtivate kriteeriumite ja parameetrite alusel Põltsamaa linna ja Põltsamaa valla ühinemine ei mõjuta riigipoolse eraldise suurust hariduskulude katteks. Hariduseraldis ühendamavalitsusel on võrdne linna ja valla vastavate eraldiste summaga.

Põltsamaa linna ja Põltsamaa valla ühinemine ei mõjuta ka teiste toetusfondis kajastuvate eraldiste – toimetulekutoetuste maksmiseks, sotsiaaltoetuste ning -teenuste osutamiseks, alates 2011. aastast lisandunud sündide ja surmade registreerimiseks ning 2010. aastal erakorraline toetust omavalitsuste tulubaasi stabiliseerimiseks - suurust st omavalitsuste ühinemisel need absoluutmahus summeeruvad.

Tabel 20. Muud eraldised toetusfondis

		2010			2011 eelarve		
		laekumine, tuh eur	elaniku kohta, eur	osakaal puhastuludest, %	laekumine, tuh eur	elaniku kohta, eur	osakaal puhastuludest, %
Põltsamaa linn	kokku	40,7	8,7	0,9%	34,4	7,4	0,8%
	tulubaasi stabiliseerimistoetus	28,2	6,0	0,6%			
	toimetulekutoetus	10,5	2,3	0,2%	10,4	2,2	0,2%
	sündide ja surmade registreerimise korraldamise toetus				0,1	0,0	0,0%
	sotsiaaltoetuste ning -teenuste osutamise toetus	2,0	0,4	0,0%	23,9	5,2	0,5%
Põltsamaa vald	kokku	63,7	15,5	2,3%	48,3	11,9	1,9%
	tulubaasi stabiliseerimistoetus	10,4	2,5	0,4%			
	toimetulekutoetus	39,8	9,7	1,4%	37,6	9,3	1,5%
	sündide ja surmade registreerimise korraldamise toetus				0,1	0,0	0,0%
	sotsiaaltoetuste ning -teenuste osutamise toetus	13,4	3,3	0,5%	10,6	2,6	0,4%
Kumulatiivne		104,4	11,9	1,5%	82,8	9,5	1,2%
Kokku arvlemiseta		104,4	11,9	1,5%	82,8	9,5	1,2%
<i>vahe</i>		0,0	0,0	0,1%	0,0	0,0	0,1%

1.2.5.11. Muud mittesihotstarbelised eraldised

Põltsamaa vald sai 2010.aastal projektide korras marginaalseid mittesihotstarbelisi eraldisi -kokku 1 tuhat eurot, 2011. aasta eelarves on kavandatud sarnaseid laekumisi 0,5 tuhat eurot. Ühinemisel tulud muudest mittesihotstarbelistest eraldistest absoluutmahus summeeruvad.

1.2.5.12. Tulud varade müügist

2010. aastal sai Põltsamaa vald varade müügist 23,4 tuhat eurot so 0,8% puhastuludest. 2011. aastal on vallale tulu varade müügist plaanitud 6,4 tuhat eurot so 0,2% puhastuludest. Põltsamaa linn varasid ei müünud 2010.aastal, ka 2011. aastaks tulusid varade müügist ette nähtud pole. Varade müük on olemuselt ühekordne tulu, omavalitsuste ühinemisel tulud varade müügist absoluutmahus summeeruvad.

Tabel 21. Tulud varade müügist

	2010			2011 eelarve		
	laekumine, tuh eur	elaniku kohta, eur	osakaal puhastuludest, %	laekumine, tuh eur	elaniku kohta, eur	osakaal puhastuludest, %
Põltsamaa vald	23,4	5,7	0,8%	6,4	1,6	0,2%
Kumulatiivne	23,4	2,7	0,3%	6,4	0,7	0,1%
Kokku arvlemiseta	23,4	2,7	0,3%	6,4	0,7	0,1%
<i>vahe</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0%</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0%</i>

1.2.5.13. Tulud varadelt

Tuludena varadelt laekuvad Põltsamaa linnale ja Põltsamaa vallale intressid hoiustelt (üleöö deposiit) ning vee-erikasutustasu; vallale laekuvad täiendavalt ka valla territooriumil asuvate kohaliku tähtsusega maardlate kaevandamisõiguse tasud.

Tulud varadelt on vallale mõnevõrra olulisem tuluallikas kui linnale, moodustades valla eelarve puhastuludest üle 5% kui linnal on vastav näitaja alla 1%. Omavalitsuste ühinemisel tulud varadel absoluutmahus summeeruvad.

Tabel 22. Tulud varadelt

		2010			2011 eelarve		
		laekumine, tuh eur	elaniku kohta, eur	osakaal puhastuludest, %	laekumine, tuh eur	elaniku kohta, eur	osakaal puhastuludest, %
Põltsamaa linn	kokku	12,1	2,6	0,3%	10,2	2,2	0,2%
	Laekumine vee erikasutusest	11,4	2,5	0,3%	9,6	2,1	0,2%
	Intressi- ja viivisetulud hoiustelt	0,7	0,2	0,0%	0,6	0,1	0,0%
Põltsamaa vald	kokku	140,9	34,3	5,1%	132,9	32,9	5,2%
	Kohaliku tähtsusega maardlate kaevandamisõiguse tasu	129,7	31,6	4,7%	121,4	30,0	4,7%
	Laekumine vee erikasutusest	11,1	2,7	0,4%	11,5	2,8	0,4%
	Intressi- ja viivisetulud hoiustelt	0,1	0,0	0,0%	0,0	0,0	0,0%
Kumulatiivne		153,0	17,4	2,1%	143,2	16,5	2,0%
Kokku arvlemiseta		153,0	17,4	2,3%	143,2	16,5	2,1%
<i>vahe</i>		<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,1%</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,1%</i>

1.2.5.14. Muud puhastulud

Muud tulud (eelarve klassifikaator 388), sealhulgas laekumised trahvidest ja saastetasudest, on nii Põltsamaa linna kui Põltsamaa valla eelarves üldjuhul väga väikse osakaaluga – kuni 0,3% puhastuludest.

Tabel 23. Muud puhastulud

	2010			2011 eelarve		
	laekumine, tuh eur	elaniku kohta, eur	osakaal puhastuludest, %	laekumine, tuh eur	elaniku kohta, eur	osakaal puhastuludest, %
Põltsamaa linn	10,2	2,2	0,2%	11,6	2,5	0,3%
Põltsamaa vald	7,4	1,8	0,3%	2,6	0,6	0,1%
Kumulatiivne	17,5	2,0	0,2%	14,1	1,6	0,2%
Kokku arvlemiseta	17,5	2,0	0,3%	14,1	1,6	0,2%
<i>vahe</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,1%</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0%</i>

Omavalitsuste ühinemisel muud tulud absoluutmahus summeeruvad.

1.2.6. Sihtotstarbelised toetused

1.2.6.1. Sihtotstarbelised toetused jooksvateks kuludeks

Sihttoetused jooksvateks kuludeks on valdavas osas erinevate ministriumite eraldised riiklike ülesannete ja riigi poolt võetud kohustuste täitmiseks, sh Haridus- ja teadusministeeriumi toetused õpilaskodude ülalpidamiseks, Rahandusministeeriumi õppelaenude põhiosa ja erisoodustuste toetused.

2010. aastal oli sihttoetusi jooksvateks kuludeks Põltsamaa vallal 102,8 tuhat eurot so 25 eurot elaniku kohta ja Põltsamaa linnal 246,7 tuhat eurot so 52,9 eurot elaniku kohta. Seejuures Põltsamaa linnale laekus jooksvate kulude sihttoetusena Põltsamaa vallalt projektitoetust (Norra EMP projekt) 3,6 tuhat eurot.

Tabel 24. Sihttoetused jooksvateks kuludeks

	2010			2011 eelarve		
	laekumine, tuh eur	elaniku kohta, eur	suhe puhastuludesse, %	laekumine, tuh eur	elaniku kohta, eur	suhe puhastuludesse, %
Põltsamaa linn	246,7	52,9	5,6%	147,1	31,7	3,3%
Põltsamaa vald	102,8	25,0	3,7%	7,2	1,8	0,3%
Kumulatiivne	349,5	39,8	4,9%	154,3	17,8	2,2%
Kokku arvlemiseta	345,8	39,4	5,1%	154,3	17,8	2,3%
<i>vahe</i>	<i>-3,6</i>	<i>-0,4</i>	<i>0,3%</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,1%</i>

Omavalitsuste ühinemisel omavaheline arvlemine jääb ära, muus osas sihtotstarbelised toetused jooksvateks kuludeks absoluutmahus summeeruvad.

1.2.6.2. Sihtotstarbelised toetused investeringuteks

Sihttoetused investeringuteks on suuresti erinevad fondide ja rakendusüksuste vahendusel saadavad projektitoetused ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi (MKM) vahendatud raha kohalike teede ja tänavate hoiuks ja investeringuteks.

2010.aasta sihtotstarbelised toetused investeringuteks olid Põltsamaa linnal kokku 74,2 tuhat eur ja Põltsamaa vallal 75,7 tuhat eur. Seejuures MKM teedehoiu rahad moodustasid vastavalt linnal 55 tuhat eurot so 74% sihtotstarbelistest eraldistest investeringuteks ja vallal 32 tuhat eurot so 42%.

Tabel 25. Sihtotstarbelised toetused investeeringuteks

		2010			2011 eelarve		
		laekumine, tuh eur	elaniku kohta, eur	suhe puhastuludesse, %	laekumine, tuh eur	elaniku kohta, eur	suhe puhastuludesse, %
Põltsamaa linn	kokku	74,2	15,9	1,7%	499,5	107,7	11,1%
	MKM teederahad	55,0	11,8	1,2%	60,6	13,1	1,4%
	muud	19,2	4,1	0,4%	438,8	94,6	9,8%
Põltsamaa vald	kokku	76,7	18,7	2,8%	35,4	8,7	1,4%
	MKM teederahad	32,0	7,8	1,2%	35,4	8,7	1,4%
	muud	44,7	10,9	1,6%	0,0	0,0	0,0%
Kumulatiivne		150,9	17,2	2,1%	534,8	61,6	7,5%
Kokku arvlemiseta		150,9	17,2	2,2%	534,8	61,6	7,9%
vahe		0,0	0,0	0,1%	0,0	0,0	0,4%

Ühinemisel sihttoetused investeeringuteks absoluutmahus ideeliselt summeeruvad. Kuid projektipõhise rahastuse taotlemisvõimalused teataval määral ahenevad - varasema kahe taotleja asemel on üks taotleja kohaliku omavalitsuse üksus ning kui vastavalt otsustuskriteeriumitele ei rahastata mitut ühe ja sama kohaliku omavalitsuse poolt esitatud projekti samast meetmest/periodil/ mt. Seega võib teatud juhtudel iseseisvate omavalitsustena olla taotleja ja saada rahastust enamatele projektidele kui ühendamavalitsusena st kehtib põhimõtte 1 + 1 versus 1.

1.3. Ühinemistoetus

Vabatahtliku ühinemise soodustamiseks ja toetamiseks eraldatakse Kohaliku omavalitsuse üksuste ühinemise soodustamise seaduse alusel ühinemistoetust. Seda arvutatakse iga ühinenud omavalitsusüksuse kohta eraldi arvestusega 40 eurot ühinenud kohaliku omavalitsuse üksuse elaniku kohta ning see ei või olla väiksem kui 128 000 eurot ja suurem kui 256 000 eurot ühineva kohaliku omavalitsuse üksuse kohta¹⁶. Ühinemise käigus moodustunud kohaliku omavalitsuse üksusele ühinemistoetuse maksmisel summeeritakse iga ühinenud omavalitsusüksuse või üleantud territooriumiosa kohta eraldi arvutatud ühinemistoetus.

Ühinemistoetuse eraldamisel on kvalifitseeriv lisatingimus, mille järgi eraldatakse toetust territooriumiosa üleandmisel või samasse ühinemiskiirkonda kuuluvate kohaliku omavalitsuse üksuste ühinemisel. Vastavalt kehtivale Kohaliku omavalitsuse üksuste loetelule ühinemiskiirkondade kaupa kuuluvad Põltsamaa linn ja Põltsamaa vald koos Pajusi vallaga samasse ühinemiskiirkonda.

Alljärgnevalt on näidatud Põltsamaa linna ja Põltsamaa valla ühekordne ühinemistoetus indikatiivselt arvestades elanike arvu aasta alguse seisuga - 2010.aastal 351 tuhat eurot ja 2011.aastal 347 tuhat eurot. Tegelik ühinemistoetuse arvutamisel võetakse aluseks elanike arv Rahvastikuregistri andmetel ühinemise käigus moodustunud kohaliku omavalitsuse volikogu valimiste päeva seisuga. Ühinemistoetus on ühekordne lisatulu ühendamavalitsusele. Indikatiivne toetussumma moodustab omavahelisest arvlemisest puhastatud summaarsetest puhastuludest suurusjärgus 5%.

¹⁶ Siinkohal väljatoodud määrad kehtivad alates 01.01.2011

Tabel 26. Ühinemistoetus indikatiivselt

	elanike arv seisuga 01.01		Ühinemistoetus, eur	
	2010	2011	2010	2011
Põltsamaa linn	4 666	4 638	186 640	185 520
Põltsamaa vald	4 107	4 045	164 280	161 800
Kokku	8 773	8 683	350 920	347 320

1.4. Tulud kokku ühinemisel

Tulude maht kokku on ühendomavalitsusel mõnevõrra väiksem kui Põltsamaa linna ja Põltsamaa valla tulud kumulatiivselt kokku, mahu vähenemine tuleneb peaaesjalikult omavahelise arvlemise kadumisest (st kaovad ka vastavad kulud).

Lisaks mõjutavad ühendomavalitsuse tulude mahtu otsused, mis puudutavad erinevate praktikate ja tingimuste ühtlustamist maamaksu osas, ülesannete delegeerimist allasutustele ja allasutuste majandustegevusest laekuvate tulude osas.

Ühendomavalitsuse tulude mahud on võrdluses näidatud järgmiselt.

- Kumulatiivne – linna ja valla tulud on mehaaniliselt summeeritud (sisaldab omavahelist arvlemist).
- Arvlemiseta - tulude on summeeritud ning linna ja valla omavaheline arvlemine välja jäetud.
- Linn valla praktikaga – praktikate ühtlustamise vajaduse korral on näidatud tulude laekumine sellise arvestuse kohaselt, et linn võtab valla praktika üle ja/või määrad ühtlustatakse vallas kehtival tasemel; ülejäänud tululiikide puhul on need vastavalt summeeritud ja omavaheline arvlemine välja jäetud.
- Vald linna praktikaga - praktikate ühtlustamise vajaduse korral on näidatud tulude laekumine sellise arvestuse kohaselt, et vald võtab linna praktika üle ja/või määrad ühtlustatakse linnas kehtival tasemel; ülejäänud tululiikide puhul on need vastavalt summeeritud ja omavaheline arvlemine välja jäetud.

Lisaks on Põltsamaa linna ja Põltsamaa valla ühinemisel saada ühinemistoetust ca 350 tuhat eurot. See on näidatud ühinemisega kaasnevaid muutusi kajastavas tulude koondtabelis eraldi real ja joonisel tulbas kuivõrd toetus on ühekordne ja pole seotud eelarveaastaga. Ühinemistoetus kantakse ühinemise käigus moodustunud kohaliku omavalitsuse üksusele üle hiljemalt nimetatud omavalitsusüksuse volikogu valimiste tulemuste väljakuulutamise ehk ühinemise aastale järgneva aasta esimese poolaasta lõpuks.

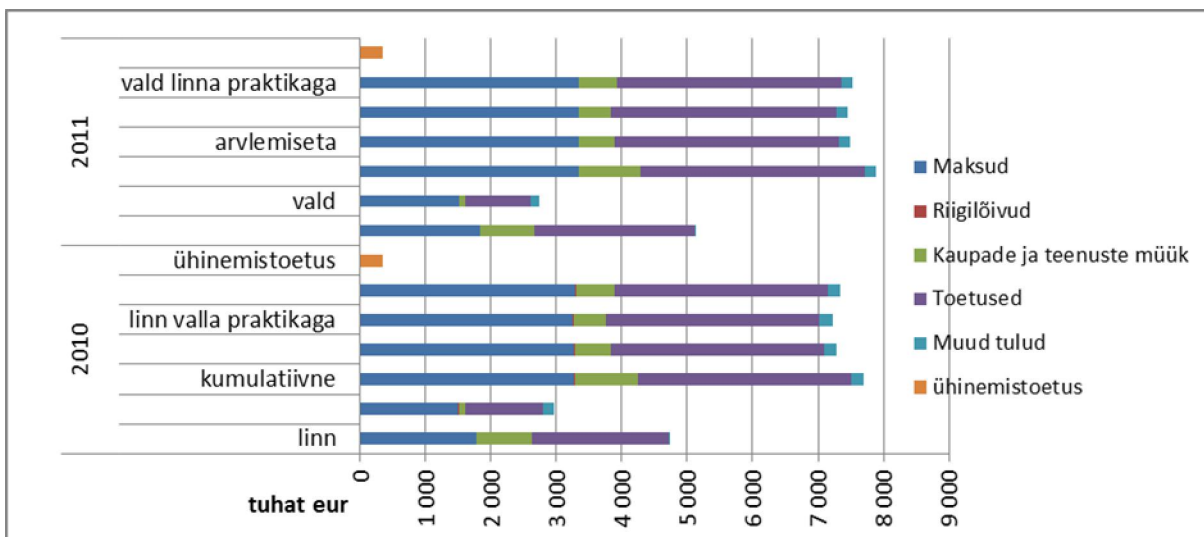
Tabel 27. Tulud kokku ühinemisel

	2010								2011							
	tuhat eur				osakaal puhastuludes				tuhat eur				osakaal puhastuludes			
	kumulat	arvlemiseta	linn valla praktikaga A4	vald linna praktikaga A1	kumulat	arvlemiseta	linn valla praktikaga A4	vald linna praktikaga A1	kumulat	arvlemiseta	linn valla praktikaga	vald linna praktikaga	kumulat	arvlemiseta	linn valla praktikaga	vald linna praktikaga
Maksud	3265,3	3265,3	3243,7	3289,3	45,3%	48,1%	48,3%	48,0%	3337,4	3337,4	3337,4	3337,4	46,6%	49,3%	49,7%	49,1%
Füüsilise isiku tulumaks	3012,1	3012,1	3012,1	3012,1	41,8%	44,4%	44,8%	44,0%	3115,6	3115,6	3115,6	3115,6	43,5%	46,1%	46,4%	45,8%
Maamaks	241,2	241,2	219,7	265,2	3,3%	3,6%	3,3%	3,9%	217,3	217,3	217,3	217,3	3,0%	3,2%	3,2%	3,2%
Reklaamimaks	2,9	2,9	2,9	2,9	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	1,6	1,6	1,6	1,6	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Teede ja tänavate sulgemise maks	9,1	9,1	9,1	9,1	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	2,9	2,9	2,9	2,9	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Kaupade ja teenuste müük	978,8	564,5	515,1	596,8	13,6%	8,3%	7,7%	8,7%	940,8	550,8	503,7	583,3	13,1%	8,1%	7,5%	8,6%
Riigilõivud	21,5	21,5	21,5	21,5	0,3%	0,3%	0,3%	0,3%	11,5	11,5	11,5	11,5	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%
Kaupade ja teenuste müük	957,3	542,9	493,6	575,2	13,3%	8,0%	7,3%	8,4%	929,2	539,3	492,2	571,8	13,0%	8,0%	7,3%	8,4%
sh haridusasutused	708,5	347,5	294,0	381,0	9,8%	5,1%	4,4%	5,6%	691,2	349,6	298,6	382,1	9,7%	5,2%	4,4%	5,6%
sh kultuuri- ja kunstiasutused	214,2	162,8	162,8	162,8	3,0%	2,4%	2,4%	2,4%	211,0	164,7	164,7	164,7	2,9%	2,4%	2,5%	2,4%
sh spordi- ja puhkeasutused	0,4	0,4	0,4	0,4	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	2,1	2,1	2,1	2,1	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
sh sotsiaalasutused	5,3	5,3	5,3	0,0	0,1%	0,1%	0,1%	0,0%	3,8	3,8	3,8	0,0	0,1%	0,1%	0,1%	0,0%
sh keskkonnaasutused	0,4	0,4	0,4	0,4	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
sh üldvalitsemisasutused	13,3	13,2	13,2	13,2	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	6,7	6,7	6,7	6,7	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
sh transpordialane maj. tegevus	6,6	6,5	13,0	13,0	0,1%	0,1%	0,2%	0,2%	6,4	6,4	12,8	12,8	0,1%	0,1%	0,2%	0,2%
sh muude asutuste maj. tegevus	3,7	1,8	1,8	1,8	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	3,2	1,3	1,3	1,3	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
sh laekumised õiguste müügist	2,6	2,6	2,6	2,6	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	2,2	2,2	2,2	2,2	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
sh üüri ja renditulud	2,4	2,4	0,0	0,0	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	2,6	2,6	0,0	0,0	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Toetused	3267,5	3263,8	3263,8	3263,8	45,3%	48,1%	48,6%	47,7%	3440,4	3440,4	3440,4	3440,4	48,1%	50,9%	51,2%	50,6%
Sihttoetused jooksvateks kuludeks	349,5	345,8	345,8	345,8	4,9%	5,1%	5,1%	5,1%	192,7	192,7	192,7	192,7	2,7%	2,8%	2,9%	2,8%
Sihttoetused invest. kokku	150,9	150,9	150,9	150,9	2,1%	2,2%	2,2%	2,2%	534,8	534,8	534,8	534,8	7,5%	7,9%	8,0%	7,9%
sh teedehoiu eraldis	87,0	87,0	87,0	87,0	1,2%	1,3%	1,3%	1,3%	96,0	96,0	96,0	96,0	1,3%	1,4%	1,4%	1,4%
Tasandusfond lg 1 (k-valem)	1008,3	1008,3	1008,3	1008,3	14,0%	14,8%	15,0%	14,7%	980,5	980,5	980,5	980,5	13,7%	14,5%	14,6%	14,4%
Tasandusfond lg 2 (toetusfond)	1757,8	1757,8	1757,8	1757,8	24,4%	25,9%	26,2%	25,7%	1731,8	1731,8	1731,8	1731,8	24,2%	25,6%	25,8%	25,5%

Põltsamaa linna ja Põltsamaa valla omavalitsusüksuste ühinemise mõjude finantsanalüüs

muud mittesihotstarbelised toetused	1,0	1,0	1,0	1,0	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,5	0,5	0,5	0,5	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Muud tulud	194,0	194,0	194,0	194,0	2,7%	2,9%	2,9%	2,8%	163,7	163,7	163,7	163,7	2,3%	2,4%	2,4%	2,4%
varade müük	23,4	23,4	23,4	23,4	0,3%	0,3%	0,3%	0,3%	6,4	6,4	6,4	6,4	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
Tulud varadelt	153,0	153,0	153,0	153,0	2,1%	2,3%	2,3%	2,2%	143,2	143,2	143,2	143,2	2,0%	2,1%	2,1%	2,1%
Sh intressi- ja viivisetulud hoiustelt	0,8	0,8	0,8	0,8	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,6	0,6	0,6	0,6	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Sh kaevandamisõiguse tasu	129,7	129,7	129,7	129,7	1,8%	1,9%	1,9%	1,9%	121,4	121,4	121,4	121,4	1,7%	1,8%	1,8%	1,8%
Sh laekumine vee erikasutusest	22,6	22,6	22,6	22,6	0,3%	0,3%	0,3%	0,3%	21,1	21,1	21,1	21,1	0,3%	0,3%	0,3%	0,3%
Muud tulud	17,5	17,5	17,5	17,5	0,2%	0,3%	0,3%	0,3%	14,1	14,1	14,1	14,1	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%
PUHASTULUD KOKKU	7205,2	6790,9	6719,9	6847,2	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	7154,7	6764,7	6717,6	6797,2	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Sihottoetused kokku	500,4	496,7	496,7	496,7	6,9%	7,3%	7,4%	7,3%	727,5	727,5	727,5	727,5	10,2%	10,8%	10,8%	10,7%
TULUD KOKKU	7705,6	7287,6	7216,6	7343,9	106,9%	107,3%	107,4%	107,3%	7882,2	7492,3	7445,1	7524,8	110,2%	110,8%	110,8%	110,7%

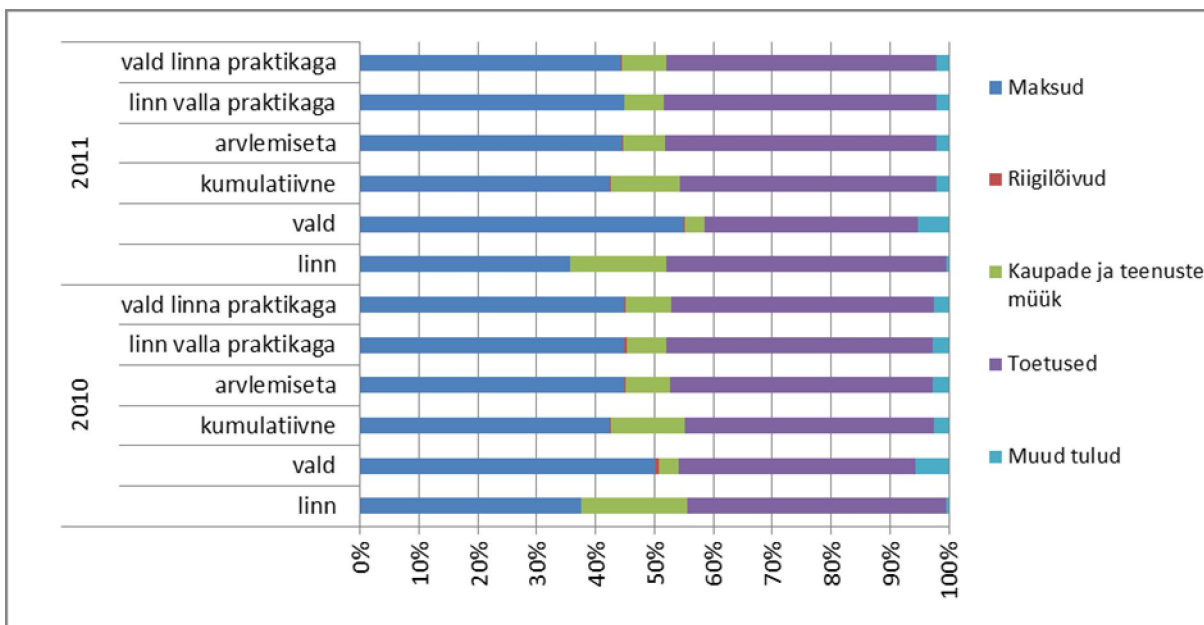
Põltsamaa linna ja Põltsamaa valla tulud kumulatiivselt on 2010 ja 2011 aasta andmetel vastavalt 7,7 mln ja 7,9 mln eur, puhastulud mõlemal aastal 7,2 mln eur. Omavahelise arvlemise välja jätmine vähendab puhastulusid ca 0,4 mln eur aastas so 6% võrreldes kumulatiivse näitajaga vastavalt tasemele 6,8 mln eur, mida praktikate ühtlustamine sõltuvalt otsustest (linn valla praktikaga / vald linna praktikaga) muudab kuni ca 0,1 mln eur aastas so 1% kumulatiivsetest tuludest.

Joonis 14. Tulud kokku ühinemisel

Kuivõrd ühinemine toimuks kahe suhteliselt võrdse omavalitsuse baasil, on ühendomavalitsuse tulude struktuur sümbioos Põltsamaa linna ja Põltsamaa valla tulude struktuuridest.

Peamised tuluallikad on tulumaks, toetusfond, tasandusfondi eraldi k-valemi järgi ning kaupade ja teenuste müük.

Joonis 15. Ühendomavalitsuse tulude struktuur

2. Omavalitsuste poolt elanikele eraldatavate toetuste toetusmäärade ühtlustamisega kaasneva lisakulu analüüs

Omavalitsusüksuses registreeritud elanikele makstavate toetuste süsteemide ülesehitus on analüüsitavatel üksustel küllaltki erinev. Üldiselt on elanikele makstavad toetused kajastatud eelarves sotsiaalvaldkonna kuludes, kuid on ka erisusi ning sel juhul on need täiendavalt välja toodud.

Toimetulekutoetus on üks peamisi toetusliike elanikele mõlemas omavalitsuses ja see on riiklikult rahastatav, teisi toetusi makstakse kohaliku omavalitsuse eelarvest vastavalt omavalitsuse poolt kehtestatud kordadele ja määrustele. Omavalitsuse eelarvest makstavad toetused sõltuvad olulisel määral ka omavalitsuse rahalistest võimalustest, mis praktikas tähendab, et vahendite nappuse korral toetuste nomenklatuur ja mahud viiakse kooskõlla eelarveliste võimalustega.

2010. aasta eelarve täitmise aruande alusel oli elanikele makstavate sotsiaaltoetuste kogumaht võrreldavates omavalitsustes samas suurusjärgus – ligi 144 tuhat eurot. Elaniku kohta võttes maksti toetusi elanikele kokku vallas mõnevõrra enam kui linnas – vastavalt 35 ja 30,7 eurot elaniku kohta.

Tabel 28. Sotsiaaltoetused 2010

		Põltsamaa linn	Põltsamaa vald
Eelarve täitmise aruandes			
Sots. Toetused elanikele kokku eelarve täitmise aruandes	abs maht, eur	143 461	143 585
	elaniku kohta, eur	30,7	35,0
Sots. Toetuste osakaal sots. Valdkonna kuludes, %		48	55
Sots. Valdkonna kulude osakaal kogukuludes, %		6	10
Ühtlustatud			
Sots.toetused elanikele ilma toimetulekutoetuseta ja toitlustustoetuseta	abs maht, eur	115 025	102 073
	elaniku kohta, eur	24,7	24,9
Osakaal sots. valdkonna kuludes toimetulekutoetuseta ja toitlustustoetuseta, %		49	47
Sots. valdkonna kulude osakaal kogukuludes, %		5	10

Seejuures, kui võrdlevast arvestusest jätta välja riiklikult rahastatav toimetulekutoetus ja vastavad täiendavad toetused ning eelarvetes erinevalt kajastatavad lasteaia- ja kooliõpilaste toitlustamise toetused (mõlemad omavalitsused kompenseerivad teatavas ulatuses lastelaialaste toidupäevamaksumust vanematele, vastavad kulud linnal sotsiaalvaldkonnas ja toetusena, vallas haridusvaldkonnas ja majandamiskuluna), on toetuste suhtelised mahud Põltsamaa linnas ja Põltsamaa vallas samased – toetused elaniku kohta vastavalt 24,5 eurot ja 24,9 eurot ning osakaal sotsiaalvaldkonna kuludes vastavalt 49% ja 47%.

Põltsamaa linnas on erinevaid sotsiaaltoetuste liike enam, konkreetse meetme alt kompenseeritavad kulud on võrdlemisi kitsalt defineeritud. Põltsamaa vallas on erinevaid meetmeid vähem, kuid konkreetse meetme alt kompenseeritavate kulude ring on laiem. Kokkuvõttes on toetatavate kulude osas võrreldavates omavalitsustes ühisosa suur.

Põltsamaa vallas on toetuste andmisel põhifookuses majanduslikult vähekindlustatud elanikud, linn annab mõnevõrra enam toetusi elanikele sõltumata nende sissetulekust. Seejuures erinevad võrreldavates omavalitsustes kohalike omavalitsusüksuste eelarvest makstavate sissetulekust sõltuvate toetuste osas ka sissetuleku piirmäärad. Majanduslikult vähekindlustatuks loetakse leibkonda, kelle iga liikme netosissetulek pärast eluasemekulude mahaarvamist eelmisel kalendrikuul

on Põltsamaa linnas alla riiklikult kehtestatud toimetulekupiiri 3-kordset määra ja Põltsamaa vallas vastavalt alla ¼ riiklikult kehtestatud miinimumpalga netomäära. 2010. aastal kehtinud riiklik toimetuleku piir kalendrikuus oli üksi elavale inimesele ja perekonna esimesele liikmele 63,91 eurot ja igale järgnevale pereliikmele 51,13 eurot; 2011. aastal on vastavad piirmäärad 76,70 eurot ja 61,36 eurot. Riiklikult kehtestatud miinimum brutopalk on 2010. ja 2011. aastal sama – 278 eurot kalendrikuus ja vastavast netosissetulekust ¼ määr on 187,37 eurot.

Tabel 29. Netosissetuleku piirmäärad majanduslikult vähekindlustatud leibkondade liikmete kohta

	Põltsamaa linn		Põltsamaa vald	Vahe	
	2010	2011	2010 ja 2011	2010	2011
1-liikmeline leibkond ja pere 1.liige, eur	191,73	230,10	187,37	4,36	42,73
2. ja iga järgnev leibkonna liige, eur	153,39	184,08		-33,98	-3,29

Seega linnas on netosissetuleku piirmäärad majanduslikult vähekindlustatud 1-liikmelistele leibkondadele soodsamad kui vallas – 2010. aastal minimaalselt, kuid 2011. aastal märkimisväärselt; 2- ja enamaliikmelistele leibkondadele olid vallas 2010. aasta määrad soodsamad, kuid 2011. aasta määrad on kokkuvõttes linnas soodsamad.

Järgnevalt on vaadeldud toetuste nomenklatuuri, sissetulekust sõltuvust, hüvitatavaid kulusid, piirmäärasid, toetusliigi mahte peamistest sihtrühmadest ja toetusmeetmete sisulisest kattuvusest lähtuvalt järgmiste valdkondade kaupa:

- sissetulekust sõltuvad sotsiaaltoetused ja ühekordsed toetused erinevatele elanike sihtgruppidele,
- toetused puudega isikutele ja nende hooldajatele,
- õppetootused.

Järgnevasse tabelisse on koondatud analüüsitava omavalituse poolt elanikele antavate toetuste nomenklatuur 2010 - 2011 aastal.

Tabel 30. Sotsiaaltoetuste nomenklatuur

Põltsamaa linn	Põltsamaa vald
Sissetulekust sõltuvad sotsiaaltoetused ja ühekordsed toetused erinevatele elanike sihtgruppidele	
<ul style="list-style-type: none"> • Toimetulekutoetus • Elluastumistoetus • Lastelaagritoetus • Toetus igapäevase toimetuleku soodustamiseks ja toetus vältimatuks sotsiaalabiks (väljatöötatavas määrukses erakorraline toetus) • Küttetoetus • Toetus riiklike dok. (pass, ID-kaart, elamisluuba) vormistamiseks • Tervishoiu- ja raviteenuse toetus • Haigetetoetus • Täiskasvanute prillide toetus • Laste prillide toetus • Invaabivahenditoetus • Ravimitoetus • Emakakaelavähi vastase vaktsineerimise toetus • Sünnitoetus • 2-aastase lapse toetus • Matusetoetus 	<ul style="list-style-type: none"> • Toimetulekutoetus • Ühekordne toetus • Kriisitoetus • Erakorraline toetus • Tervisetootus • Sünnitoetuse (I osa + II osa) • Matusetootus

<ul style="list-style-type: none"> • Noore spetsialisti toetus • Asenduskodusoleva lapse toetus • Tähtpäeva toetus eakatele • Saunatoetus 	
Toetused puudega isikutele ja nende hooldajatele	
<ul style="list-style-type: none"> • Puudega lapse hooldajatoetus • Puudega täisealise isiku hooldajatoetus • Sotsiaalmaks erijuhul • Puudega lapse toetus 	<ul style="list-style-type: none"> • Puudega lapse hooldajatoetus • Puudega täisealise isiku hooldajatoetus • Sotsiaalmaks erijuhul • Puudega isiku toetus
Õppetoetused	
<ul style="list-style-type: none"> • Lasteaia- ja koolilõunatoetus • I klassi õpilase toetus • Koolitoetus • Huvitegevuse toetus • Koolitransporditoetus • Noorte enesetäiendamise toetus 	<ul style="list-style-type: none"> • Toiduraha toetus lasteaialastele ja gümnaasiumiõpilastele • Koolitoetus

Toetustele kuluv rahaline maht sõltub kehtestatud (piir)määradest ja sihtrühma suuruselt. Tingimuste ühtlustamisel ja sellega kaasnevate lisakulude hinnangu andmisel on lähtutud põhimõttest, et üle võetakse kõrgem olemasolev standard määrade ja laiem sihtrühma osas. Hinnangulise lisakulu arvutused on tehtud baasiliselt 2010. aasta eelarve täitmise andmete alusel, kuid oluliste muutuste korral 2011. aastal on täiendavalt vastuvõetud eelarvete ja spetsialistide hinnangute alusel lisaarvutused tehtud. Kalkulatsioonid on näidatud iga toetusmeetme/grupi lõikes eraldi vastavas alalõigus ning esitatud koondtabelina peatüki lõpus (vt Tabel 52).

2.1. Sissetulekust sõltuvad sotsiaaltoetused ja ühekordsed toetused erinevatele elanike sihtgruppidele

2.1.1. Toimetulekutoetus

Oluline sotsiaaltoetuse liik väikese sissetulekuga perekondadele on omavalitsuse poolt riigieelarve vahenditest makstav toimetulekutoetus riiklikult kehtestatud toimetulekupiiri kindlustamiseks. Toimetulekutoetuse sihtrühmaks on kogu elanikkond, riskigrupi kuuluvad töötuga leibkonnad, tudengid ja pensionärid.

Toimetulekutoetust on õigus saada üks elaval isikul või perekonnal, kelle kuu netosissetulek pärast eluruumi alaliste kulude mahaarvamist on alla riiklikult kehtestatud toimetulekupiiri. 2010. aastal kehtinud riiklik toimetulekupiir kalendrikuus oli üks elavale inimesele ja perekonna esimesele liikmele 63,91 eurot ja igale järgnevale pereliikmele 51,13 eurot. 2011. aastal on vastavad piirmäärad 76,70 eurot ja 61,36 eurot. Seejuures on toimetulekuraskustes üksikvanemale – Sotsiaalhoolekande seaduse järgi toimetulekutoetuse saaja, kelle kõik perekonnaliikmed on alaealised § 22 lõigete 2 ja 2¹ tähenduses – ettenähtud saada koos toimetulekutoetusega täiendavat sotsiaaltoetust 2010. aastal 12,78 eurot ja 2011. aastal 15 eurot.

Eluruumi alaliste kulude arvutamisel on aluseks ühelt poolt üle omavalitsuste ühetaolised riiklikud normid eluruumi pinnale – inimese kohta 18 m² ja täiendavalt pere kohta 15 m² – ning teisalt kohaliku omavalitsuse poolt kehtestatud piirmäärad ja normid eluasemele tehtavate kulude osas. Põltsamaa

valla poolt kehtestatud piirmäärad eluasemele tehtavate alaliste kulude osas on üldiselt erinevate kululiikide lõikes oluliselt kõrgemad kui Põltsamaa linnas (vt Tabel 31).

Tabel 31. Eluruumide alaliste kulude piirmäärad toimetulekutoetuse määramisel

	Põltsamaa linn	Põltsamaa vald	erinevus
korteriüür - või hooldustasu, m ² /kuus	1,28 €	3,83 €	2,55 €
kütteks või soojaveevarustuseks tarbitud soojusenergia või kütuse maksumus kaugküttega eluruumi puhul, m ² /kuus	3,83 €	4,47 €	0,64 €
lokaalküttega (ahi- või elektriküte) eluruumi puhul, m ² /kuus	1,92 €	2,56 €	0,64 €
Küttekulud kviitungi alusel jagatuna kütteperioodile okt-apr	319,56 €	319,56 €	0,00 €
tarbitud vee- ja kanalisatsiooniteenuse maksumus (sh kanalisatsioonivõrku ühendamata settekaevude tühjendamine), in/kuus	8,95 €	8,95 €	0,00 €
tarbitud elektrienergia maksumus pere esimese liikme kohta, in/kuus	19,17 €	26,84 €	7,67 €
tarbitud elektrienergia maksumus pere teise ja iga järgneva liikme kohta, in/kuus	9,59 €	12,78 €	3,19 €
tarbitud majapidamisgaasi maksumus pere esimese liikme kohta, in/kuus	9,56 €	7,67 €	-1,89 €
tarbitud majapidamisgaasi maksumus pere teise ja iga järgneva liikme kohta, in/kuus	3,20 €	3,20 €	0,00 €
maamaksu kulud, m ² /kuus	0,13 €	0,19 €	0,06 €
hoonekindlustuse kulud, m ² /kuus	0,13 €	0,32 €	0,19 €
olmejäätmete veotasu pere esimese liikme kohta, in/kuus	2,56 €	3,83 €	1,27 €
olmejäätmete veotasu pere teise ja iga järgneva liikme kohta, in/kuus	2,56 €	2,56 €	0,00 €

2010. aastal maksti toimetulekutoetusi toimetulekupiiri kindlustamiseks (sh üksikvanema täiendav toetus) Põltsamaa linnas kokku 12 tuhat eurot ja Põltsamaa vallas 41,8 tuhat eurot, so keskmiselt elaniku kohta vastavalt 2,6 eurot ja 10,2 eurot. Ligikaudne proportsionaalne suhe on valla kasuks absoluutmahtude alusel 2:7 ja elaniku kohta näitajate alusel 1:4.

2011. aasta I PA andmetel on toetusvajadus suurenenud võrreldes 2010. aastaga ja erisused toetusmahtudes võrreldavate omavalitsuste vahel mõnevõrra tasandunud, kuid proportsionaalselt on valla kulud endiselt oluliselt suuremad kui linnal – toimetulekutoetustele on kulunud linnal 10,8 tuhat eurot ja vallas 29,2 tuhat eurot, mis teeb elaniku kohta keskmiselt 2,3 eurot ja 7,2 eurot. Kulude ligikaudsed proportsionaalsed suhted on absoluutmahtude alusel 2:5 ja elaniku kohta näitajate alusel 1:3.

Tabel 32. Toimetulekutoetus (sh üksikvanema täiendav toetus) toimetulekupiiri kindlustamiseks

(allikas: <http://www.sm.ee/meie/statistika/sotsiaalvaldkond/sotsiaalhoolekanne/toimetulekutoetus.html>)

	Kokku toetus toimetulekupiiri tagamiseks	Toetust saanud leibkondade arv ¹⁷	Rahuldatud taotluste arv toimetulekupiiri kindlustamiseks	Rahuldatud taotlustes pereliikmete arv kumulatiivselt	Toetus toimetulekupiiri tagamiseks rahuldatud taotluse kohta	Toimetulekutoetusest eluasemekulude kompenseerimine	
						Rahuldatud taotluste arv	Toimetulekutoetus normpinna-kulude katteks
2010. aasta							
Põltsamaa linn	11 956 €		123	301	97,2 €	33	1 072,9 €
Põltsamaa vald	41 728 €		352	688	118,5 €	166	9 451,4 €
2011. I poolaasta							
Põltsamaa linn	10 797 €	23	76	183	142,1 €	23	5 720,6 €
Põltsamaa vald	29 221 €	51	194	385	150,6 €	104	16 770,0 €

¹⁷ Toimetulekutoetust saanud leibkondade ja leibkonnaliikmete arv ühekordselt, sõltumata toetuse saamise kordade arvust perioodi jooksul.

Keskmine toimetulekutoetus taotluse kohta on vallas mõnevõrra suurem kui linnas – 2010. aastal vastavalt 97,2 eurot ja 118,5 eurot; 2011. I PA vastavalt 142,1 eurot ja 150,6 eurot. Samas on vallas keskmine leibkonna suurus rahuldatud taotluse kohta isegi mõnevõrra väiksem kui linnas – 2011. aasta I PA andmetel linnas 3,6 ja vallas 3,4.

Toimetulekutoetuse mahtude erisuste osas on põhiliseks teguriks saajate arv ehk sihtgrupi absoluutsuurus, see on vallas oluliselt suurem kui linnas, ja seda üle erinevate riskigruppide – lastega, töötutega leibkonnad ja pensionärid. Seejuures on ka toetust taotlemaid üksikvanemaid oluliselt enam kui linnas (vt **Error! Reference source not found.**).

Tabel 33. Toimetulekutoetuse rahuldatud taotluste arv, 2011. aasta I poolaasta

(allikas: <http://www.sm.ee/meie/statistika/sotsiaalvaldkond/sotsiaalhoolekanne/toimetulekutoetus.html>)

	Kokku	Lapsega (lastega) leibkondade		Töötu(te)ga leibkondade			Pensionäri(de)ga leibkondade	
		Kokku	sh ühe täiskasvanuga	Kokku	Sh lapsega (lastega)	Sh pikaajalise töötu(te)ga	Kokku	Sh vanaduspensionäri(de)ga
Põltsamaa linn	76	24	5	33	1	21	18	
Põltsamaa vald	194	71	48	132	28	2	23	1

Toimetulekuprobleemid on vallas püsivamad kui linnas – toetust sagedamini taotlemaid leibkondi on nii absoluutarvuliselt rohkem kui ka proportsionaalselt toimetuleku toetust saanud leibkondade arvust võttes.

Tabel 34. Toimetulekutoetust saanud leibkondade jaotus toetuse saamise kordade järgi, 2011. aasta I poolaasta

(allikas: <http://www.sm.ee/meie/statistika/sotsiaalvaldkond/sotsiaalhoolekanne/toimetulekutoetus.html>)

	Leibkondi kokku	Leibkondi toetuse saamise kordade arvu järgi perioodi jooksul					
		1 kord	2 korda	3 korda	4 korda	5 korda	6 korda
Põltsamaa linn	23	6	3	3	3	5	3
Põltsamaa vald	51	11	5	7	3	10	15

Hinnanguline lisakulu

Omavalitsuse poolt kehtestatud toimetulekutoetuse määramisel aluseks olevate eluasemele tehtavate kulude piirmäärade ühtlustamisel kõrgemale kehtivale standardile tuleb tõsta:

- a) vallas:
  - o tarbitud majapidamisgaasi maksumus kuus pere esimese liikme kohta 1,89 euro võrra tasemele 9,56 eurot;
- b) linnal:
  - o üüri- või hooldustasu maksumuse piirmäär 2,55 euro võrra tasemele 3,83 eur/m²;
  - o kütteks või soojaveearustuseks tarbitud soojusenergia või kütuse maksumus kaugküttega eluruumi puhul 0,64 euro võrra tasemele 4,47 eurot;
  - o kütteks või soojaveearustuseks tarbitud soojusenergia või kütuse maksumus lokaalküttega (ahi- või elektriküte) eluruumi puhul 0,64 euro võrra tasemele 2,56 eurot;
  - o tarbitud elektrienergia maksumus pere esimese liikme kohta 7,67 euro võrra tasemele 26,84 eurot;
  - o tarbitud elektrienergia maksumus pere teise ja iga järgneva liikme kohta 3,19 euro võrra tasemele 12,78 eurot;
  - o maamaksukulud m² kohta 0,06 euro võrra tasemele 0,19 eurot;

- hoonekindlustuse kulud m² kohta 0,19 euro võrra tasemele 0,32 eurot;
- olmejäätmete veotasu pere esimese liikme kohta 1,27 eurot tasemele 2,56 eurot.

Seoses piirmäärade ühtlustamisega kõrgemale kehtivale standardile laieneb linnas toimetulekutoetuse saajate ring ja suureneb kompenseeritavate kulude maht. Teoreetiliselt võib tõusta toetustmaht elaniku kohta linnas samale tasemele vallaga, samas töötute statistika ja muud toimetuleku probleemide sügavust näitavad indikaatorid (teised sissetulekust sõltuvad toetused jne) annavad alust tõenäolist toetusmahtude kasvu hinnata mõnevõrra tagasihoidlikumaks.

Suhtelise kulutaseme alusel elaniku kohta võttes on kõrgeima standardi rakendamisel hinnanguline aastane lisaressursivajadus 2010. aasta andmetel kuni 36 tuhat eurot ja 2011. aasta I PA andmetel kuni 45 tuhat eurot.

Tabel 35. Toimetulekutoetuse kulud toimetulekupiiri kindlustamiseks

	Toetus kokku toimetulekupiiri tagamiseks	elaniku kohta
2010.aasta		
Põltsamaa linn	11 956 €	2,56 €
Põltsamaa vald	41 728 €	10,16 €
summaarne	53 684 €	6,12 €
kõrgeima kulustandardiga kulud kokku	89 135 €	10,16 €
lisakulu kõrgeima kulustandardiga elaniku kohta	35 451 €	4,04 €
2011. aasta I poolaasta		
Põltsamaa linn	10 797 €	2,33 €
Põltsamaa vald	29 221 €	7,22 €
summaarne	40 017 €	4,61 €
ühtlustatud max piirmääradega	62 725 €	7,22 €
Vahe	22 707 €	2,62 €

Kuivõrd toimetulekutoetus on riiklikult rahastatav toetus, on piirmäärade ühtlustamisega kaasnevad lisakulud samuti riiklikult finantseeritavad ja koormus omavalitsuste eelarvetele sisuliselt ei suurene.

2.1.2. Erinevad erakorralise iseloomuga ühekordsed ja majanduslikes raskustes elanike toimetulekut soodustavad toetused

Toetatavate ja kompenseeritavate kulude poolest on kohalike omavalitsuste vahelises võrdluses seotud järgmised toetusmeetmed (toetusmeetmete grupp I): valla poolt antavad erakorraline toetus, ühekordne toetus ja kriisitoetus versus linna poolt makstavad toetus igapäevase toimetuleku soodustamiseks ja vältimatuks sotsiaalabiks (väljatöötatavas määruse eelnõus erakorraline toetus), küttetoetus, toetus riiklike dokumentide vormistamiseks, lastelaagritoetus ja elluastumistoetus (vt Tabel 36).

Toetusmeetmete grupi I abil kompenseeritakse Põltsamaa linnas ja Põltsamaa vallas elanikele kokkuvõttes sarnaseid kulusid, mõlemas omavalitsuses on ühtviisi keskmes majanduslikult vähem kindlustatud elanike sihtgrupid. Järgnevas tabelis (ja sama edaspidi) on iga toetusliigi kohta sissetulekust sõltuvuse asjaolu juures tärnidega märgitud sissetuleku piirmäär leibkonna liikme kohta järgmise tähistusega:

* - riiklik toimetulekupiirmäär,

** - 3-kordne riiklik toimetulekupiirmäär,

*** - netosissetulek $\frac{3}{4}$ miinimumpalgast.

Tabel 36. Erinevad erakorralise iseloomuga ühekordsed ja majanduslikes raskustes elanike toimetulekut soodustavad toetused ehk toetusmeetmete grupp I

Põltsamaa linn				Põltsamaa vald			
nimetus	sõltuvus sissetulekust	sihtgrupi kirjeldus	tingimused ja kompenseeritavad kulud, piirmäär	nimetus	sõltuvus sissetulekust	sihtgrupi kirjeldus	tingimused ja kompenseeritavad kulud
Elluastumistoetus	sõltumatu	orvud, vanemliku hoolitsuseta jäänud lapsed	asenduskodus elanud orvule või vanemliku hoolitsuseta jäänud lapsele iseseisva elu alustamiseks; 6000 kr = 383 eur	Ühekordne toetus	sõltuv***	laste hoolekandeaasutusest elluastunud isikud	elluastumine hoolekande asutusest
Lastelaagri-Toetus	sõltuv**	Maj. vähekindlustatud, riskigruppi kuuluvad ja paljulapseliste (4 ja enam alla 18.aastast last) perede lapsed, eestkostel ja perek. hooldamisel olevad lapsed	suvised lastelaagri tuusiku omaosaluse osaline või täielik kompenseerimine			vähekindlustatud perede lapsed	lastelaagri tuusiku omaosaluse komp
toetus igapäevase toimetuleku soodustamiseks ja vältimatuks sotsiaalabiks (uues määruses erakorraline toetus)	sõltuv**	Maj. vähekindlustatud isikud	rakse maj. olukorra leevendamiseks (eluaseme teenuste, kütte, invatarvete ja ravimite komp; eluruumi hädavajaliku san. remondi kuludeks katteks; sõltuvusravi, pere-, võla- ja juriidiline nõustamine; teenust osutavale juriidilisele isikule sots. teenuse taotleja nõusolekul osaline kulude (sh komm. kulud) komp; ettenägematud väljaminekud (õnnetusjuhtumid, avariid, tervisehäired jne); kuni 3-kordne toimetulekupiirmäär (uues määruse eelnõus 5-kordne määr).			vähekindlustatud leibkonnad	nõustamise-, jur. abiteenused, tööturule naasmise koolitused vmt
Küttetoetus	sõltuv**	Maj. vähekindlustatud isikud	küttekulude osaline komp tsentraalkütteta eluaseme korral; kuni 2000 kr = 128 eur aastas	Kriisi-toetus	Sõltumatu	elanikkond	erakorralise/kriisiolukorra tekkimine (VV otsus kuni 1600 eur, suurem toetussumma volikogu otsusega)
toetus riiklike dok. vormistamiseks	sõltuv**	Riskigruppi kuuluvad isikud ja vältimatut sotsiaalabi vajavad isikud	dok. (pass, ID-kaart, elamis-luba) vormistamise kulud vastavalt tehtud kulutustele kuni 100%	Erakorraline toetus	sõltuv***	väikese sissetulekuga leibkonnad, üksikud vanurid, üksikvanemad ja puudega isikud	hädavajalike kulutuste osaline komp (toit, riided, eluaseme-kulud, transp. korraldamine. Puuetega isikutel puudest tingitud eluaseme kohandamine)

Peamisteks toetatavateks ja kompenseeritavateks kuludeks toetusmeetmete grupis I on majanduslikult vähekindlustatud leibkondade kütte- ja muud igapäevaseks toimetulekuks hädavajalikud kulud – linnas küttoetus ja toetus igapäevase toimetuleku soodustamiseks ja vältimatuks sotsiaalabiks (väljatöötatavas määrukses erakorraline toetus), vallas erakorraline toetus. Seejuures kompenseeritavatele küttekuludele on linnas kehtestatud ülemine piirmäär 120 eurot aastas leibkonna kohta, kui vallas vastavaid piirmäärasid otseselt ei ole ja praktikas kompenseeritakse vastavaid kulusid ka suuremas mahus kui 120 eurot aastas leibkonna kohta. Esiteks see asjaolu ja teiseks tõik, et toimetulekuraskustes leibkondi on vallas oluliselt rohkem kui linnas, mõjutab oluliselt toetusmeetmete kogumahtusid – vallas on küttekulude kompenseerimise kulude maht omavalitsusele kordades suurem kui linnas.

Ettenähtud on toetused kriisiolukorda sattumisel – vallas kriisitoetus, linnas toetus igapäevase toimetuleku soodustamiseks (uues määrukses erakorraline toetus). Seejuures linnas saavad toetust ettenägematuteks väljaminekuteks seoses õnnetusjuhtumi, avarii, tervisehäire jne taotleda majanduslikult vähekindlustatud isikud ja seda kuni 3-kordse toimetulekupiirmäära ulatuses (uues määrukses eelnõus 5-kordne määr), vallas on kriisiolukorda sattunud perele toetuse määramine kuni 1600 euro ulatuses vallavalitsuse pädevuses, suurema toetuse määramise üle teeb otsuse volikogu. Seega vallas antavad kriisiolukorra toetused võivad olla oluliselt suuremad kui linnas – 2010. aasta andmetel anti vallas kriisitoetust ühel juhtumil ja seda summas 1278 eurot.

Mõlemas omavalitsuses toetatakse majanduslikult vähekindlustatud isikute kulusid nõustamis- ja juriidilise abi teenustele, puuetega isikutele kulusid nende puudest tingitud eluaseme kohandamisele.

Iseseisvat elu alustavale noorele, kes astub hoolekande asutustest ellu või on jäänud vanemliku hoolitsuseta, annavad mõlemad omavalitsused toetust – linnas elluastumistoetuse ja vallas ühekordse toetuse alt, seejuures on linnas vastavale toetusele kehtestatud maksimaalseks piirmääraks 383 eurot. Praktikas esineb juhtumeid harva – 2010. aastal mitte ühtegi taotlust.

Lastelaagrituusikute kulusid kompenseerivad mõlemad omavalitsused – linn lastelaagritoetus ja vald ühekordne toetus – majanduslikes raskustes perede lastele, linn täiendavalt erinevatesse teistesse riskigruppidesse kuuluvate ja paljulapseliste (4 ja enam alla 18-aastast last) perede lastele ning eestkostel ja perekonnas hooldamisel olevatele lastele. Vald maksab erakorralise toetuse alt ka igakuist toetust perele, kus on eestkostel või peres hooldusel olev laps, toetuse maksmine reguleeritakse lepinguga. 2010. aastal 1 juhtum.

Täiendavalt on linnal vahendite olemasolul tähtpäeva toetus aukodanikele ja eakatele vanuses 90+ juubelite puhul ning asenduskodus olevatele lastele erakorraliste vajalike kulude katteks, mida ei kaeta muudest allikatest.

Toetusmeetmete grupile I kulunud summad (va puuetega isikutele antud vastavad toetussummad, mis on meetmete grupis muud toetused puuetega isikutele ja nende hooldajatele) 2010. aastal olid linnas 7,5 tuhat eurot, so 1,61 eurot elaniku kohta, ja vallas 26,5 tuhat eurot, so 6,45 eurot elaniku kohta. Seega absoluutmahtude alusel on kulude ligikaudne suhe 2:7 ja elaniku kohta näitajate alusel 1:4.

Tabel 37. Erinevate erakorralise iseloomuga ühekordsete ja majanduslikes raskustes elanike toimetulekut soodustavate toetuste ehk toetusmeetmete grupi I kulud ja lisaressursivajadus, 2010

	abs maht, eur	elaniku kohta, eur
Linn	7518	1,61
Vald	26485	6,45
linn+vald	34003	3,88
lisakulu kõrgeima kulustandardiga elaniku kohta	22572	4,84
kõrgeima kulustandardiga kulud kokku	56575	6,45

Hinnanguline lisakulu

Eelpool väljatoodud sotsiaaltoetuse meetmegrupi raames kehtestatud kriteeriumites on võrreldavates omavalitsustes mõningaid erisusi.

Sihtgruppide ühtlustamine kõrgemale kehtivale standardile suurendab kulusid tõenäoliselt võrdlemisi väikeses mahus, kuid toetussummade maksimaalsete piirmäärade ühtlustamine kõrgemale kehtivale standardile – st nendest loobumine – võib oluliselt suurendada kulusid küttekulude kompenseerimise ning kriisiolukorra toetuste osas, seda sõltuvalt juhtumite arvust aastas ja nõ juhtumi raskusastmest.

- Vallal tuleb lastelaagri tuusiku omaosalust kompenseerida lisaks majanduslikult vähekindlustatud perede lastele ka täiendavalt erinevatesse teistesse riskigruppidesse kuuluvate ja paljulapseliste (4 ja enam alla 18-aastast last) perede ning eestkostel ja perekonnas hooldamisel olevatele lastele, tähtpäevatoetusi rakendada aukodanikele ja eakatele vanuses 90+ juubelite puhul; hinnanguline lisakulu 0,5 tuhat eurot aastas.
- Linnal tuleb kriisitoetuste osas sihtgruppi laiendada majanduslikult vähekindlustatud isikutelt kogu elanikkonnale, kriisiolukorra toetuste ja küttekulude kompenseerimise osas loobuda maksimaalse toetusmäära rakendamisest ja läheneda juhtumitele kuluvajaduspõhiselt. Võttes aluseks toetuste grupi I osas kõrgeima kehtiva suhtelise kulutaseme – vallas 6,45 eurot elaniku kohta – on linnal lisaressursivajadus hinnanguliselt max 23 tuhat eurot aastas.

2.1.3. Sissetulekust sõltuvad tervise- ja ravivaldkonna toetused

Toetatavate ja kompenseeritavate kulude poolest on kohalike omavalitsuste vahelises võrdluses seotud järgmised toetusmeetmed (toetusmeetmete grupp II): valla poolt antav tervisetoeetus ja linna poolt makstav tervishoiu- ja raviteenuse toetus, haigetoeetus, täiskasvanute prillide toetus ja laste prillide toetus, invaabivahenditoetus ning ravimitoeetus.

Tabel 38. Sissetulekust sõltuvad tervise- ja ravivaldkonna toetused

Põltsamaa vald				Põltsamaa vald			
Nimetus	sõltuvus sissetulekust	sihtgruppi kirjeldus	tingimused ja kompenseeritavad kulud, piirmäär	Nimetus	sõltuvus sissetulekust	sihtgruppi kirjeldus	tingimused ja kompenseeritavad kulud, piirmäär
Tervishoiu- ja raviteenuse toetus	sõltuv**	Maj. vähekindlustatud ja riskigrupi kuuluvad	arsti poolt määratud raviprotseduurid, mida ei rahastata Haigekassa ja Sotsiaalkindlustusameti rahast, kuni 100%	Tervise - toetus	Sõltuv ***	Maj. Vähekindlustatud isikud;	Eeldus on terviserike, krooniline haigus, puue või mõni muu tervislik erivajadus; komp kulud: a)
Haigetoetus			ajutusest tööviimetuselt tingitud maj.				

Põltsamaa linna ja Põltsamaa valla omavalitsusüksuste ühinemise mõjude finantsanalüüs

		isikud	raskuste korral teenuste katteks (kodune abi, transp. teenuste kasutamise omaosalus), mida ei rahastata sots. kindlustusametiga ja haigekassa vahenditest, kuni 100%			koolilapsed	kuni kord kvartalis: ravimid, b) kord aastas: prillid, psühhol. ja perenõustamine, hambaproteesid, abivahendite rent/ost, c) puuetega isikute reh. kulud, ravikindlustamata isikutele osutatud raviteenused, pidevat kõrvalabi vajavatele isikutele osutatud põetusteenused; d) Esimesed prillid lastele - kulude komp. universaaltoetusena.
Täiskasvanute prillide toetus			prillid kuludok. alusel kuni 100%				
laste prillide toetus			prillid kuludok. alusel kuni 100%				
Ravimitoetus			ravimite omaosaluse maksumus kuni 100%				
Invaabivahendi -toetus		Maj. vähekindlustatud isikud	abivahendi (va hambaproteesid) rent või ostu kulude komp dok. alusel kuni 100%				

Toetusmeetmete grupi II abil kompenseeritakse kokkuvõttes mõlemas omavalitsuses sarnaseid tervise- ja ravivaldkonnaga seotud kulusid (va erisus: vald toetab hambaproteeside soetamise kulusid, samas kui linn neid ei kompenseeri) majanduslikult vähem kindlustatud elanikele, linnas on täiendavalt sihtgrupiks ka teistesse riskigruppidesse kuuluvad isikud ja vallas prillitoetuste puhul koolilapsed laiemalt.

Toetusmeetmete grupile II kulunud summad (va puuetega isikutele ja nende hooldajatele antud toetused, mis on kokkuvõetud eraldi alalõigus) 2010. aastal olid linnas 7,2 tuhat eurot, so 1,55 eurot elaniku kohta, ja vallas 4,6 tuhat eurot, so 1,12 eurot elaniku kohta.

Tabel 39. Sissetulekust sõltuvad tervise- ja ravivaldkonna ehk toetusmeetmete grupi II kulud ja lisaressursivajadus, 2010

	abs maht, eur	elaniku kohta, eur
Linn	7212	1,55
Vald	4599	1,12
linn+vald	11811	1,35
lisakulu kõrgeima kulustandardiga	1749	0,43
kõrgeima kulustandardiga kokku	13560	1,55

Hinnanguline lisakulu

Toetusmeetme grupi II raames kehtestatud toetatavate/kompenseeritavate kulude ja sihtgruppide osas on võrreldavates omavalitsustes väikseid erisusi, nende ühtlustamine kõrgemale kehtivale standardile suurendab kulusid kokkuvõttes max 3 tuhat eurot aastas.

- Linnal tuleb kompenseerida majanduslikult vähemkindlustatud elanikele ka hambaproteeside ja koolilastele esimeste prillide soetamisega seotud kulud sõltumata perekonna sissetulekust – hinnanguline lisakulu kuni ca 1 tuhat eurot aastas.
- Vallal tuleb vastavate kulude kompenseerimise sihtgruppi laiendada majanduslikult vähemkindlustatud elanikele lisaks ka muudele elanike riskigruppidele. Toetusmeetmete grupi II suhtelise kulutaseme ühtlustamisel kõrgemale kehtivale tasemele – 1,55 eurot elaniku kohta – on lisaressursivajadus hinnanguliselt 1,8 tuhat eurot aastas.

2.1.4. Emakakaelavähi vastase vaktsineerimise toetus

Linn kompenseerib VI. klassis õppivate neidude emakakaelavähi vastase vaktsineerimise kulud vastava taotlusavalduse alusel kuni 100% ulatuses, seda sõltumata perekonna sissetulekust ehk universaaltoetusena. 2010. aastal olid linnal vastavad kulud kokku 2,2 tuhat eurot. Vald kompenseerib sarnaseid vaktsineerimise kulusid juhtumi põhiselt erakorraliste kulude alt – 2010. aastal 4 juhtumit ca 1200 eurot.

Hinnanguline lisakulu

Emakakaelavähi vastase vaktsineerimise toetusmeetme rakendamine universaaltoetusena vallas toob kaasa lisaressursivajaduse hinnanguliselt 1,2 tuhat eurot aastas.

2.1.5. Sünnitoetus ja 2-aastase lapse toetus

Sünnitoetus on kehtestatud mõlemas omavalitsuses, makstakse sissetulekust sõltumatusena ehk universaaltoetusena, sisuliselt kahes osas - erineb teise osa nimetus ja väljamakse aeg, 2010. aastal sarnaste määrade alusel ja 2011. erinevate määradega.

Tabel 40. Sünnitoetus ja 2-aastase lapse toetus

Põltsamaa linn			Põltsamaa vald		
nimetus	sõltuvus sissetulekust	tingimused ja kompenseeritavad kulud, piirmäär	nimetus	sõltuvus sissetulekust	sihtgrupi kirjeldus tingimused ja kompenseeritavad kulud, piirmäär
Sünnitoetus	sõltumatu	makstakse lapse sünniregistreerimisel, kui lapse üks vanematest on Põltsamaa linna elanik olnud 12 kuud; määr 2010a = 192 eur, 2011a = 96 eur	sünnitoetus	sõltumatu	vanema/eestkostja/hooldaja ja lapse tegelik ja registreeritud elukoht on Põltsamaa vald; toetuse taotlemisel kuni 31.12.2010 I osa väljamakse lapse sünni registreerimisel avalduse alusel ja määr 192 eur, II osa väljamakse lapse 1-aastaseks saamisel 128 eur; alates 01.01.2011 sünnitoetuse taotlemisel toetuse I osa 200 eur ja II osa 120 eur.
2-aastase lapse toetus	sõltumatu	makstakse lapse 2. aastaseks saamisel tingimusel, et laps on ja üks vanematest on olnud vähemalt lapse sünnist saadik linna elanik. Laps ei ole riiklikul ülalpidamisel; Määr 2010a=2011a=128 eur.			

Kuivõrd Põltsamaa vallas hakkas sünnitoetuse väljamaksmine kahes osas (I osa lapse sünnil ja II osa lapse 1.aastaseks saamisel) kehtima alates 2010. aastast, siis vastava aasta kuludes kajastuvad vaid sünnitoetuste I osa väljamaksed. 2011.aasta eelarves on näidatud eeldatavad kulud, mis sisaldavad ka II osa väljamakseid.

Põltsamaa linn vähendas sünnitoetuse (nö esimene osamakse lapse sünni registreerimisel) määrat 2011. aastal võrreldes eelmise aastaga 2 korda – tasemele 96 eur, mistõttu on 2011.aastaks kavandatud summad vastavalt väiksemad kui 2010. aasta tegelikud kulud.

Tabel 41. Sünnitoetuse ja 2-aastase lapse toetuse kulud, 2010 ja 2011

	2010		2011		Erisus	
	Kokku abs maht, eur	elaniku kohta, eur	Kokku abs maht, eur	elaniku kohta, eur	Kokku abs maht, eur	elaniku kohta, eur
Põltsamaa linn	12 143	2,6	10304	2,2	-1839	-0,4
Põltsamaa vald	6 072	1,5	11268	2,8	5196	1,3
linn+vald	18 215	2,1	21 572	2,5	3357	0,4
mõlema osamaksega, määrad 192+128 eur	21794	2,5	25988	3,0	4194	0,5
<i>Erisus summaarsega</i>	<i>3579</i>	<i>0,4</i>	<i>4416</i>	<i>0,5</i>	<i>837</i>	<i>0,1</i>
mõlema osamaksega, määrad 96+128 eur	10769	1,2	17472	2,0	6703	0,8
<i>Erisus summaarsega</i>	<i>-7446</i>	<i>-0,8</i>	<i>-4100</i>	<i>-0,5</i>	<i>3346</i>	<i>0,4</i>

mõlema osamaksega, määrad 200 + 120 eur	24180	2,8	25800	2,9	1620	0,2
Erisummaarsega	5965	0,7	4228	0,5	-1737	-0,2

Hinnanguline lisakulu

Sünnitoetuste maksmise osas erineb võrreldavates omavalitsustes nõ II osamakse aeg, selle kriteeriumi ühtlustamine toob kaasa kulude nihked kuni 2 eelarve aasta lõikes, kuid mitme aasta kokkuvõttes ei too kaasa lisakulusid.

Sünnitoetuste määrade ühtlustamisel kõrgemale kehtivale tasemele on 2010. aasta andmetel lisaressursi vajadus 3,6 tuhat eurot (=valla sünnitoetuse II osamakse kulud); 2011. aasta andmetel 4,4 tuhat eurot (= linna sünnitoetuse nõ I osamakse määra taastamine tasemele 192 eur). Tabelis (Tabel 41) on näidatud täiendavalt teoreetilised suunda näitavad kalkulatsioonid erinevate 2011. aasta määrade kombinatsioonidega.

2.1.6. Matusetootus

Matusetootus on kehtestatud mõlemas omavalitsuses, makstakse sissetulekust sõltumatuna matusekorraldajale (füüsilised või juriidilised isikud) vastavas omavalitsuses elanud isiku matusekulude osaliseks kompenseerimiseks. Toetusmäärad on omavalitsuste lõikes erinevad – linnal 2010. ja 2011. aasta toetusmäär 128 eurot, valla toetusmäär oli 2010. aastal 1500 kr = 96 eurot ja 2011. aastal on 100 eurot, seejuures võib väljamakstav toetus matust korraldavale valla elanikule olla erandkorras suurem kui kehtestatud määr ja seda erandit praktikas ka rakendatakse.

Matusetootusele kulunud summad 2010. aastal olid linnas 5,8 tuhat eurot, so 1,26 eurot elaniku kohta, ja vallas 3 tuhat eurot, so 0,72 eurot elaniku kohta. Seega absoluutmahtude alusel on ligikaudne suhe 2:1 ja elaniku kohta näitajate alusel 7:4.

Tabel 42. Matusetootuse kulud, 2010

	abs maht, eur	elaniku kohta, eur	piirmäär, eur
Linn	5 880	1,26	128 eur
Vald	2 972	0,72	96 eur
Linn+vald	8852	1,01	
lisakulu kõrgeima piirmääraga	991		128 eur
kõrgeima piirmääraga kokku	9843	1,12	128 eur
lisakulu kõrgeima kulustandardiga elaniku kohta	2204	0,54	
kõrgeima kulustandardiga elaniku kohta kokku	11055	1,26	

Hinnanguline lisakulu

Matusetootuse piirmäärade ühtlustamine kõrgemale kehtivale standardile – 128 eurot – suurendab vastavaid kulusid vallal 2010. aasta juhtumite arvu arvestades ca 1 tuhat eurot aastas, teoreetiline kalkulatsioon suhtelise kulustandardi alusel elaniku kohta 2,2 tuhat eurot aastas.

2.1.7. Noore spetsialisti toetus

Linn maksab toetust esmakordselt linnavalitsusse, hallatavasse asutusse või linnale kuuluvasse SA-sse tööle asuvale kõrgharidusega noorele spetsialistile avalduse alusel määraga 320 eurot. Kuigi 2010. aastal eelarves oli planeeritud toetus üheks juhtumiks, toetust ei rakendatud.

Hinnanguline lisakulu

Sarnase toetusmeetme rakendamine vallas toob kaasa lisaressursivajaduse kuni 2 juhtumit e kuni 640 eurot lähema paari aasta jooksul.

2.1.8. Saunatoetus

Linn toetab suurele osale elanikest avalikku saunakasutust, makstes kinni osaliselt saunapileti – toetus oli 2010. aastal 0,96 eurot ja 2011. aastal on 1 eurot külastuskorra kohta. Saunatoetuse sihtgrupiks on kõik eakad ja lapsed ning täiskasvanud puudega isikud, kelle elukoht on rahvastikuregistri andmetel Põltsamaa linn. Saunatoetuste kogukulu linnale oli 2010. aastal 3,6 tuhat eurot.

Hinnanguline lisakulu

Samase toetusmeetme rakendamine vallas toob kaasa arvestuslikult lisaressursivajaduse -linnaga sarnase kasutusaktiivsuse korral, keskmiselt elaniku kohta võttes 0,8 külastuskorda aastas, 3,2 tuhat eurot aastas. Tegelikult oleks sooduspiletiga avaliku sauna kasutajaid vallaelanike hulgas vähe (logistika piirangud) ja seega toetusmeetmena avaliku saunapileti kulude osalise kompenseerimine juurutamine vallas suurendab kulusid minimaalselt.

2.2. Toetused puudega isikutele ja nende hooldajatele

Alalõigus on võrdluse all Põltsamaa linna ja Põltsamaa valla poolt puudega inimestele ja nende hooldajatele suunatud toetused: puudega laste ja täisealiste isikute hooldajatoetused, erijuhtumitel makstav sotsiaalmaks ning muud toetused puudega inimestele ja nende hooldajatele.

2.2.1. Puudega isikute hooldajatoetused

Puudega lapse ja täisealise isiku hooldajatoetusi maksavad mõlemad omavalitsused.

Puudega laste hooldamise korraldamine on kohaliku omavalitsuse ülesanne alates 1. märtsist 2009, samas kui puudega täisealiste isikute hooldamise korraldamine on alates 1. aprillist 2005. Vahendid puudega lapse hooldajatoetusteks ja sellega erijuhul kaasnevaks sotsiaalmaksuks eraldatakse riigi poolt omavalitsustele nn toetusfondi (tasandusfondi lg 2) kaudu vastavalt eelneva kalendriaasta hooldavate arvule. Puudega täisealiste isikute hooldamise korraldamiseks vajalik finantsressurs on alates 2006. aastast arvestatud omavalitsuste tulubaasi tulumaksu eraldusprotsendina ja tasandusfondi eraldisse k-valemi alusel.

Tabel 43. Riiklik eraldis puudega lapse hooldajatoetuse maksmiseks ja sotsiaalmaksuks erijuhul

	Hooldatavad 2010	Eraldis 2011, eur
linn	11	22 685
vald	4	8 249
kokku	15	30 934

Puudega täisealise isiku hooldajatoetused on mõlemas omavalitsuses samased, aga puudega lapse hooldajatoetused on linnas mõnevõrra suuremad.

Tabel 44. Puudega lapse ja täisealise isiku hooldajatoetuste määrad ja lisatingimused

vanusgrupp	Puude raskusaste	Põltsamaa linn		Põltsamaa vald	
		määr *	tingimused	määr	tingimused
3-16 aastane	Keskmine	Osaline hooldusvajadus 19,17 eur/kuu; pidev hooldusvajadus 25,57 eur/kuu.	Hooldatava ja hooldaja rahvastikuregistri järgne ja tegelik elukoht on Põltsamaa linn	19,17 eur/kuu **	Hooldaja rahvastikuregistri järgne elukoht on Põltsamaa vallas ja elab hooldatava puudega lapsega samal aadressil ning ei saa töötada puudega lapse hooldamise ja kasvatamise tõttu
	Raske				
	Sügav				
16-18 aastane	Raske			15,34 eur / kuu	
	Sügav			25,57 eur / kuu	
täiskasvanu	Raske	15,34 eur / kuu		15,34 eur / kuu	
	Sügav	25,57 eur / kuu		25,57 eur / kuu	
Puudega isiku eestkostja		--	--	25,57-38,35 eur/kuu	

* - Põltsamaa linnas võib põhjendatud juhtudel erandkorras maksta toetust toetusmääradest erineval määral.

** - keskmise puudega lapse hooldajale makstakse toetust erandkorras

Täisealise puudega isiku hooldajale hooldajatoetuse määramisel on Põltsamaa linnas/ Põltsamaa vallas seatud eeltingimuseks, et nii hooldaja kui hooldatava elukoht rahvastikuregistri andmetel ja tegelikult on vastavalt Põltsamaa linnas/Põltsamaa vallas ning hooldajatoetuse taotleja ei oma hooldatava suhtes ülalpidamiskohustust. Mõlemas omavalitsuses on sätestatud, et ühele hooldajale või eestkostjale makstakse vajadusel samaaegselt toetust mitme hooldatava hooldamise eest. Seejuures vallas on seatud piiriks, et ühele hooldajale või eestkostjale võib maksta toetust kuni 4 puudega isiku hooldamise eest. Puudega lapse hooldajatoetuse määramisel on vallas eeltingimuseks hooldaja mittetöötamine puudega lapse hooldamise tõttu, ka hooldaja ja hooldatava elukoha samasus. Vallas on puuetega isikute olukorra ja hooldusvajaduse hindamine korraldatud regulaarselt kord aastas.

Toetust saavaid puuetega isikute hooldajaid on Põltsamaa linnas absoluutarvuliselt ca 2 korda enam kui vallas (vt Tabel 45) ja kulud hooldajatoetustele kokku on ca 2,5 korda suuremad kui Põltsamaa vallas (vt Tabel 46).

Tabel 45. Puudega isiku hooldajatoetused

	toetusmäär	keskmine arv 2010 aastal	
		Põltsamaa linn	Põltsamaa vald
Puudega lapse hooldajatoetus*	19,17	7	5
	25,57	5	0
Täiskasvanud puudega isiku hooldajatoetus**	15,34	145	84
	25,57	55	23
Puudega isiku eestkostja toetus	38,35	2	2
Kokku		214	114

* - linnas puudega lapsed vanuses 3-18, vallas puudega lapsed vanuses 3-16

** - linnas puudega isikud vanuses 18+ ja vallas puudega isikud vanuses 16+

Tabel 46. Puudega isiku hooldajatoetuse kulud, 2010

	abs maht, eur	elaniku kohta, eur
linn	49 516	10,61
vald	20 822	5,07
linn+vald	70338	8,02
lisakulu kõrgeima kulustandardiga elaniku kohta	22762	5,54
Kulud kokku kõrgeima kulustandardiga elaniku kohta	93100	10,61

Hinnanguline lisakulu

Puuetega isikute hooldajatoetuste osas toetusmäärade määramise tingimuste ja praktikate ühtlustamine kõrgeimale kehtivale standardile – nõ rakendades vallas linna praktikat – suurendab ühendumavalitsuse kulusid märkimisväärselt. Võttes aluseks suhtelised kulud elaniku kohta, on lisaressursivajadus puuetega isikute hooldajatoetuste maksmiseks aastas max 23 tuhat eurot.

2.2.2. Erijuhtudel makstav sotsiaalmaks

Mittetöötavale ja ravikindlustuskatteta puudega isiku (nii lapse kui täiskasvanu) hooldajale tuleb omavalitsusel vajadusel tagada ravikindlustuskate ning erandkorras maksta sotsiaalmaksu riigi poolt kehtestatud miinimummäära ulatuses, mis 2010. ja 2011. aastal on 91,75 eurot kuus.

Tabel 47. Erijuhtudel makstav sotsiaalmaks, 2010

	keskmine arv aastas	abs maht, eur	elaniku kohta, eur
linn	14	14 937	3,20
vald	16	17 713	4,31
linn+vald	30	32650	3,72

Ühinemisel vastavasse sihtgruppi kuuluvate isikute arvud ja seega vastavad kulud summeeruvad, lisakulusid ei kaasne.

2.2.3. Muud toetused puuetega isikutele ja nende hooldajatele

Mõlemad omavalitsused kompenseerivad erinevaid kulusid puuetega isikutele ja nende hooldajatele vajaduspõhiselt (vt alalõigud Erinevad erakorralise iseloomuga ühekordsed ja majanduslikes raskustes elanike toimetulekut soodustavad toetused ja Sissetulekust sõltuvad tervise- ja ravivaldkonna toetused), seejuures on linnas eraldi meetmena puudega lapse toetus (väljatöötatavas uues määruses kaob eraldi toetusmeede ära) ja vallas puudega isiku toetus.

Puudega lapse toetust linnas antakse erinevate kulude katteks põhjendatud taotluse korral sõltumata leibkonna sissetulekust, kui muudest toetusmeetmetest pole võimalik asjakohaseid kulusid kompenseerida. Vallas on puudega isiku toetuse alt võimalik majanduslikes raskustes puuetega isikutele maksta toetust määraga 19,17 kuni 31,96 eurot kuus, rakendatakse üksikjuhtumitena (2010. aastal 3-4 toetusesaajat). Sarnane võimalus on ka linnas – erandkorras võib igakuise hooldajatoetuse määrata puudega isikule endale.

Kui kogukulud puuetega isikute hooldajatoetustele erinesid võrreldavates omavalitsusüksustes märkimisväärselt, siis muud nõ juhtumipõhised toetused puuetega isikutele ja nende hooldajatele on nii absoluutmahtudes kui elaniku kohta võttes suhteliselt sarnasel tasemel – 2010. aastal linnas 9,7 tuhat ja vallas 9,9 tuhat eurot, so elaniku kohta vastavalt 2,1 eurot ja 2,4 eurot.

Tabel 48. Kulud muudele toetustele puuetega isikutele ja nende hooldajatele 2010

	abs maht, eur	elaniku kohta, eur
linn	9 711	2,08
vald	9 917	2,41
linn+vald	19628	2,24
lisakulu kõrgeima kulustandardiga elaniku kohta	1556	0,33
Kulud kokku kõrgeima kulustandardiga elaniku kohta	21184	2,41

Hinnanguline lisakulu

Puuetega isikutele ja nende hooldajatele suunatud nõ juhtumipõhised toetused ühinemisel hinnanguliselt summeeruvad. Võttes aluseks kõrgeima kehtiva kulustandardi elaniku kohta (vallas 2,41 eur), on lisaressursivajadus ca 1,5 tuhat eurot aastas.

2.3. Õppetoetused

Alalõigus õppetoetused on võrdluse alla võetud Põltsamaa linna ja Põltsamaa valla poolt elanikele eraldatavad toetused, tasude soodustused, kulude kompenseerimised ning preemiad, mille eesmärk on hüvitada peredele osaliselt laste ja noorte vanuses 0-18 aastat lasteaia, koolis, huviringis käimise ja õppimisega seotud kulutused.

2.3.1. Lasteaia-, koolilõuna- ning toidupäevamaksumuse toetused

Mõlemad omavalitsused kompenseerivad vanematele lasteaialaste toidupäeva kulusid teatud ulatuses universaaltoetusena. 2010. aastal oli toetusmäär mõlemas omavalitsuses sarnaselt 0,64 eurot lasteaia toidupäeva kohta. 2011. aastal jätkab vald toetamist sama määra – 0,64 eur – alusel, linn vähendas toetusmäära poole võrra tasemele 0,32 eurot. Vastavad kulud on linnal kajastatud eelarves sotsiaalvaldkonna all toetusena, vallal haridusvaldkonnas ja majandamiskuluna. Vald kompenseerib majanduslikes raskustes peredele vajaduse põhiselt ka ülejäänud lasteaia toidupäeva maksumuse ning kooli pikapäevarühma täiendavad toitlustamiskulud.

Koolilõunat põhikooli õpilastele finantseerib riik. Põltsamaa Ühisgümnaasiumis (PÜG) gümnaasiumiastmes õppivatele nii linnast kui vallast pärit õpilastele on koolilõunakulud osaliselt kompenseeritud vastavalt linna/valla otsustele ja omavahelistele arvlamise kokkulepetele. Mujal, väljaspool PÜGi, gümnaasiumiastmes õppivate õpilaste koolilõuna kulusid kompenseerivad mõlemad omavalitsused majanduslikult vähemkindlustatud peredele, linn samadel alustel PÜG õpilastega ja vald avalduse alusel vastavalt kuludele.

Hinnanguline lisaressursivajadus

Ühinemisel vastava toetuse osas praktikate ühtlustamine 2010. aasta andmetel lisaressursivajadust kaasa ei too, ühtlustatakse eelarves kulude kajastamine valdkondlikult ja majandusliku sisu alusel. 2011. aasta andmetel on lisaressursivajadus lasteaia toidupäeva maksumuse universaaltoetusena kompenseerimise määrade ühtlustamisest tasemele 0,64 eurot toidupäeva kohta max 8 tuhat eurot aastas.

2.3.2. 1. klassi õpilase toetus

1. klassi õpilase toetuse raames annab linn lapse, kelle elukoht on rahvastikuregistri andmetel Põltsamaa linn, esmakordsel PÜG-i ja põhjendatud juhul mujal 1. klassi astumisel toetust kõigile peredele määruga 64 eurot. Toetusmeetmele kulus 2010. aastal 1,5 tuhat eurot.

Hinnanguline lisaressursivajadus

Sarnase universaaltoetuse rakendamine Põltsamaa vallas toob kaasa lisaressursivajaduse max 1,5 tuhat eurot aastas.

2.3.3. Kooli- ja huvitegevustoetus

Majanduslikult vähemkindlustatud peredel kompenseerivad mõlemad omavalitsused laste koolis- ja huviringis käimise, õppevahendite jne seotud kulusid juhtumi- ja vajaduspõhiselt. Toetatavate ja kompenseeritavate kulude poolest on kohalike omavalitsuste vahelises võrdluses seotud järgmised toetusmeetmed: valla koolitoetus ning linna huvitegevuse toetus, koolitoetus ja noorte enesetäiendamise toetus.

Tabel 49. Kooli- ja huvitegevustoetus

Põltsamaa linn			Põltsamaa vald		
nimetus	Sõltuvus sissetulekust	tingimused ja kompenseeritavad kulud, piirmäär	nimetus	sõltuvus sissetulekust	tingimused ja kompenseeritavad kulud, piirmäär
Koolitoetus	Sõltuv**	õppekulude, õpilaskodu kohamaksumuse, koolitarvete, -riiete ja -jalatsite kulude komp kuni 100%	Koolitoetus	Sõltuv***	õppe- ja internaadi-, kooliriiete ja -jalatsite ostmise, huviringides osalemise eest tasumise kulud tingimusel, et õpilane täidab koolikohustust; laste ja noorte kutsealases nõustamise osalemise kulud; hariduse omandamisega seotud kulutused 16-18 aastastele töötutele noortele, kes ei õpi mõjuvatel põhjustel päevakoolis. Vahendite piisavuse korral on võimalik toetus määrata eeskujulikult õppivatele õpilastele
Huvitegevuse toetus	Sõltuv**	huvitegevuse kulude komp kuni 100%			
Noorte enesetäiendamise toetus	Sõltuv**	erakorraline toetus andekale noorele (välismaal õppimiseks, võistlustel osalemiseks vmt); max 320 eur			

Tabel 50. Kooli- ja huvitegevustoetuse kulud, 2010

	abs maht, eur	elaniku vanuses 7-18 kohta, eur
Linn	713	1,22
Vald	9 492	16,71
linn+vald	10205	8,86
lisakulu kõrgeima kulustandardiga elaniku kohta	9046	15,49
Kulud kokku kõrgeima kulustandardiga elaniku kohta	19251	16,71

Tulenevalt erisustest võrreldavate omavalitsuste üldises sotsiaalses olukorras, on laste õppimise- ja huviringides osalemisega seotud koolitoetuse mahud vallas oluliselt suuremad kui linnas ja seda sarnaselt teiste majanduslikult vähemkindlustatud leibkondade igapäevase toimetuleku parandamisele suunatud toetustega vallas (vt toimetulekutoetus, toetusmeetmete grupp I sh küttekulud).

Hinnanguline lisaressursivajadus

Võttes aluseks kõrgeima kehtiva suhtelise kulustandardi sihtgrupi (elanikud vanuses 7-18 eluaastat) liikme kohta – vallas 16,71 eurot – on teoreetiline lisaressursivajadus linnal kooli- ja

huvitegevustoetuste osa ca 9 tuhat eurot aastas. Hinnanguliselt pole linnas toetusvajadus nii suur kui vallas, toetusskeemide ühtlustamisel on tõenäoline lisaressursivajadus kuni 2 tuhat eurot aastas.

2.3.4. Koolitransporditoetus

Põltsamaa linn kompenseerib peredele lapse koolikäimisega seotud transpordikulud kuni 100% ulatuses, kui õpilase õppimine väljaspool linna haldusterritooriumi asuvas õppeasutuses on põhjendatud.

Vallas on õpilastransport organiseeritud avalike liinide ja tasuta sõidukaartide baasil. Kõigile õpilastele, kes õpivad väljaspool PÜGi, kompenseeritakse koolitranspordikulud esitatud sõidupiletite alusel ja kodukohast lähima koolini (PÜG) kinnitatud õpilaskilomeetri tariifi järgi arvestusega, nagu sõidaks õpilane igal koolipäeval ükskord kodust kooli ja üks kord koolist koju.

Tabel 51. Koolitransporditoetus

	abs maht, eur	elaniku vanuses 7-18 kohta, eur
linn	68	0,12
vald	1 215	2,14
linn+vald	1283	1,11
lisakulu kõrgeima kulustandardiga elaniku kohta	1181	2,02
Kulud kokku kõrgeima kulustandardiga elaniku kohta	2464	2,14

Ühinemisel jäävad eelduslikult koolitranspordi osas avalike liinide ja kompenseerimiste praegused süsteemid kehtima. Ühendamavalitsuse puhul lisanduvad vastavalt ühistranspordiseadusele täiendavad kulutused nii õpilas- kui ühistranspordiliinide ülalpidamiseks – praegused liinid ületavad omavalitsuse piire (loetakse maakonnaliinideks), ühendamavalitsuse puhul enam mitte (ei loeta maakonna liinideks) ning kõik kulud jäävad ühendamavalitsuse kanda.

2.4. Toetusmäärade ja sihtrühma ühtlustamisega kaasnevate lisakulude hinnangu koond

Alljärgnevasse tabelisse on koondatud eelpool toetusmeetme/grupi lõikes toetusmäärade ja sihtrühma ühtlustamisega kaasnevate lisakulude hinnangud.

Tabel 52. Toetusmäärade ja sihtrühma ühtlustamisega kaasnevate lisakulude hinnangu koondtabel

	linn	vald	summaarne	ühtlustatud kõrgeima kulustandardiga	arvestuslik lisaressurssi vajadus max	lisaressurssi vajadus tõenäoliselt
toimetulekutoetus	11 956	41 728	53 684	89135	35451	25000
toetusmeetmete grupp I	7 518	26 485	34 003	57075	23072	23000
toetusmeetmete grupp II	7 212	4 599	11 811	14560	2749	2750
sünnitoetus ja 2.a lapsetoetus	12 143	10 072*	22 215	22 215	0	0
matusetoetus	5 880	2 972	8 852	11055	2204	0
noore spetsialisti toetus	320	0	320	960	640	0
saunatoetus	3572	0	3 572	6 772	3200	500
emakakaelavähi vastase vaksineerimise toetus	2221	1200	3 421	4442	1200	1200
puudega isiku hooldajatoetused	49 516	20 822	70 338	93100	22762	22800
sotsimaks erijuhul	14 937	17 713	32 650	32 650	0	0
muud toetused puudega isikutele ja nende hooldajatele	9 711	9 917	19 628	21184	1556	0

Põltsamaa linna ja Põltsamaa valla omavalitsusüksuste ühinemise mõjude finantsanalüüs

toitlustustoetused (LA+kool)	(16 480)	1 352	(17 832)	(17 832)	0	0
1.klassi õpilase toetus	1534	0	1 534	3068	1534	1500
kooli- ja huvitegevuse toetused	713	9 492	10 205	19251	9046	2000
transporditoetus	68	1 215	1 283	2 464	1181	1200
KOKKU	143 781	147 566	291 347	395 763	104 595	80 950

*-valla kulud sünnitoetuse I ja II osamaksega

Kokkuvõttes on toetuste määrade, sihtgruppide ja kompenseeritavate kulude osas ühtlustamisel kõrgeimale olemasolevale standardile arvestuslik lisaressursivajadus 2010. aasta eelarve andmete alusel ca 105 tuhat eurot, millest toimetulekutoetuse osa on pisut üle 35 tuhande euro. Hinnanguliselt on tõenäoline lisaressursivajadus mõnevõrra väiksem – ca 80 tuhat eurot ja sellest toimetulekutoetusteks 25 tuhat eurot.

3. Omavalitsuste palgal olevate töötajate palkade ühtlustamisega kaasneva lisakulu analüüs

Antud peatükis võrreldakse Põltsamaa linna ja Põltsamaa valla omavalitsuse palgal olevate töötajate palgamäärade vahemikke, palgatasemeid ja antakse hinnang omavalitsuste lõikes palkade ühtlustamisega kõrgemale kehtivale standardile kaasnevatele lisakuludele. Lihtsuse mõttes on arvestuste aluseks põhipalgad, välja on jäetud lisatasud ja preemiad.

Võrdlus on jagatud kaheks alateemaks: ametiasutuse teenistujate ja hallatavate asutuste töötajate palgatasemete võrdlus.

Ametiasutuse teenistujate palgatasemete võrdluses ja nende ühtlustamisel on näidatud hinnanguline lisaressursivajadus järgmiste alternatiivsete valikute alusel: palgavahemike ühtlustamine, keskmise palgataseme ühtlustamine ametnikkonna gruppide lõikes ning palkade ühtlustamine ametikohtade lõikes.

Eraldi on välja toodud arvestuslik palgafondikulu ühinenud omavalitsuse ametiasutuse teenistujatele ja hinnanguline ressursside kokkuhoid, võrreldes iseseisvate omavalitsusüksuste summaarsete kuludega ametiasutuse teenistujate palkadele.

Hallatavate asutuste töötajate palgatasemete võrdluses ja nende ühtlustamisel on näidatud hinnanguline lisaressursivajadus palgavahemike/alammäärade ühtlustamisel ja palkade ühtlustamine ametikohtade lõikes.

3.1. Põltsamaa linna ja Põltsamaa valla ametiasutuse teenistujate palgatasemete võrdlus

Põltsamaa Linnavalitsuse koosseisus on 27 teenistuja ametikohta¹⁸, sh 7 abiteenistujale. Põltsamaa Vallavalitsuse koosseisus on 24,55 teenistuja ametikohta¹⁹, sh abiteenistujate ametikohad koormusega kokku 7,55. Linna ja valla kehtivad ametiasutuse struktuurid on välja toodud lisades.

Tabel 53. Haldusstruktuuride koosseis ametigruppide lõikes

	Põltsamaa linn	Põltsamaa vald	summaarne
Linnapea/vallavanem	1	1	2
Abilinnapea/vallavanem	1	0	1
Struktuuri-üksuse juhid	3	3	6
Nõunik	5	5	10
Ametnik	10	8	18
Abiteenistuja	7,00	7,55	14,55
kokku	27	24,55	51,55

Võrreldavates omavalitsustes erinevad mõnevõrra kehtestatud palgatasemete vahemikud ametigruppide lõikes. Vallas on kehtestatud palgavahemikud teenistujate põhigruppide lõikes

¹⁸ Põltsamaa Linnavalikogu 23. oktoobri 2007 määrus nr 54 „Põltsamaa Linnavalitsuse (ametiasutuse) struktuur ja teenistujate koosseis“ (viimati muudetud 21.juuni 2011 määrusega nr 31).

¹⁹ Põltsamaa Vallavalikogu 18.november 2010 määrus nr 13 „Põltsamaa Vallavalitsuse struktuur ja koosseis“

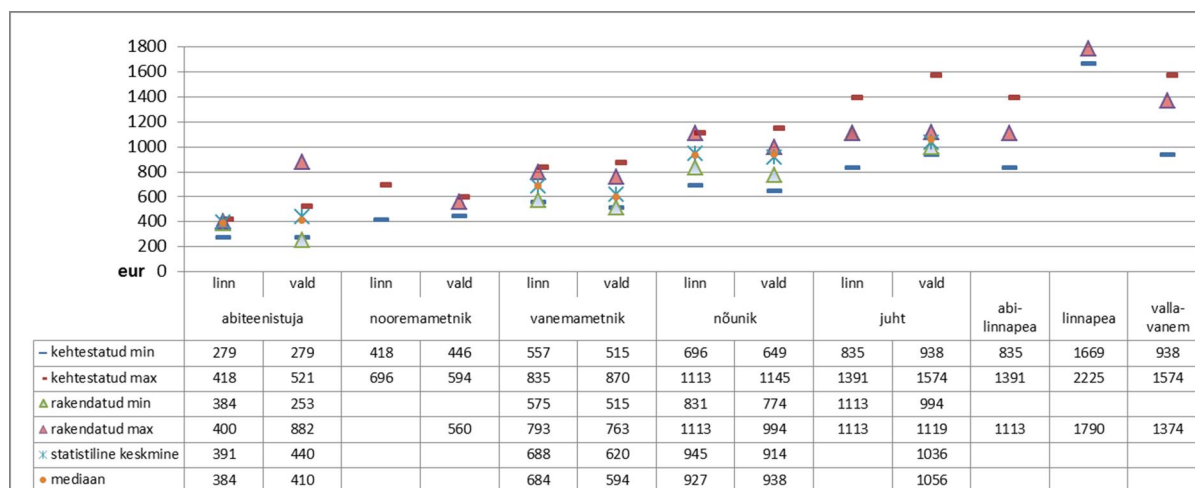
palgaastmete alusel²⁰. Linnas on aluseks Vabariigi Valitsuse määrusega kehtestatud kindlale ajaühikule vastava töötasu alammäär – 1,73 eurot tunnis ja 278,02 eurot kuus²¹ – ja ametigrupile vastavad koefitsiendid²². Võrdlevalt on kehtestatud palgavahemike miinimum ja maksimum määrad välja toodud alljärgnevas tabelis.

Tabel 54. Kehtivad palgavahemikud ametiasutuse teenistujate põhigruppides, eur

	Põltsamaa linn		Põltsamaa vald	
	min	max	min	max
Abiteenistuja	278	417	279	521
Nooremametnik	417	695	446	594
Vanemametnik	556	834	515	870
Nõunik	695	1112	649	1145
Juht (sh abilinnapea)	834	1390	938	1574
Linnapea/vallavanem	1668	2224	938	1574

Seejuures Põltsamaa linnapeale ja Põltsamaa vallavanemale määravad palga omavalitsuse volikogud otsusega ja seda vastavates määrustes kehtestatud palgavahemike piires; ametnikele ja teenistujatele määrab palga linnapea/vallavanem käskkirjaga.

Üldiselt on nii kehtestatud palgavahemikud ametigruppide lõikes kui ametigrupi sisesed erisused rakendatud palkade osas vallas suuremad kui linnas ehk ametiasutuse teenistujate palgad Põltsamaa vallas on diferentseeritud suuremas ulatuses kui Põltsamaa linnas.

Joonis 16. Kehtestatud ja rakendatud min ja max palgamäärad ametigruppide lõikes, eur

²⁰ Põltsamaa Vallavolikogu 21.jaanuar 2010 määrus nr 3 „Põltsamaa Vallavalitsuse teenistujate palgatingimuste ja palgamäärade kehtestamine“ (muudetud viimati 16.detsember 2010 määrusega nr 27)

²¹ Vabariigi Valitsuse määrus 11.06.2009 nr 90 „Töötasu alammäära kehtestamine“

²² Põltsamaa Linnavolikogu 25. jaanuar 2011 määrus nr 20 „Põltsamaa Linnavalitsuse teenistujate töötasumäärade ja töötasuvahemike kinnitamine“

Tabel 55. Ametikohad linna- ja vallavalitsuses ning kehtivad palgamäärad võrdlevalt²³, eur

Põltsamaa linn			Põltsamaa vald				
Kinnitatud koosseis	Palgamäär	Teenistuja grupp	Kinnitatud koosseis	Palgamäär	Teenistuja grupp		
Linnapea	1	1790	juht	Vallavanem	1	1374	juht
Abilinnapea	1	1113	juht				
Linnasekretär	1	1113	juht	Vallasekretär	1	1119	juht
Õigusnõunik	1	927	nõunik				
				Vallasekretäri abi	1	560	nooremametnik
Linnakantseleispetsialist	1	525	vanemametnik	Sekretär-asjaajaja	1	515	vanemametnik
Registripidaja	1	640	vanemametnik	Registripidaja	1	528	vanemametnik
Ehitusnõunik	1	959	nõunik	Ehitusnõunik	1	994	nõunik
				Maa- ja keskkonnanõunik	1	994	nõunik
Maanõunik	1	831	nõunik				
Spetsialist majandusnõuniku alluvuses	1	767	vanemametnik	Arendusnõunik	1	870	nõunik
Järelevalvespetsialist	1	723	vanemametnik				
Heakorraspetsialist	1	635	vanemametnik				
				Haridus- ja kultuurinõunik	1	774	nõunik
Haridus- ja kultuurinõunik	1	895	nõunik	Finantsnõunik	1	938	nõunik
Majandusnõunik	1	1113	nõunik				
Raamatupidamisosakonna juhataja	1	1113	juht	Pearaamatupidaja	1	994	juht
Vanemraamatupidaja	1	793	vanemametnik	Vanemraamatupidaja	1	763	vanemametnik
				Kassapidaja-raamatupidaja	1	763	vanemametnik
Vanemraamatupidaja	1	684	vanemametnik				
Vanemraamatupidaja	1	735	vanemametnik				
				Sotsiaalabiosakonna juhataja	1	994	juht
Sotsiaalosakonna juhataja	1	1113	juht	Sotsiaalhoolekande spetsialist	1	594	vanemametnik
Sotsiaaltööspsialist	1	684	vanemametnik				
				Lastekaitse- ja noorsootöö spetsialist	1	649	vanemametnik
Lastekaitsepspsialist	1	640	vanemametnik	Sotsiaaltöö spetsialist	1	528	vanemametnik
				Sotsiaalhooldaja lastega peredele	1	515	abiteenistuja
Hooldustöötaja	1	384	abiteenistuja	Hooldustöötaja	1	491	abiteenistuja
Hooldustöötaja	1	384	abiteenistuja	Hooldustöötaja	1	359	abiteenistuja
Hooldustöötaja	1	384	abiteenistuja	Hooldustöötaja	0,2	882*	abiteenistuja
Hooldustöötaja	1	384	abiteenistuja	Hooldustöötaja	0,55	253*	abiteenistuja
				Majapidaja	0,6	320*	abiteenistuja
				Koristaja	0,7	329*	abiteenistuja
				Autobussijuht	1	515	abiteenistuja
				Autojuht-tehnik	1	461	abiteenistuja
				Suvilavalvur	0,5	280*	abiteenistuja
Haljastustööline	3	400	abiteenistuja				

*-siin ja edaspidi on ametikoha palgamäär näidatud täiskoormuse puhul, palgafondi arvestuses on arvestatud osajalise koormusega

3.1.1. *Palgavahemike ühtlustamine*

Ühtlustades ametigruppidele määratud palkade minimaalsed ja maksimaalsed lubatud määrad kõrgemale kehtivale tasemel, tuleb:

²³ „Omavalitsuste struktuuri ja hallatavate asutuste juhtimise analüüs“. Alphex, 2010; Vallavanema käskkirjad 05.jaanuar.2011 nr 1 ja nr 2; Põltsamaa Linnavalikogu 21. juuni 2011 nr 31 „Põltsamaa Linnavalitsuse (ametiasutuse) struktuuri ja teenistujate koosseisu muutmine“

- linnal tõsta palgavahemike a) miinimummäära nooremametnike ja juhtide osas vastavalt 28 ja 103 euro võrra tasemele 446 ja 938 eurot ning b) maksimummäära abiteenistujate, vanemametnike, nõunike ja juhtide (va linnapea) osas vastavalt 103, 35, 32 ja 183 euro võrra tasemele 521, 870, 1145 ja 1574 eurot.
- vallal tõsta palgavahemike a) miinimummäära vanemametnike, nõunike ja vallavanema osas vastavalt 42, 47 ja 731 euro võrra tasemele 556, 695 ja 1668 eurot; b) maksimummäära nooremametnike ja vallavanema osas vastavalt 102 ja 651 euro võrra tasemele 696 ja 2225 eurot.

Tabel 56. Ühtlustatud palgavahemikud ametiasutuse teenistujate põhigruppides, eur

	Põltsamaa linn		Põltsamaa vald		ühtlustatud		Min määra muutus		Max määra muutus	
	min	max	min	max	min	max	linn	vald	linn	vald
Abiteenistuja	279	418	279	521	279	521	0	0	103	0
Nooremametnik	418	696	446	594	446	696	28	0	0	102
Vanemametnik	557	835	515	870	557	870	0	42	35	0
Nõunik	696	1113	649	1145	696	1145	0	47	32	0
Juht (sh abilinnapea)	835	1391	938	1574	938	1574	103	0	183	0
Linnapea/vallavanem	1669	2225	938	1574	1669	2225	0	731	0	651

Teenistujate põhigruppide lõikes töötasuvahemike ühtlustamisel tekib vajadus korrigeerida palkasid ametiasutuse teenistujate osas, kellele määratud palk jääb väljapoole ühtlustatud piirmäärasid.

- Linnas kehtivad palgad jäävad ka ühtlustatud palgavahemike piiresse ehk lisaressursivajadust ei teki.
- Vallas toob piirmäärade ühtlustamine kaasa vajaduse korrigeerida vallavanema, 3 vanemametniku – sekretär-asjaajaja, registripidaja ja sotsiaaltöö spetsialisti – ning abiteenistujate – osajalise koormusega hooldustöötajate (0,55 ja 0,2) – palku. Hinnanguline lisaressursivajadus nimetatud ametikohtade osas põhipalga osas korrigeerimiseks on kokku ca 5,4 tuhat eurot aastas.

Tabel 57. Lisaressursi vajadus vallas palgavahemike ühtlustamisel, eur

			Kehtiv palgamäär	Ühtlustatud min palgamäär	Ühtlustatud max palgamäär	Kehtiv palgafond	Uus palgafond ühtlustatud piirmääraga	Lisaressursi vajadus aastas
Vallavanem	Juht	1	1374	1668	2224	22153	26903	4750
Sekretär-asjaajaja	VanemA	1	515	556	870	8306	8968	662
Registripidaja	VanemA	1	528	556	870	8510	8968	458
Sotsiaaltöö spetsialist	VanemA	1	528	556	870	8510	8968	458
Hooldustöötaja	AbiT	0,2	882	279	521	2845	1681	-1164
Hooldustöötaja	AbiT	0,55	253	279	521	2244	2475	231
KOKKU		4,75				52568	57961	5393

3.1.2. Keskmise palgataseme ühtlustamine ametnikkonna gruppide lõikes

Järgnevas alalõigus antakse hinnang lisaressursi vajadusele kui ühtlustatakse keskmised palgad ametike gruppide lõikes. Ametnikkonna struktuur, kuulumine gruppidesse ja peamised tegevusülesanded/valdkonnad on võrreldavates omavalitsustes üsna sarnased, abiteenistujate

struktuur ja ülesanded võrreldavates omavalitsustes tulenevalt omavalitsuse majandamismudelitest erinevad oluliselt ning seetõttu pole abiteenistujate osas keskmise palgataseme ühtlustamine päevakorral.

Võttes aluseks kõrgemad statistilised keskmised näitajad rakendatud palkade kohta ametnikkonna gruppide osas Põltsamaa linnas (vt **Joonis 16**) ja projitseerides need üle Põltsamaa vallale (vt **Tabel 59**), on hinnanguline lisaressursi vajadus aastas kokku 20,6 tuhat eurot. Struktuuriüksuse juhtide osas on lisaressursi vajadus 3,7 tuhat eurot, so 1,25 tuhat eurot vastava ametniku kohta, vanemametnike osas kokku 7,7 tuhat eurot, so 1,1 tuhat eurot ametniku kohta keskmiselt ja nõunike osas kokku 2,5 tuhat eurot, so 0,5 tuhat eurot nõuniku kohta keskmiselt ning vallavanema osas 6,7 tuhat eurot aastas.

Tabel 58. Lisaressursi vajadus keskmise palgataseme ühtlustamisel ametnike gruppide lõikes , eur

	Linn		vald			
	Keskmine kehtiv palk	Keskmine kehtiv palk	Palgafond kehtivate palkadega	Palgafond kõrgema keskmise tasemega	Lisaressursi vajadus	
					Kokku	Ametniku kohta
Nooremametnik	0	560	9 032	9 032	0	0
Vanemametnik	702	620	69 966	77 627	7 660	1 094
Nõunik	945	914	73 699	76 201	2 502	500
Juht	1112	1036	50 108	53 851	3 743	1 248
Linnapea/vallavanem	1790	1374	22 153	28 869	6 716	6 716
Kokku			224 958	245 580	20 621	840

3.1.3. Palkade ühtlustamine ametikohtade lõikes

Järgnevas alalõigus antakse hinnang lisaressursi vajadusele kui ühtlustatakse palgad ametikohtade lõikes kõrgemale kehtivale tasemele. Hinnangu andmisel on aluseks võetud hetkel kehtivad struktuurihierarhiad Põltsamaa linnas ja Põltsamaa vallas ning ülesannete järgi võrreldaval ametikohal kehtiv kõrgem palgamäär (**Tabel 55**).

Ametikohtade lõikes palgamäärade ühtlustamisel kõrgemale kehtivale standardile on arvestuslik lisaressursivajadus Põltsamaa linnal kokku 16,2 tuhat eurot, so kehtivast palgafondist 5%, ja Põltsamaa vallal 21,6 tuhat eurot aastas, so kehtivast palgafondist 8% (vt **Tabel 59**).

Tabel 59. Lisaressursi vajadus palkade ühtlustamisel ametikohtade lõikes

	Palgafond kehtivate määradega, eur		Palgafond kõrgema määraga, eur		Lisaressursivajadus					
					Abs maht, eur		% palgafondist		Teenistuja kohta, eur	
	Linn	Vald	Linn	Vald	Linn	Vald	Linn	Vald	Linn	Vald
Abiteenistuja	44 126	51 909	53 883	53 475	9 757	1 566	22%	3%	1 394	207
Nooremametnik		9 032		9 032		0		0%		0
Vanemametnik	110 895	69 966	113 965	74 692	3 070	4 726	3%	7%	307	675
Nõunik	76 201	73 699	79 393	78 469	3 192	4 770	4%	6%	638	954
Juht	53 851	50 108	53 948	53 948	97	3 840	0%	8%	32	1 280
Abilinnapea	17 950		17 950		0		0%		0	
Linnapea/vallavanem	28 869	22 153	28 869	28 869	0	6 716	0%	30%	0	6 716
Kokku	331 893	276 867	348 009	298 485	16 115	21 618	5%	8%	597	881

Seejuures lisaressursivajadusest moodustab linnal valdava osa (ca 3/5) abiteenistujate, st hooldustöötajate, palgamäärade tõstmine; vallal suurima osa vallavanema palgamäära suurendamine (30%), järgnevad vanemametnike ja nõunike palkade tõstmised (vastavalt 25% ja 21%).

Kui täiendavalt arvestada aga ka linnas rakendatud põhimõtet, et struktuuriüksuste juhtide ja hooldustöötajate palgatasemed on võrdsed ehk siis palgamäärad ühtlustatakse vastavate ametikohtade osas kõrgeimale kehtivale tasemele (palgafond kõrgema määraga vol 2), on lisaressursi vajadus Põltsamaa linnal 32,4 tuhat, so kehtivast palgafondist 10%, ja Põltsamaa vallal 40,6 tuhat eurot aastas, so kehtivast palgafondist 15%.

Tabel 60. Lisaressursi vajadus palkade ühtlustamisel ametikohtade lõikes (vol 2)

	Palgafond kehtivate määradega, eur		Palgafond kõrgema määraga (vol 2), eur		Lisaressursivajadus					
	Linn	Vald	Linn	Vald	Abs maht, eur		% palgafondist		Teenistuja kohta, eur	
					Linn	Vald	Linn	Vald	Linn	Vald
Abiteenistuja	44 126	51 909	76 252	72 230	32 126	20 321	73%	39%	4 589	2 692
Nooremametnik		9 032		9 032		0		0%		0
Vanemametnik	110 895	69 966	110 895	74 692	0	4 726	0%	7%	0	675
Nõunik	76 201	73 699	76 201	78 469	0	4 770	0%	6%	0	954
Juht	53 851	50 108	54 142	54 142	290	4 033	1%	8%	97	1 344
Abilinnapea	17 950		17 950		0		0%		0	
Linnapea/vallavanem	28 869	22 153	28 869	28 869	0	6 716	0%	30%	0	6 716
Kokku	331 893	276 867	364 309	317 433	32 416	40 566	10%	15%	0	2

3.1.4. Kohalike omavalitsusüksuste ühinemine

Põltsamaa linna ja Põltsamaa valla ametiasutuste teenistujate summaarne ametikohtade arv on 51,55 ja see arv kahaneb ühinemisel ideelise optimaalse struktuuri järgi tasemele 45,55, so 6 ametikoha võrra. Linna/valla kehtivad ametiasutuse struktuurid ja ühendomavalitsuse ideeline ametnikkonna struktuur on äratoodud lisades.

Tabel 61. Linna ja valla summaarsed ja ühendomavalitsuse ametiasutuse struktuurid

	Linn + vald	ühendomavalitsus
Linnapea/vallavanem	2	1
Abilinnapea/vallavanem	1	2
Struktuuriüksuse juhid	6	5
Nõunik	10	4
Ametnik	18	20
Abiteenistuja	14,55	13,55
kokku	51,55	45,55

Hinnangu andmisel ühendomavalitsuse ametiasutuse teenistujate palgakuludele on aluseks võetud ametnikkonna struktuuri tööversioon ja näidatud on arvestuslikud palgafondi kulud erinevates alternatiivsetes variantides, kui palgamäärade aluseks võtta: a) Põltsamaa linnas rakendatud palgamäärad; b) Põltsamaa vallas rakendatud palgamäärad; c) ametikoha lõikes kõrgem kehtiv palgamäär ja d) ametikoha lõikes madalam kehtiv palgamäär. Korrekture on tehtud järgmistest põhimõtetest lähtuvalt:

- võrreldes kehtivate struktuuridega iseseisvates omavalitsusüksustes tuleb ühendomavalitsuses juhtimistasandeid juurde – abivallavanemad koordineerivad struktuuriüksuste juhtide tööd – ja vastavalt on abivallavanemate palgatasemed tõstetud samale tasemele struktuuriüksuse juhtide palgamääradega.
- vastava ametikoha puudumisel olemasolevates struktuurides on arvestuslikult palgamääraks ühendomavalitsuse struktuuris võetud vastava ametnikegrupi statistiline keskmine palk vastavas omavalitsusüksuses.

Tabel 62. Ametikohad ühendamavalitsuses ja alternatiivsed palgamäärad, eur

	Koormus	Rakendatud palgamäär				Teenistuja põhigrupp
		linn	vald	max	min	
Vallavanem	1	1790	1374	1790	1374	juht
Abivallavanem	1	1113	1119	1390	1113	juht
Abivallavanem	1	1113	1119	1390	1113	juht
Siseaudiitor	1	684	620	684	620	vanemametnik
Vallasekretär	1	1113	1119	1119	1113	juht
Õigusnõunik/jurist	1	927	914	927	914	nõunik
Vallasekretäri abi / kantselei spetsialist	1	575	560	575	560	vanemametnik
Avalike suhete spetsialist	1	575	620	620	515	vanemametnik
IT-spetsialist	1	688	620	688	620	vanemametnik
Sekretär	1	640	515	640	515	vanemametnik
Registripidaja	1	640	528	640	528	vanemametnik
Majandus- ja arendusosakonna juhataja	1	1113	1036	1113	1036	juht
Ehitusnõunik	1	959	994	994	959	nõunik
Maanõunik	1	831	994	994	831	nõunik
Arendusspetsialist	1	767	870	870	767	vanemametnik
Ehitus- ja järelevalve spetsialist	1	723	620	723	620	vanemametnik
Keskonna spetsialist	1	635	620	635	620	vanemametnik
Haridus- ja kultuuri osakonna juhataja/nõunik	1	1113	1036	1113	774	juht
Kultuuri nõunik	1	895	774	895	774	nõunik
Noorsootöö spetsialist	1	640	620	640	620	vanemametnik
Terviseedenduse spetsialist	1	640	620	640	620	vanemametnik
Rahandusosakonna juhataja	1	1113	1036	1113	994	juht
Pearaamatupidaja	1	991	994	994	763	vanemametnik
Raamatupidaja	1	793	763	793	684	vanemametnik
Raamatupidaja	1	684	763	763	684	vanemametnik
Raamatupidaja	2	735	763	763	684	vanemametnik
Sotsiaal osakonna juhataja / nõunik	1	735	763	763	684	juht
Sotsiaaltööspetsialist (riiklik toimetulek)	1	1113	1036	1113	994	vanemametnik
Sotsiaaltööspetsialist (puuetega inimesed)	1	684	594	684	594	vanemametnik
Sotsiaaltööspetsialist	1	640	649	649	640	vanemametnik
Sotsiaaltööspetsialist	1	640	528	640	528	vanemametnik
Hooldustöötaja	5	640	515	640	515	abiteenistuja
Hooldustöötaja	1	384	359	491	278	abiteenistuja
Hooldustöötaja	0,2	384	491	491	278	abiteenistuja
Hooldustöötaja	0,55	384	882	491	278	abiteenistuja
Majapidaja	0,6	384	253	491	278	abiteenistuja
Koristaja	0,7	320	320	320	320	abiteenistuja
Autobussijuht	1	329	329	329	329	abiteenistuja
Autojuht-tehnik	1	515	515	515	515	abiteenistuja
Suvilavalvur	0,5	461	461	461	461	abiteenistuja
Haljastustööline	3	280	280	280	280	abiteenistuja

Omavalitsuste ühinemisel on sõltuvalt palgamäärade alternatiivsetest valikutest võimalik ametnikkonna osas palgakulusid kokku hoida arvestuslikult 60 tuhat kuni 141 tuhat eurot aastas.

Tabel 63. Palgafond ühendamavalitsuses alternatiivsete palgamääradega

	Linn	Vald	Linn+Vald	Ühendamavalitsus			
				linna määradega	valla määradega	max määradega	min määradega
Palgafond, eur							
Abiteenistuja	44 126	51 909	96 035	85 964	90 372	97 612	74 424
Nooremametnik	0	9 032	9 032	0	0	0	0
Vanemametnik	110 895	69 966	180 862	221 736	211 930	226 469	199 633
Nõunik	76 201	73 699	149 900	58 254	59 284	61 446	56 092
Struktuuriüksuse juht	53 851	50 108	103 960	89 752	84 858	89 849	79 197

Põltsamaa linna ja Põltsamaa valla omavalitsusüksuste ühinemise mõjude finantsanalüüs

Abilinnapea/abivallavanem	17 950	0	17 950	35 901	36 094	44 836	35 901
linnapea/vallavanem	28 869	22 153	51 022	28 869	22 153	28 869	22 153
Kokku	331 893	276 867	608 761	520 477	504 691	549 082	467 400
lisaressursivajadus (+) / kokkuihoid (-) võrreldes summaarsega, eur							
Abiteenistuja				-10 072	-5 663	1 577	-21 611
Nooremametnik				-9 032	-9 032	-9 032	-9 032
Vanemametnik				40 875	31 068	45 608	18 771
Nõunik				-91 645	-90 616	-88 454	-93 808
Juht				-14 207	-19 101	-14 111	-24 762
Abilinnapea/abivallavanem				17 950	18 144	26 885	17 950
Linnapea/vallavanem				-22 153	-28 869	-22 153	-28 869
Kokku				-88 284	-104 069	-59 679	-141 360
lisaressursivajaduse (+) / kokkuihoidu suhe summaarsesse näitajatesse, %							
Abiteenistuja				-10%	-7%	2%	-22%
Nooremametnik				-100%			
Vanemametnik				23%	14%	22%	8%
Nõunik				-61%	-156%	-149%	-153%
Juht				-14%	-21%	-17%	-28%
Abilinnapea/abivallavanem				100%	51%	74%	40%
Linnapea/vallavanem				-43%	-100%	-100%	-100%
Kokku				-15%	-20%	-12%	-26%

3.2. Põltsamaa linna ja Põltsamaa valla hallatavate asutuste töötajate palgatasemete võrdlus

Kohaliku omavalitsuse hallatavad asutused ja ametikohtade struktuur nendes on võrreldavas üksustes tulenevalt omavalitsuse omapärasest ja majandamismudelitest erinevad. Põltsamaa linna ja Põltsamaa valla hallatavates asutustes olemasolevate ametikohtade ja nende kehtestatud palgavahemike ja/või miinimummäärade võrdlus ning hinnangu andmine palgatasemete ühtlustamisega kaasnevale lisaressursivajadusele on tulenevalt samalaadsete asutuste ja võrreldavate ametikohtade olemasolust sisuliselt asjakohane haridusasutuste ja raamatukogude osas.

Tabel 64. Allasutused

	Põltsamaa linn		Põltsamaa vald		Kokku
	Asutused	Ametikohad ²⁴	Asutused	Ametikohad ²⁴	Ametikohad ²⁴
Haridusasutused	Põltsamaa Ühisgümnaasium	131,25	Adavere Põhikool	38,15	327,87
	Põltsamaa Lasteaed Tõruke	49,7	Lustivere Põhikool	25,94	
	Lasteaed Mari	26,75	Esku-Kamari Kool	26,58	
	Põltsamaa Muusikakool	29,5			
Raamatukogud	Jõgeva Maakonna Keskraamatukogu	16,5	Põltsamaa Vallaraamatukogu	3	19,5
Muud hallatavad asutused	Põltsamaa Kultuurikeskus	10,12			12,62
	Põltsamaa Muuseum	2,5			

²⁴ „Omavalitsuste struktuuri ja hallatavate asutuste juhtimise analüüs“. Alphex, 2010.

3.2.1. Haridusvaldkonna allasutused

Töötasude kulud kokku linnas olid lasteaedade ja gümnaasiumi töötajatele 2010. aastal 1,39 mln eurot²⁵, so keskmiselt töötaja (täistööajale taandatult keskmine arv 208,52) kohta oli brutotöötasu 557 eurot kuus. Vallas on vastavad näitajad lasteaed-koolide kohta 2010. aasta andmetel 0,57 mln eur²⁶, so keskmiselt töötaja (kokku 88) kohta oli brutotöötasu 541 eurot kuus. Seega statistiline keskmine brutotöötasu töötaja kohta on Põltsamaa vallas madalam vähesel määral – 16 eurot, so 3%. Töötasude kulude keskmiste näitajate ühtlustamisel kõrgemale kehtivale tasemele on arvestuslik lisaressursivajadus töötasufondile (töötasud koos maksudega) 22,7 tuhat eurot aastas $(=(557-541)*88 \text{ töötajat} * 12 \text{ kuud} * 1,344)$.

Haridusasutuste töötajate keskmise palgataseme ühtlustamisel omavalitsuste lõikes tuleb arvestada asjaolu, et asutuste tüübid (lasteaed, lasteaed-alkkool, lasteaed-põhikool, gümnaasium) ja ametikohtade struktuurid asutuste lõikes on erinevad. Lisaks on palkade määramine lasteaia/koolidirektori kui organisatsioonijuhhi pädevuses ning sõltub mitmetest objektiivsetest asjaoludest (pedagoogi ametijärk, koolide suurus/õpilaste arv koolis, täiendavate motivatsioonivahendite rakendamine kvalifikatsiooninõuetele vastava noore spetsialisti/pedagoogi töölevõtmisel).

Lasteaedade, üldharidus- ja huvikoolide ning õpilaskodude pedagoogilise ja muu personali võrdlus ametikohtade lõikes ja neile kehtestatud palga vahemike / miinimummäärade osas on toodud järgnevates alalõikudes. Töötajad on grupeeritud: haridusasutuse juhtivtöötajad, pedagoogiline personal, õpetaja/kasvataja abid ning muud liht-, abi- ning oskustöölised.

3.2.1.1. Juhtivtöötajad

Põltsamaa linnas on haridusasutuste juhtide töötasule kehtestatud vahemikud, mis seatud sõltuvusse asutuse suuruselt (lähtuvalt laste arvust). Juhhi asetäitja töötasumäär on seatud sõltuvusse juhi töötasust – kuni 90% sellest²⁷. Vallas pole volikogu poolt allasutuste juhtide töötasule vahemikke kehtestatud. Seejuures vallas haridusasutuste juhtidele ja nende asetäitjatele rakendatud palgad osaliselt ületavad linnas kehtestatud töötasu ülemmäära.

Tabel 65. Haridusasutuste juhtide palgamäärade vahemikud, eur

	Põltsamaa linn (kehtestatud)			Põltsamaa vald (rakendatud)				Ühtlustatud vol 1			Ühtlustatud vol 2		
	juht		asetäitja	juht		asetäitja		juht		asetäitja	juht		asetäitja
	min	max	max	min	max	min	max	min	max	max	min	max	max
alla 200 lapsega asutus	543	947	853	856	960	691	921	543	960	921	618	1023	921
201- 400 lapsega asutus	844	1047	943					844	1047	943	919	1123	1011
üle 800 lapsega asutus	1227	1381	1243					1227	1381	1243	1302	1456	1310

²⁵ Põltsamaa Linnavalitsuse konsolideerimisgrupi 2010. aasta majandusaasta aruanne

²⁶ Põltsamaa Vallavalitsuse konsolideerimisgrupi 2010. aasta majandusaasta aruanne

²⁷ Põltsamaa Linnavalikogu 25. Jaanuar 2011 nr 19 „Põltsamaa Linnavalitsuse hallatavate asutuste töötajate töötasustamine“

Hinnanguline lisaressursivajadus ühtlustamisel

Seega linnas/vallas ühtlustades haridusasutuste juhtivtöötajate töötasustamisalused, töötasu alam- ja ülemmäärad kõrgemale kehtivale tasemele, tõuseb linnas lastaedade juhtivtöötajate võimalik töötasu ülemmäär, juhi osas 13 eur võrra tasemele 960 eur ning juhi asetäitja osas 68 eur võrra tasemele 921 eur (vt Tabel 65 veerg ühtlustatud vol 1). Kui arvestada linnas kehtivaid vastavate määrade proportsioone ja seoseid, tõusevad kõik ülem- ja alammäärade näitajad (vt Tabel 65 veerg ühtlustatud vol 2).

Kuivõrd kehtivad palgad jäävad ühtlustatud (vol 1 ja vol 2) vahemike piiresse, siis piirmäärade muutus ei initsieeri töötasude muutusi ning seega tekita ka lisaressursivajadust.

Kui rakendatud palgamäärasid korrigeerida proportsionaalselt ülemmäärade tõusuga vol 2, siis on linnal lisaressursivajadus kokku 10,6 tuhat eurot ja vallal 4,9 tuhat eurot, summaarselt 15,5 tuhat eurot.

3.2.1.2. Pedagoogiline personal

Pedagoogiliste töötajate töötasule on linnas volikogu määrusega kehtestatud alamäärad²⁸, vallas vastavat kehtivat regulatsiooni pole, kuid praktikas lähtutakse põhimõtteliselt 2010. aasta lõpuni kehtinud määrusest²⁹ ning vastavatest riigi regulatsioonidest.

Klassi-, aine-, parandusõppe ja pikapäevarühma pedagoog

Kvalifikatsiooni nõuetele vastavate kõrgharidusega klassi- ja aineõpetajate töötasu alammäärad on võrreldavates omavalitsustes sisuliselt samased, eelnimetatutega on võrdsustatud linnas ka parandusõppe pedagoogid, samas vallas on pikapäevarühma kasvajate töötasu alammäär 10% madalam klassi- ja aineõpetajate samale ametijärgule vastavatest määradest.

Seejuures on linnas täiendavalt sätestatud miinimummäärad ka kvalifikatsiooninõuetele vastava kesk-eriharidusega ja keskharidusega pedagoogile vastavalt kuni 15% ja kuni 30% madalamana sama ametijärguga kõrgharidusega pedagoogi töötasu alammäärast.

Tabel 66. Klassi-, aine-, parandusõppe ja pikapäevarühma pedagoogide töötasu alammäärad, eur

Klassi-, aine-, parandusõppe pedagoogid		Linn	Vald
Keskharidusega		427	
Kesk-eriharidusega		519	
Kõrgharidusega	noorem pedagoog	610	612
	pedagoog	645	645
	vanempedagoog	737	737
	pedagoog-metoodik	890	890
Pikapäevarühma kasvataja			

²⁸ Põltsamaa Linnavalikogu 25. Jaanuar 2011 nr 19 „Põltsamaa Linnavalitsuse hallatavate asutuste töötajate töötasustamine“

²⁹ Põltsamaa Vallavalikogu 21. jaanuar 2010 määrus nr 2 „Põltsamaa valla koolide ja lasteaedade pedagoogiliste töötajate töötasustamise aluste kehtestamine“ (kehtetu alates 20.12.2010)

Kõrgharidusega	noorem pedagoog		547
	pedagoog		580
	vanempedagoog		662

Klassi-, aine ja parandusõppe õpetajate tegelikud rakendatud palgamäärad on linnas ja vallas samased kehtivate min määradega vastavalt pedagoogi kvalifikatsioonile.

Hinnanguline lisaressursivajadus ühtlustamisel

Pikapäevarühma kasvatajate töötasu alammäärade ühtlustamisel vallas klassi- ja aineõpetajatega samale tasemele, on vallal hinnanguline lisaressursi vajadus, lähtuvalt pikapäevarühma pedagoogide ametikohtade koormusest, kvalifikatsioonist ja palgamäärast, 1,23 tuhat eurot aastas.

Tabel 67. Pikapäevarühma õpetajate ametikohad vallas

	Rakendatud töötasu määr vallas, eur	Koormus	Ühtlustatud töötasu alammäär, eur	Lisaressursivajadus (palgafond), eur
Kesk-eriharidusega õpetaja	426	0,5	519	750
	580	0,54	519	
Kõrgharidusega pedagoog	580	0,46	645	482
Kokku				1232

3.2.1.3. Lasteaia ja huvikooli õpetaja, kasvataja, ringi- ja huvijuht, logopeed, psühholoog ja sotsiaalpedagoog

Põltsamaa linnas on teiste pedagoogiliste töötajate – lasteaia ja huvikooli õpetaja, kasvataja, ringi- ja huvijuht, logopeed, psühholoog ja sotsiaalpedagoog - osas neile töötasu määramisel aluseks samased atesteerimisel omistatud järgust lähtuvad töötasumäärade vahemikud, kus alammäär on sõltuvalt ametijärgust 7-25% madalam ja maksimaalne määr pisut alla 1% - kõrgem klassi-, aine- ja parandusõppe õpetajate töötasu alammäärast.

Vallas on eelpool väljatoodud ametikohtade lõikes kehtestatud varieeruvad alammäärad töötasule. Osade puhul on eristavaks kriteeriumiks kõrgharidus - huvijuht, sotsiaalpedagoog ja kasvataja õpilaskodus; osadel mitte – logopeed ja ringijuht; lasteaia õpetaja ametikohal on kehtestatud miinimumpalgamäärad vastavalt haridusastmele ja atesteerimisjärgule.

Tabel 68. Lasteaia ja huvikooli õpetaja, kasvataja, ringi- ja huvijuht, logopeed, psühholoog ja sotsiaalpedagoogi pedagoogide töötasu alam- ja ülemmäärad, eur

Linn			Vall					Ühtlustatud vol 1		Ühtlustatud vol 2		
lasteaia ja huvikooli õpetaja, kasvataja, ringi- ja huvijuht, logopeed, psühholoog ja sots.pedagoog			Huvijuht, sots.ped.	Logopeed	Ringijuht	Kasvataja õpilaskodus	Lasteaia õpetaja	min	max	min	max	
	min	max	min					min	max	min	max	
Keskharidusega	377							377		419		
Kesk-eriharidusega	457					411	457	457		499		
Kõrg- haridusega	noorem pedagoog	538	614	580	580	414	483	521	580	614	580	
	pedagoog	600	646					538	600	646	642	688
	vanempedagoog	614	742					571	614	742	656	784
	pedagoog-metoodik	665	895						665	895	707	937

Ringijuhtide, õpilaskodu kasvatajate ja lasteaia õpetajate töötasu alammäärad on vallas kõrgharidusega kvalifikatsiooninõuetele vastavate pedagoogide osas oluliselt madalamad (vastavalt 414, 483 ja 521 eur) kui linnas (538 eur ja kõrgem vastavalt ametijärgule). Sama seos kehtib ka kesk-eriharidusega ringijuhtide ja õpilaskodu kasvatajate osas (vallas vastavalt 414 ja 411 eur ning linnas 457 eur). Kesk-eriharidusega lasteaia õpetajate töötasu alammäär on linnas ja vallas samane (457 eur).

Logopeedi, huvijuhi ning sotsiaalpedagoogi osas on noorempedagoogi ametijärguga õpetaja töötasu alammäär vallas (580 eur) kõrgem kui linnas (538 eur), samas kõrgemate ametijärgudega pedagoogidel on linnas kehtestatud alammäär (600 eur ja enam vastavalt järgule) kõrgem kui vallas (580 eur).

Rakendatud palgamäärad linnas vastavatel ametikohtadel on seejuures vanempedagoogi ametijärguga õpetajatel koolis sisuliselt maksimumtasemel ja seega klassi-, aine- ja parandusõppe õpetajatega sisuliselt samal tasemel; pedagoogi ametijärguga sotsiaalpedagoogi ja huvijuhi osas kehtivad samad seosed; teistel pedagoogi ametijärguga õpetajatel koolis ja lasteaias ning vanempedagoogidel lasteaias on keskmine rakendatud töötasu palgavahemiku keskmise tasemel ja seega keskmiselt ca 20 – 60 eur madalam sama ametijärguga klassi-, aine- ja parandusõppe pedagoogide töötasust.

Hinnanguline lisaressursivajadus töötasu alammäärade ja vahemike ühtlustamisel ametikohtade lõikes

Lasteaia õpetaja, õpilaskodu kasvataja, ringi- ja huvijuht, logopeedi ja sotsiaalpedagoogi ametikohtade osas töötasu alamäärade ühtlustamisel kõrgemale kehtivale tasemele tähendab (tabelis veerg ühtlustatud vol 1):

- linnas töötasu alamäära tõstmist kõrgharidusega noorempedagoogi ametijärguga pedagoogilisele töötajale tasemele 580 eurot kuus. Hinnanguline lisaressursivajadus lähtuvalt noorempedagoogi kvalifikatsiooniga rakendatud pedagoogide arvust (lasteaias koormusega 2,26) ja keskmisest rakendatud töötasust (576 eurot) on töötasudele koos maksudega 110 eurot aastas.
- vallas sisuliselt linna töötasustamisaluste ülevõtmist, kuid töötasu alammäär kõrgharidusega noorempedagoogi ametijärguga pedagoogilisele töötajale jääb tasemele 580 eurot kuus. Hinnanguline lisaressursivajadus lähtuvalt rakendatud pedagoogide arvust ja nende kvalifikatsioonist on töötasudele koos maksudega 4,2 tuhat eurot aastas.

Kui arvestada ühtlustamisel linnas kehtivaid vastavate määrade proportsioone ja seoseid, tõusevad kõik ülem- ja alammäärade näitajad (vt veerg ühtlustatud vol 2). Seega alamäära tõusust tingitud palgakorrektuurideks - palgad, mis jäävad allapoole ühtlustatud alamäära

tõstetakse alammäära tasemele – on lisaressursivajadus linnal 12,3 tuhat eurot ja vallal 10,5 tuhat eurot, kokku 22,8 tuhat eurot.

Kui rakendatud palgamäärasid korrigeerida proportsionaalselt ülemäärade tõusuga vol 2, siis on linnal lisaressursivajadus kokku 63,7 tuhat eurot ja vallal 8,1 tuhat eurot, summaarselt 71,8 tuhat eurot.

3.2.1.4. Lasteaia õpetaja abi ning kasvataja abi õpilaskodus

Põltsamaa linnas on lasteaia õpetaja abi ja õpilaskodu kasvataja abi ametikohale kui oskustöölisele erialatööl kehtestatud töötasu vahemik 294 kuni 448 eurot kuus; Põltsamaa vallas on lasteaia õpetaja abi töötasu alammäär 345 eurot kuus ja õpilaskodu kasvataja abi töötasu alammäär 322 eurot kuus.

Rakendatud palgamäärad on õpetajate abidele linna lasteaedades keskmiselt 366 eurot koos, õpilaskodu kasvataja abile 426 eurot.

Hinnanguline lisaressursivajadus töötasu alammäärade ja vahemike ühtlustamisel ametikohtade lõikes

Lasteaia õpetaja abi ning kasvataja abi õpilaskodus ametikohtade osas töötasu alamäärade ühtlustamisel kõrgemale kehtivale tasemele tähendab:

- linnas õpetaja abi ametikohal töötasu alamäära tõstmist 46 eur võrra tasemele 345 eurot kuus. Rakendatud palkade keskmised on kõrgemad kui ühtlustatud miinimumtase, seega määrade ühtlustamine ei initsieeri töötasude korrigeerimist.
- vallas kasvataja abi ametikohal töötasu alamäära tõstmist 23 euro võrra tasemele 345 eurot kuus. Hinnanguline lisaressursivajadus 3 ametikoha (rakendatud töötasu on väiksem ühtlustatud miinimumist) töötasufondile kokku on ca 1 tuhat eurot aastas.

Kui rakendatud palgamäärasid korrigeerida proportsionaalselt ülemäärade ametigrupi oskustöölised erialatööl tõusuga vol 2 (vt järgmine alalõik), siis on linnal lasteaia õpetaja abi ning kasvataja abi õpilaskodus ametikohtade osas lisaressursivajadus kokku 9,2 tuhat eurot ja vallal 3,7 tuhat eurot, summaarselt 12,9 tuhat eurot.

3.2.1.5. Muud abi- ja oskustöölised haridusasutustes

Põltsamaa linnas on lisaks õpetaja abile ka haridusasutuste teistele mittepedagoogilistele töötajatele kehtestatud töötasude vahemikud vastavalt töötaja grupile (abi- ja lihhtööline, oskustööline), mis on süstematiseeritud üle kõigi linna hallatavate asutuste. Vallas pole abi- ja oskustöölise (va õpetaja/kasvataja abi) palkadele alamäärasid / vahemikke kehtestatud.

Tabel 69. Linna hallatavate asutuste muude töötajate (va pedagoogid ja juhid) töötasu vahemikud, eur

		Linn	
		min	max
Abi- ja lihttöölised (koristaja, majahoidja, abitööline, kütja, pesumasinist, valvur, administraator)		279	295
Oskustöölised erialatöödel (bussijuht, kokk, remonditööline, õpetaja abi, varahoidja)		294	448
Oskustöölised keerukatel erialatöödel (sekretär, peakokk, klaverihäälestaja, turismiinfokonsultant)		294	462
Keskvalifikatsiooniga erialaspetsialist	(raamatkoguhoidja, bibliograaf, infojuht, kunstiline juht,	462	518
Kõrgkvalifikatsiooniga erialaspetsialist	rahvakunstispetsialist)	569	615

Hinnanguline lisaressursivajadus töötasu alammäärade ja vahemike ühtlustamisel ametikohtade lõikes

Vallas rakendatud palgamäärad muude haridusasutuste abitöötajate osas (kokku 33 ametikohta koormusega 23,5) ei jää allapoole linnas vastavalt ametikohale kehtestatud palga alammäärasid (va täitmata haldusspetsialisti / majandustehniku ametikoht koormusega 0,75 ja palgamääraga 302 eurot kuus). Seejuures 12 ametikoha puhul (koormusega kokku 9,55) on vallas rakendatud palgamäär kõrgem kui linna vastavale ametikohale kehtestatud ülemmäär.

Tabel 70. Muud haridusasutuste abi- ja oskustöölised vallas

Ametikoht	Rakendatud töötasu määr vallas, eur	Koormus	Kehtestatud töötasu ülemmäär linnas, eur	Erinevus ületamise korral, eur
Rakendatud palgamäär vastab linnas kehtestatud töötasu vahemikule				
Puhastusteenindaja	279	3,50	295	
Majahoidja	279	1,00	295	
Koka abi	323	0,50	448	
	353	1,00	448	
	334	1,00	448	
Administraator (võimla)	279	0,20	448	
Kokk	366	0,80	448	
	432	1,00	448	
	384	1,00	448	
Raamatukoguhoidja / õpikufondi hoidja	493	0,10	518	
Projektijuht / infojuht	580	0,40	615	
Sekretär / juhiabi	441	0,50	462	
peakokk	410	1,00	462	
Haldusspetsialist / majandusjuhataja / majandustehnik	576	1,50	615	
	302	0,75 (täitmata)	462	
Õpilaskodu kuraator	580	0,3	615	
Rakendatud palgamäär ületab linnas kehtestatud töötasu ülemmäära				
Puhastusteenindaja	416	2,00	295	121
	403	1,00	295	108
	320	0,50	295	25
Majahoidja	336	1,00	295	41
	334	0,50	295	39
Kütja	326	1,00	295	31
Kokk	472	1,00	448	24
Projektijuht / infojuht	645	0,40	615	30
Raamatukoguhoidja / õpikufondi hoidja	645	0,10	615	30
Sekretär / juhiabi	464	0,55	462	2
	646	0,60	462	184

Seega linnas/vallas ühtlustades töötasustamisalused, töötasu alam- ja ülemmäärad kõrgemale kehtivale tasemele muude haridusasutuste abi- ja oskustöölise osas, ei too kaasa lisaressursivajadust arvestades rakendatud palgamäärasid ametikohtadel, kuid tõstab linnas mitmete ametikohtade osas võimalikku töötasu ülemmäära.

Tabel 71. Hallatavate asutuste muude töötajate (va pedagoogid ja juhid) ühtlustatud töötasu vahemikud, eur

		Linn	
		min	max
Abi- ja lihttöölised (koristaja, majahoidja, abitööline, kütja, pesumasinist, valvur, administraator)		279	416
Oskustöölised erialatöödel (bussijuht, kokk, remonditööline, õpetaja abi, varahoidja)		294	472
Oskustöölised keerukatel erialatöödel (sekretär, peakokk, klaverihäälestaja, turismiinfokonsultant)		294	472
Keskqualifikatsiooniga erialaspetsialist	(raamatkoghoidja, bibliograaf, infojuht, kunstiline juht,	462	646
Kõrgkvalifikatsiooniga erialaspetsialist	rahvakunstispetsialist, õpilaskodu kuraator, maj.juhataja)	569	646

Kui linnas hallatavate asutuste muude töötajate rakendatud palgamäärasid korrigeerida proportsionaalselt ülemmäärade tõusuga, siis on linnal lisaressursivajadus kokku 76,3 tuhat eurot aastas.

3.2.1.6. Raamatukogud

Põltsamaa Vallaraamatukogu – keskus Adaveres, filiaalid Lustiveres ja Eskus – juhib direktor ja filiaalides on raamatukoguhoidjad. Nendele ametikohtadele pole vallas palgavahemikke volikogu poolt ettemääratud, rakendatud palgamäärad direktorile (kõrgharidusega) on 575 eurot ning raamatukoguhoidjatele (kesk-eriharidusega) 459 eurot kuus.

Põltsamaa linnas asuva Jõgeva Maakonna Keskraamatukogu haldusstruktuur on suurem (16,5 ametikohta sh direktor) ja palgamäärad varieeruvad ametikohtade lõikes ja töötaja kvalifikatsioonist lähtudes. Põltsamaa linnas on kehtestatud kultuuriasutuste juhtidele palgavahemik 543 kuni 947 eurot ja tema asetäitjal/osakonnajuhatajal 60-90% juhi palgast, so 325,8 kuni 852,3 eurot kuus. Raamatukogu hoidjale kehtestatud palgavahemik on keskharidusega spetsialistile 462 kuni 518 eurot ning kõrgharidusega spetsialistile 569 kuni 615 eurot kuus. Teistele raamatukogutöötajale kehtivad töötasu vahemikud vastavalt töötaja grupile (abi- ja lihttööline, oskustööline, erialaspetsialist) ja haridusastmele (kesk- või kõrgharidus), mis on süstematiseeritud üle kõigi linna hallatavate asutuste (vt Tabel 69).

Hinnanguline lisaressursivajadus töötasu alammäärade ja vahemike ühtlustamisel ametikohtade lõikes

Vallaraamatukogu direktori ametikohal rakendatud palgamäär vastab linnas kehtestatud töötasu vahemikule. Filiaalide raamatukoguhoidjate ametikohtadel (2) rakendatud palgamäärad jäävad (459 eurot) napilt linnas kehtestatud töötasu alammäärale (462 eurot) alla ja nende tõstmisel linnas kehtestatud miinimumtasemele toob kaasa arvestuslikult lisaressursi vajaduse 100 eurot aastas.

Eraldi arutlusteemana vajab edaspidi käsitlemist valla ja linna raamatukogude ühtse juhtimise alla viimise otstarbekus kvaliteetsema teenuse osutamise aspektist elanikele – juhtimine keskselt, filiaalides spetsialist. Kokkuhoidu kuludes raamatukogude ühtse juhtimise alla koondamisel, kuid senise võrgustiku säilitamisel, pole oodata.

3.2.1.7. Muud hallatavad asutused

Põltsamaa linna haldusalas tegutseb Põltsamaa Kultuurikeskus (10,12 ametikohta, sh direktor) ning Põltsamaa Muuseum (2,5 ametikohta, sh juhataja). Mõlemad pakuvad teenuseid teineteisest ja eelpool toodud allasutustest erinevas valdkonnas. Vallas sarnased allorganisatsioonid pole ning seega omavalitsuste vaheline võrdlusalus puudub. Asjakohane on kaaluda muuseumi linnavalitsuse otsesest alluvusest SA Põltsamaa Lossi Arendus alla viimist, kuivõrd sihtasutus tegeleb kogu lossikompleksi arendamisega, mille üks osa on ka muuseum.

Alljärgnevas tabelis on kokkuvõetud eelpool väljatoodud Põltsamaa linna ja Põltsamaa valla hallatavates asutustes olemasolevate ametikohtadele kehtestatud palgavahemike ja/või miinimummäärade ühtlustamisega kaasnev lisaressursivajaduse hinnangud.

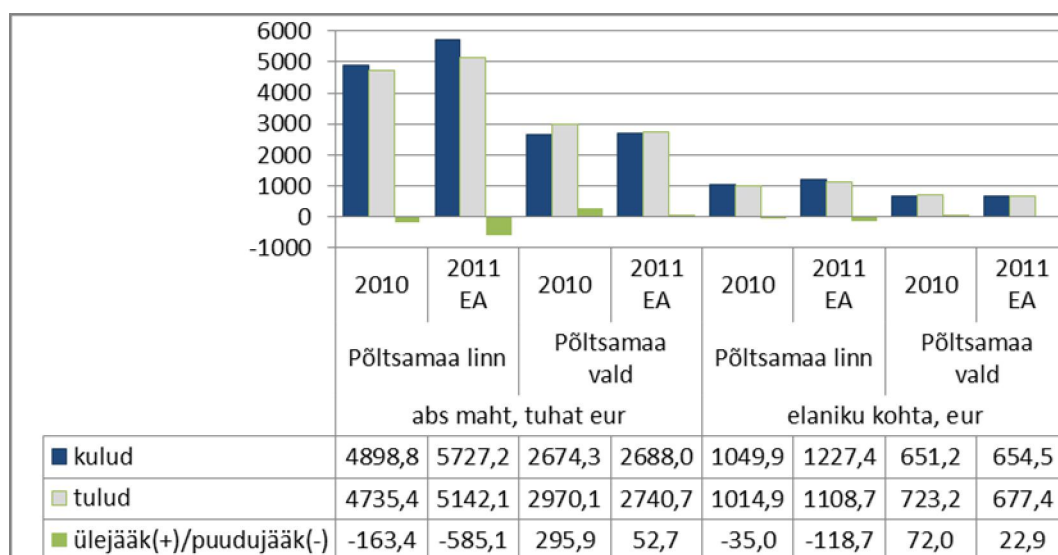
Tabel 72. Ühtlustamisega kaasnev lisaressursivajadus

Töötajate grupid	Ühtlustamine vol 1	Ühtlustamine vol 2	Ühtlustamine Vol 2 + keskmiste korrigeerimine
Haridusasutuste juhid	-	-	15,5 tuhat eur
Klassi-, aine-, parandusõppe ja pikapäevrühma õpetajad	1,2 tuhat eur	1,2 tuhat eur	-
Lasteaia ja huvikooli õpetaja, kasvataja, ringi- ja huvijuht, logopeed, psühholoog ja sotsiaalpedagoog	4,3 tuhat eur	22,8 tuhat eur	71,8 tuhat eur
Lasteaia õpetaja abi ning kasvataja abi õpilaskodus	1,0 tuhat eur	1, tuhat eur	12,9 tuhat eur
Muud abi- ja oskustöölised	-	-	76,3 tuhat eur
Kokku	6,5 tuhat eur	25 tuhat eur	176,5 tuhat eur

Edaspidi käsitlemist vajavad teemad on muuseumitöötajate palkade võrdlemine sihtasutuse töötajate palgatasemetega; kõigi hallatavate allasutuste töötajate palgamäärade võrdlemine sarnaste kohalike omavalitsusüksuste ja Eesti keskmiste tasemetega, linna/valla ametiasutuse ja allasutuste töötajate palgatasemete aluspõhimõtete korrastamise vajaduse kaalumise.

4. Ühinenud omavalitsuse kulutuste valdkondade ja piirkondade vahelise jaotuse analüüs

2010. aasta Põltsamaa linna eelarve kulude maht kokku oli 4898,8 tuhat eurot, so elaniku kohta 1049,9 eurot, ja Põltsamaa vallas 2674,3 tuhat eurot, so elaniku kohta 651,2 eurot (vt Joonis 17). Kulude proportsionaalse suhted 2010. aastal olid absoluutmahtu alusel linna kasuks 11:6 ja elaniku kohta näitajate alusel 21:13 on vahe linna kasuks mõnevõrra väiksem. 2011. aasta eelarvetes on kavandatud kulude maht Põltsamaa linnal kokku 5727,2 tuhat eurot, so ca 17% suurem kui eelmisel aastal, ning Põltsamaa vallal vastavalt 2688,0 tuhat eurot, so alla 1% suurem kui eelmisel aastal. Seega on 2011. aasta eelarve plaanide alusel proportsionaalselt võttes erisused mõnevõrra suurenenud ja seda peamiselt investeringute arvelt (vt Joonis 18).

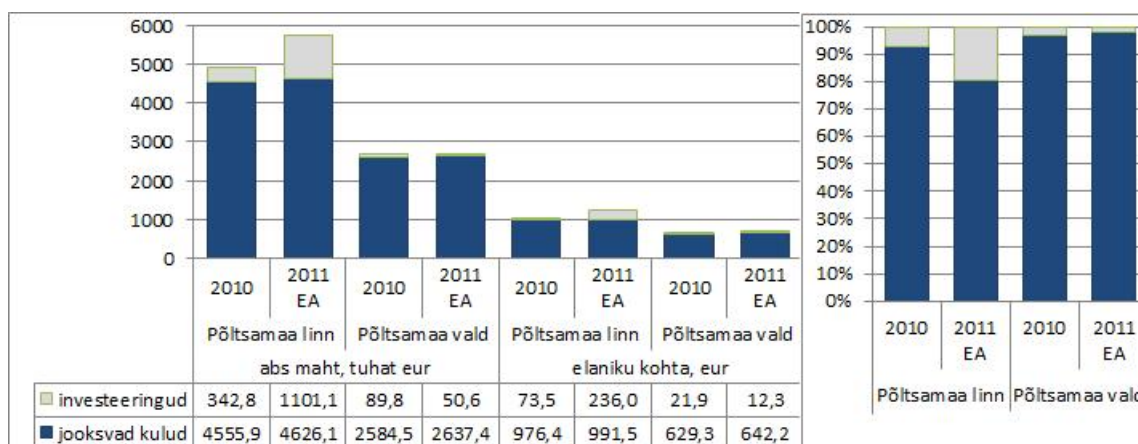

Joonis 17. Eelarve kulude/tulude abs ja suhteline maht

Seejuures 2010. aastal oli linna eelarve defitsiidis (kulud ületasid tulused) 163,4 tuhande euroga, so 3,7% puhastuludest, ja vallal ülejäägis (tulud ületasid kulusid) 295,9 tuhande euroga, so 10,6% puhastuludest. Samad seosed on nähtavad ka 2011.aasta kavandatud eelarvetes, linnas defitsiit (585,0 tuhat eurot, so 13% puhastuludest) ja vallas ülejääk (52,7 tuhat eurot so 2% puhastuludest).

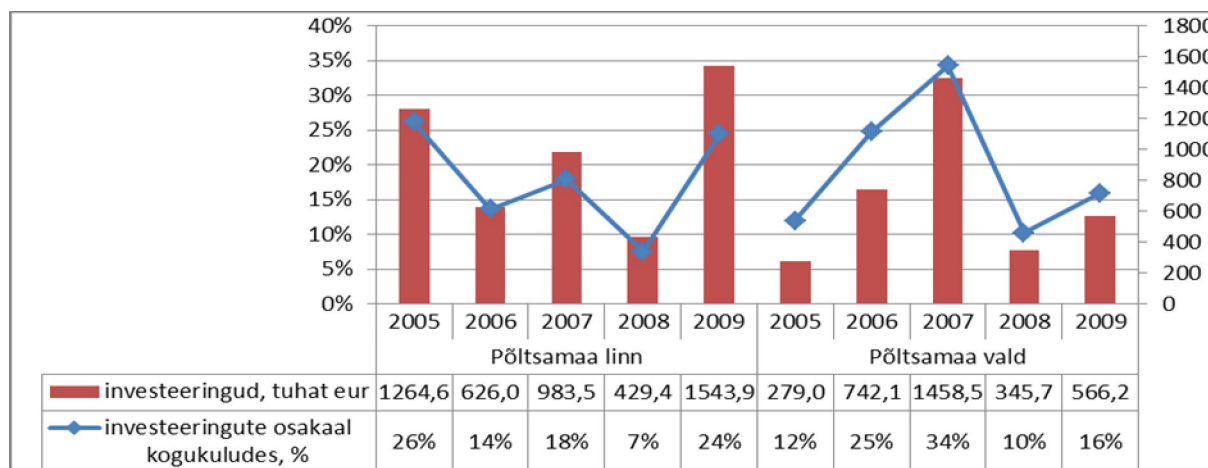
2010. aastal kulud investeringutele (klassifikaator 15 ja 4502) olid võrdlemisi väiksemahulised mõlemas võrreldavas omavalitsuses – vastavalt Põltsamaa linnas 342,3 tuhat eurot ja Põltsamaa vallas 89,8 tuhat eurot – ja seda sarnaselt enamikule omavalitsustele üle Eesti. Seega võrreldavates omavalitsuses moodustasid kuludest valdava osa jooksvad kulud – vastavalt Põltsamaa linnas 93% ja Põltsamaa vallas 97%. 2010.aasta andmetel on jooksvate kulude osas proportsionaalsed suhted linna kasuks absoluutnäitajate alusel 9:5 ja elaniku kohta näitajate alusel 8:5.

Joonis 18. Investeeringute ja jooksvate kulude abs ja suhteline maht

Eelnevate aastate investeeringute absoluutmahud ja osakaalud kuludes olid mõlemal omavalitsusel kordades suuremad (vt Joonis 19). See näitab, et mõlemad omavalitsused on märkimisväärselt panustanud arengusse majandussurutise eelsetel aastatel. Samas on masu tingimustes ja tulude vähenedes kulude kokkuvõid saavutatud eelkõige investeeringutelt.

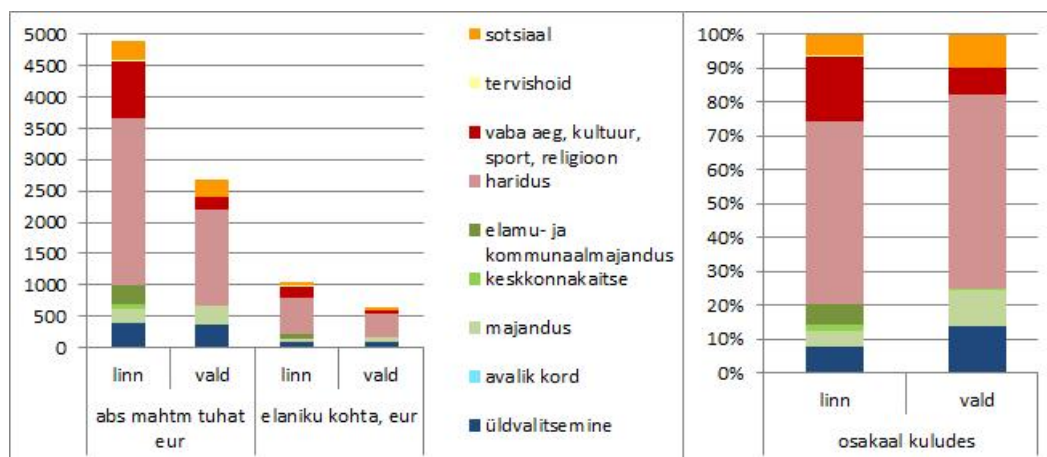

Joonis 19. Investeeringud aastatel 2005-2009

4.1. Kulude valdkondlik jaotus

Kulude struktuur majandusliku sisu järgi - nii jooksvad kulud versus investeeringud kui jooksvate kulude jaotus personali-, majandamiskuludeks ja toetusteks - ja jaotus valdkondade vahel sõltub paljuski majandamismudelitest ning hallatavate asutuste võrgust omavalitsuses.

Peamine kuluvaldkond³⁰ on mõlemas omavalitsuses haridus, linnas järgneb vaba aeg, kultuur sport ja religioon ning vallas vastavalt üldvalitsemise.

Joonis 20. Kulude abs ja suhteline maht ning struktuur valdkondade lõikes 2010.

Järgnevalt on võrreldud kulusid peamiste valdkondade lõikes ja välja toodud kulude hinnang ühinemissenaariumi korral 2010. aasta andmete baasil. Tulenevalt omavalitsuste erisustest majandamismudelitest ning kulude erinevast kajastusest omavalitsuse sisemises aruandluses on võrdluses koos käsitletud valdkonnad majandus, keskkonnakaitse, elamu- ja kommunaalmajandus.

Välja on toodud kulud Põltsamaa linnas ja Põltsamaa vallas, summaarselt, võrreldavate üksuste omavahelise arvlemiseta ning täiendavalt ühendomavalitsuse kulud arvestades alternatiivseid teemaspetsiifilisi valikuid, mis on täpsemalt kirjeldatud vastavas teemalõigus.

4.1.1. Üldvalitsemine

Kulud üldvalitsemisele on absoluutmahus linnal mõnevõrra suuremad kui vallas – vastavalt 410,3 tuhat ja 376,1 tuhat eurot. Suhteliste näitajate alusel on üldvalitsemiskulud vallas kõrgemad kui linnal – osakaal kogukuludes linnal 8,4% ja vallas 14,1%, elaniku kohta vastavalt 87,9 ja 91,6 eurot. Valla suhteliselt suuremate valitsemiskulude juures on peamiseks põhjuseks suurem laenukohustuste maht ja nende teenindamisega kaasnevad intressitasud. Valla kulud intressitasudele on absoluutsummana ja elaniku kohta võttes vastavalt 2,5 ja 3 korda kõrgemad kui linnal (vt Tabel 73). Proportsionaalselt kogukuludega võrreldes on vallas ka kulud vallavalitsuse ülalpidamisele mõnevõrra suuremad kui linnal linnavalitsuse ülalpidamiseks – vastavalt 7% ja 10,9% –, samas elaniku kohta võttes on sarnases suurusjärgus – vastavalt 73,3 ja 70,7 eur. Kulud volikogule on osakaaluna

³⁰ - Tulenevalt võrdlevast käsitlusest on kulusid valdkondade lõikes mõnevõrra ümbertõstetud võrreldes omavalitsuse majandusaasta aruannetega. Kogu omavalitsuse ametnikkonna (sh sotsiaalvaldkonna) personalikulud on kajastatud üldvalitsemisvaldkonnas valitsuskuludes, erinevate organisatsioonide liikmemaksud muudes valitsemiskuludes, Põltsamaa koostööpiirkonna loomise projekti kulud majandusvaldkonnas üldmajanduslike arendusprojektide juures, lasteaiaste ja gümnaasiumiõpilaste toidupäevamaksumuse kompenseerimine vanematele haridusvaldkonnas.

kogukuludest mõlemal samas suurusjärgus – 0,6% – ja elaniku kohta võttes linnal ca 2 korda kõrgemad kui vallal – vastavalt elaniku kohta 6,8 ja 3,8 eur.

Tabel 73. Üldvalitsemise kulud 2010

	abs maht, tuhat eur								elaniku kohta, eur		osakaal kogukuludes, %	
	Põltsamaa linn				Põltsamaa vald				linn	vald	linn	vald
	Liikmemaksud	Personalikulud	Maj. ja muud kulud	Kokku	Liikmemaksud	Personalikulud	Maj. ja muud kulud	Kokku	Kokku	Kokku	Kokku	Kokku
Kokku	17,8	308,5	84,0	410,3	18,5	258,9	98,7	376,1	87,9	91,6	8,4%	14,1%
Volikogu	0,0	28,1	3,5	31,6	0,0	12,1	3,7	15,8	6,8	3,8	0,6%	0,6%
Valitsus ³¹	0,0	280,4	61,5	342,0	0,0	246,8	43,7	290,5	73,3	70,7	7,0%	10,9%
Valitsemise muud kulud ³²	17,8	0,0	0,0	17,8	18,5	0,0	0,4	18,9	3,8	4,6	0,4%	0,7%
Võlteenindamine	0,0	0,0	19,0	19,0	0,0	0,0	51,0	51,0	4,1	12,4	0,4%	1,9%

4.1.1.1. Volikogu

Kuludest volikogudele – linnas 31,6 tuhat ja vallas 15,8 tuhat eur – moodustavad põhiosa kulud personalikuludele – vastavalt linnas 28,1 tuhat eur ja 89%; vallas 12,1 tuhat eur ja 70%. Volikogudega seotud majandamiskulud on absoluutsummadena linnas ja vallas samas suurusjärgus – vastavalt linnas 3,5 tuhat ja 3,7 tuhat eurot.

Personalikulud volikogule olid 2010. aastal linnas 28,1 tuhat eurot, so 1650 eurot volikogu liikme kohta keskmiselt, ja vallas vastavalt 12,1 tuhat eurot, so 711 eurot volikogu liikme kohta keskmiselt. 2011. aastaks on kavandatud kulud mõlemas omavalitsuses mõnevõrra suuremad kui 2010. aastal tulenevalt mõnevõrra korrigeeritud tasustamismääradest. Volikogu liikmete personalikulude arvestamise alused ja määrad on võrreldatavates omavalitsustes mõnevõrra erinevad (vt Tabel 74).

³¹ valitsuse kulureal sees kogu ametnikkonna, sh sotsiaalvaldkonna haldus, ja linna/vallavalitsuse liikmete personalikulud.

³² kõik liikmemaksud erinevates organisatsioonides, projekti “Põltsamaa linna ning ümbritsevate valdade baasil koostööpiirkonna loomine täiendavate ühiste avalike teenuste pakkumiseks ning teenuste kvaliteedi tõstmiseks” kulud on ühtlustatult näidatud majandusvaldkonnas üldmajanduslike arendusprojektide all.

Tabel 74. Volikogu tööst osavõtu tasustamine

	Põltsamaa linn		Põltsamaa vald	
	Kuni 31.12.2010 ³³	Alates 01.01.2011 ³⁴	Kuni 31.12.2010 ³⁵	Alates 01.01.2011 ³⁶
Esimees	383,47 eur/kuus	345 eur/kuus	351,51 eur/kuus	360 eur/kuus
Aseesimees	255,65 eur/kuus	230 eur/kuus		
Alalise komisjoni esimees	127,82 eur/kuus	115 eur/kuus	5,11 eur/h	6 eur/h
Fraktsiooni esimees				
Volikogu liige, volikogu istungil osalemine	5,11 eur/h	5 eur/h	4,47 eur/h	5 eur/h
Volikogu liige, komisjoni koosolekust osavõtmine	3,83 eur/h	4 eur/h		
Komisjoni liige (va volikogu liige), komisjoni koosolekust osavõtmine				
Volikogu eestseisuse koosolekust osavõtt (eestseisuse liige ja kutsega osalev vallavalitsuse liige)				

Ühinemisel

Optimaalse valiku korral, milles järgitakse sarnase elanike arvuga volikogude liikmeskonna suurust teistes Eesti KOV-üksustes, on ühinemisel tekkiva omavalitsuse volikogu liikmete arv 21. Optimaalne valik on kahe iseseisva omavalitsuse volikoguliikmete summaarsest arvust 13 võrra väiksem. Alalisi komisjone on mõlemas omavalitsuses 6, neist kattuvate teemadega tegelevad 5, ja kumulatiivselt neis liikmeid kokku 38. Lähtuvalt tänasest praktikast on alljärgnevalt on tehtud eeldus, et ühendomavalitsuses on alalisi komisjone kokku 7 ja neis liikmeid kumulatiivselt kokku 48.

Ühendomavalitsuses on arvestuslikult personalikulud volikogule:

- 2010.aastal linnas kehtinud tasustamisalustel ja keskmise kulukusega volikogu liikme kohta 34,7 tuhat eurot aasta ning võrreldes summaarsete kuludega annaks kokkuhoidu 5,5 tuhat euro; 2011.aasta näitajate alusel oleks volikogupersonalikulud 35,7 tuhat eurot ja kokkuhoid vastavalt 8,7 tuhat eurot.
- 2010.aastal vallas kehtinud tasustamisalustel ja keskmise kulukusega volikogu liikme kohta 14,9 tuhat eurot aasta ning võrreldes summaarsete kuludega annaks kokkuhoidu 25,2 tuhat euro; 2011.aasta näitajate alusel oleks volikogupersonalikulud 19,1 tuhat eurot ja kokkuhoid vastavalt 25,3 tuhat eurot.

Tabel 75. Volikogu personalikulud

		Abs maht, tuhat eur	Volikogu liikme kohta, eur	VO liikmete arv	Komisjonide arv	Komisjoni liikmete kumulatiivne arv
Põltsamaa linn	2010	28,1	1650	17	6	38
	2011	28,9	1700	17	6	38

³³ Põltsamaa Linnavolikogu 22. novembri 2005 määrus nr 2 "Volikogu liikmetele volikogu tööst osavõtu eest tasu ja volikogu ülesannete täitmisel tehtud kulutuste eest hüvituse suuruse ja maksmise korra kehtestamine"; muudetud 23. oktoober 2007 määrusega nr 55.

³⁴ Põltsamaa Linnavolikogu 25. jaanuar 2011 määrus nr 17 „ Volikogu liikmetele volikogu tööst osavõtu eest tasu ja volikogu ülesannete täitmisel tehtud kulutuste eest hüvituse suuruse ja maksmise korra kehtestamine“

³⁵ Põltsamaa Vallaavolikogu 18.märts 2009 määrus nr 69 "Vallavolikogu tööst osavõtu eest hüvituse suuruse ja maksmise korra kehtestamine".

³⁶ Põltsamaa Vallaavolikogu 16.detsember 2010 määrus nr 26 "Vallavolikogu tööst osavõtu eest tasu suurus ja maksmise kord".

Põltsamaa vald	2010	12,1	711	17	6	38
	2011	15,5	912	17	6	38
Summaarne	2010	40,1	1181	34	12	76
	2011	44,4	1306	34	12	76
Linna praktikaga	2010	34,7	1650	21	7	48
	2011	35,7	1700	21	7	48
Vahe summaarsega	2010	5,5	-470	13	5	28
	2011	8,7	-519	13	5	28
Valla praktikaga	2010	14,9	711	21	7	48
	2011	19,1	912	21	7	48
Vahe summaarsega	2010	25,2	470	13	5	28
	2011	25,3	269	13	5	28

Ühendomavalitsus volikogu majandamiskulud võrreldes iseseisvate omavalitsusüksuste näitajatega eelduslikult tõusevad proportsionaalselt volinike arvuga, samas võrreldes summaarsete kuludega on majandamiskulude kokkuhoid arvestuslikult ca 2,5 kuni 3 tuhat eurot.

Tabel 76. Volikogu majandamiskulud

		Abs maht, tuhat eur	Volikogu liikme kohta, eur	Volikogu liikmete arv
Põltsamaa linn	2010	3,5	207	17
	2011	3,3	194	17
Põltsamaa vald	2010	3,7	216	17
	2011	3,2	188	17
Summaarne	2010	7,2	212	34
	2011	6,5	191	34
Linna praktikaga	2010	4,3	207	21
	2011	4,1	194	21
Vahe	2010	2,9	5	13
	2011	2,4	-3	13
Valla praktikaga	2010	4,5	216	21
	2011	4,0	188	21
Vahe	2010	2,6	-5	13
	2011	2,5	3	13

4.1.1.2. Valitsus

Kulud linna/vallavalitsusele on proportsionaalselt absoluutmahu järgi – linnas 342 tuhat ja vallas 290,5 tuhat eur – ligikaudses suhtes 7:6 ja elaniku kohta võttes samas proportsioonis - linnas 73,3 ja vallas 70,7 eur.

Linna/vallavalitsusele kuludest moodustavad põhiosa kulud personalikuludele (sh kogu ametnikkonnale) – vastavalt linnas 280,4 tuhat eur ja 82%; vallas 246,8 tuhat eur ja 85%. Linnavalitsusega seotud majandamiskulud on linnas 61,5 tuhat eur ja vallas vastavalt 43,7 tuhat.

Ühinemisel

Võttes aluseks optimaalse haldusstruktuuri (vt täpsemalt peatükk: Põltsamaa linna ja Põltsamaa valla omavalitsuse palgal olevate töötajate palgatasemete võrdlus) on ühendomavalitsuses kulud vallavalitsuse (juhid ja ametnikkond) personalikuludele hinnanguliselt vahemikus 393 tuhat kuni 452 tuhat eurot. Vahemiku alumine ja ülemine näitaja on leitud vastavalt kasutades võrreldavates omavalitsustes ametnike tasustamisel praegu rakendatud minimaalseid / maksimaalseid

palgamäärasid. Seega ühinemisel tekkiv arvestuslik kokkuhoid võrreldes summaarsete vallavalitsuse personalikuludega on vahemikus 61 tuhat kuni 120 tuhat eurot.

Tabel 77. Linna/vallavalitsuse personalikulud, 2010

	Abs maht, tuhat eur	elaniku kohta, eur
Põltsamaa linn	280,4	60
Põltsamaa vald	246,8	60
Summaarne	527,2	60
Max määradega	451,5	51
Vahe summaarsega	61,3	9
Min määradega	393,0	45
Vahe summaarsega	119,8	15

Ühinemisel tõuseb haldushoone(te) teema, kus on teoreetiliselt võimalikud mitmed variandid.

- Ühendomavalitsuse esindushooneks jääb Põltsamaa Linnavalitsuse hoone ning Põltsamaa Vallavalitsuse haldushoone osas kaaluda variante müümine, väljarentimine või muuks otstarbeks kasutamine.
- Teoreetiliselt võimalik, kuid tegelikkuses ebatõenäoliselt realiseeruv, variant on vastupidine - Põltsamaa Vallavalitsuse haldushoone ühendomavalitsuse esindushooneks, linnavalitsuse haldushoonele alternatiivsete rakenduste leidmine või müümine.
- Ühendomavalitsusele uue esindushoone rajamine kas uusehitisena või mõne muu olemasoleva hoone baasil, mõlema praeguse esindushoone muuks otstarbeks kasutamine või müümine.

Variantide puhul, kus ühendomavalitsuse esindushooneks jääb emb-kumb olemasolev haldushoone ja a) teisele leitakse alternatiivne rakendus omavalitsuse haldusalas - hoonete halduskulud ja muud majandamiskulud põhimõtteliselt summeeruvad, kuigi ühendomavalitsuse ametnikkond väheneb võrreldes summaarse ametnike arvuga ja vastavalt majandamiskulud vähenevad, siis töötingimuste ja vahendite (nt IT lahendused) ühtlustamine/uuendamine nõuab teatud ressursse; b) teine renditakse välja – renditulud katavad halduskulud (tekib ka tulude juurdekasv ühendomavalitsusel / haldusettevõttel); c) teine hoone müüakse - hoone halduskulud kaovad, lisaks saab ühekordset müügitulud. Uue esindushoone kasuks otsustamine on kõige kulukam alternatiiv ühendomavalitsusele kui olemasolevad haldushooned rakendatakse alternatiivselt omavalitsuse haldusalas. Haldushoonete osas alternatiivsed lahendused, sh olemasolevatelt hoonetelt renditulude teenimise ja müümise võimalused, vajavad sügavamat analüüsi ja kaalumist edaspidi.

Käesolevas analüüsis on lähtutud alternatiivist, kus mõlemad praegused haldushooned jäävad ühendomavalitsuse hallata, ja seega vastavad iseseisvate omavalitsusüksuste kulud – linnas 61,5 tuhat ja vallas 43,7 tuhat eurot – ühendomavalitsuse puhul summeeruvad – 105,2 tuhat eurot.

4.1.1.3. Valitsemise muud kulud

Valitsemise muude kulude all on näidatud omavalitsuse osalustasud erinevates liitudes, ühingutes ja seltsides³⁷. Põltsamaa linnal 2010.aastal - 17,8 tuhat eur, so elaniku kohta 3,8 eur, ja Põltsamaa vallal 18.9 tuhat eur, so elaniku kohta 4,6 eur. Ühinemisel ühingute liikmetasud ühendomavalitsusel mõnevõrra muutuvad, kuid kulud on hinnanguliselt samas suurusjärgus iseseisvate omavalitsuste summaarsete kuludega – 37 tuhat eurot, so elaniku kohta 4,2 eurot.

Suurema kuluga liitude, ühingute ja seltside liikmemaksud on sõltuvad tulubaasist või elanike arvust ning seejuures mõlemad iseseisvad omavalitsused on liikmed samades/sarnastes liitudes – Jõgevamaa Omavalitsuste Liit, Eesti Linnade Liit / Eesti Maaomavalitsuste Liit, Kesk-Eesti Jäätmehooldus Keskus. Ühendomavalitsuse kulud eelnimetatud organisatsioonide liikmemaksudele kokkuvõttes mõnevõrra tõusevad kuivõrd Eesti Maaomavalitsuste Liidu liikmemaks (ca 0,2% tulubaasist) on veidi kõrgem Eesti Linnade Liidu liikmemaksust (0,13% tulubaasist). Ühe iseseisva omavalitsuse liikmelisuse korral jäävad ühendomavalitsusel kulud samale tasemele kehtivaga (Jõgevamaa Koostöökoda - fikseeritud liikmaks; Eesti Muusikakoolide liit – liikmaks õpilaste arvu järgi); fikseeritud liikmemaksu ja mõlema liikmelisuse korral vähenevad need nõ poole võrra võrreldes summaarsega (Eesti Valla- ja Linnasekretäride Selts).

4.1.1.4. Võlateenindamine

Võlakohustuste teenindamisega seotud kulud olid 2010. aastal Põltsamaa linnal 19 tuhat eurot ja Põltsamaa vallal 51 tuhat eurot, so elaniku kohta vastavalt 4,1 ja 12,4 eurot ja osakaal kogukuludes 0,4% ja ,9%.

Ühinemisel summeeruvad ka võlateenindamiskulud – kokku 70 tuhat eurot, so 8 eurot elaniku kohta keskmiselt.

Kokkuvõttes on ühinemisel üldvalitsemiskulusid võimalik kokku hoida võrreldes summaarsete kuludega arvestades eelpool väljatoodud alternatiive ja valikuid hinnanguliselt suurusjärgus 80 tuhat kuni 162 tuhat eurot aastas.

Tabel 78. Üldvalitsemise kulud summaarselt ja ühinemisel

	summaarne		linna praktikaga / max määrad		Erinevus summaarsega		valla praktikaga / min määrad		Erinevus summaarsega	
	abs maht, tuhat eur	elaniku kohta, eur	abs maht, tuhat eur	elaniku kohta, eur	abs maht, tuhat eur	elaniku kohta, eur	abs maht, tuhat eur	elaniku kohta, eur	abs maht, tuhat eur	elaniku kohta, eur
Kokku	786,4	89,6	703,7	80,2	82,7	9,4	625,7	71,3	162,1	18,3
Volikogu	47,3	5,4	39,0	4,4	8,3	1,0	19,5	2,2	27,9	3,2
Valitsus	632,5	72,1	556,7	63,5	75,7	8,6	498,2	56,8	134,2	15,3
Valitsemise muud kulud	36,6	4,2	38,0	4,3	-1,4	-0,2	38,0	4,3	-1,4	-0,2

³⁷ 2010. aastal tasusid mõlemad omavalitsused liikmemaksu järgmistele organisatsioonidele: Jõgevamaa Omavalitsuste Liit, Kesk-Eesti Jäätmehooldus Keskus, Eesti Valla- ja Linnasekretäride Selts; lisaks linn: Eesti Muusikakoolide Liit, Eesti Rahvamajade Ühing, Eesti Puhkpillimuusika Ühing, Eesti Linnade Liit; lisaks vald –Eesti Maaomavalitsuste Liit, Jõgevamaa Koostöökoda. 2011. aastal lisanduvad ka Jõgevamaa Ühistranspordikeskuse aastamaksud, 2010. aastal neid polnud.

Võlateenindamine	70,0	8,0	70,0	8,0	0,0	0,0	70,0	8,0	0,0	0,0
------------------	------	-----	------	-----	-----	-----	------	-----	-----	-----

4.1.2. Avalik kord

Kulud avalikule korrale on tagasihoidlikud mõlemas omavalitsuses, nende osakaal kuludes on alla 0,1%; absoluutmahus linnas 2,9 tuhat eurot ja vallas 0,1 tuhat eurot.

Ühinemisel kulud summeeruvad – kokku 3 tuhat eurot.

4.1.3. Majandus, keskkonnakaitse, elamu- ja kommunaalmajandus

Majandamismudelid ja sellest tulenevalt kulude kajastamine eelarves on majanduse, elamu- ja kommunaalmajanduse ning keskkonnakaitse valdkondades linnas ja vallas erinev.

Linnas osutab nimetatud valdkondadega seotud teenuseid elanikele suures osas Põltsamaa Varahaldus OÜ (100% linna omanduses) ja vallas Põltsamaa Vallavara OÜ (100% valla omanduses) – nende poolt osutatavad teenused elanikele on suures osas sarnased, kuid on ka teatavad erisused.

Linnas on eelarves kulud alamvaldkondade lõikes detailsemalt välja toodud, kuid vallas suuresti kokkuvõetud kompleksse teenuste ostuna Põltsamaa Vallavara OÜ-lt (elekter, tänavavalgustus, haljastus ja heakord, veevarustus, teede hooldus ja remont, lumetõrje, suusarajamasina töö ja hooldus). Asjaoludest lähtuvalt on neid valdkondi - majandus, keskkonnakaitse, elamu- ja kommunaalmajandus – käsitletud siinkohal tervikuna ja nimetatud kokkuvõtlikult majandusvaldkonnaks.

Tabel 79. Majandusvaldkonna kulud 2010

	abs maht, tuhat eur									elaniku kohta, eur		osakaal kogukuludes, %	
	Põltsamaa linn					Põltsamaa vald				linn	vald	linn	vald
	personaalkulud	majandamis- ja muud kulud	Invest (sh sihteraidised)	Kokku	muu toetus	personaalkulud	majandamis- ja muud kulud	invest	Kokku	Kokku	Kokku	Kokku	Kokku
Kokku	9,9	340,1	257,5	607,4	18,1	19,3	187,3	72,5	297,2	130,2	72,4	12,4%	11,1%
Maakorraldus	0,0	0,4	0,0	0,4	0,0	0,0	1,9	0,0	1,9	0,1	0,5	0,0%	0,1%
Ehitus (järelevalve PÜG Veski tn objektile)	0,0	1,3	0,0	1,3						0,3		0,0%	
Teede hooldus, remont	0,0	149,9	39,3	189,2						40,6		3,9%	
Valla busside majandamine					0,0	16,2	31,7	0,0	47,9		11,7		1,8%
Liikluskorraldus	0,0	2,2	0,0	2,2						0,5		0,0%	
Üldmajanduslikud arendusprojektid (ÜP, Põltsamaa piirkonna koostöö proj)	4,2	40,3	0,0	44,5	17,8	3,1	13,8	71,5	106,2	9,5	25,9	0,9%	4,0%
Teenused Põltsamaa Vallavara OÜ-lt (elekter, tänavavalgustus, haljastus ja heakord, veevarustus, teede hooldus ja remont, lumetõrje, suusarajamasina töö ja hooldus)					0,0	0,0	127,2	0,0	127,2	0,0	31,0	0,0%	4,8%
Jäätmekäitlus	0,0	18,9	0,5	19,4	0,0	0,0	10,3	1,0	11,3	4,2	2,7	0,4%	0,4%
Bioloogilise mitmekesisuse ja	5,7	49,5	3,8	59,0						12,6		1,2%	

Põltsamaa linna ja Põltsamaa valla omavalitsusüksuste ühinemise mõjude finantsanalüüs

maastiku kaitse, haljastus													
Mitteeluruumide (garaažid, angaar) majandamine					0,0	0,0	0,2	0,0	0,2		0,1		0,0%
Veevarustus	0,0	0,0	206,8	206,8						44,3		4,2%	
Tänavavalgustus	0,0	50,9	0,6	51,5						11,0		1,1%	
Elamu- ja kommunaalmajanduse haldamine, arendamine	0,0	1,0	6,4	7,3	0,0	0,0	0,2	0,0	0,2	1,6	0,0	0,2%	0,0%
Kalmistud	0,0	24,9	0,0	24,9	0,3	0,0	1,9	0,0	2,2	5,3	0,5	0,5%	0,1%
Hulkuvate loomadega seotud tegevused	0,0	0,8	0,0	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0%	0,0%

Kulud majandusvaldkonnale on põhiliselt erinevate objektide majandamiskulud ja investeeringud.

Valdkonna kulud kokku absoluutmahus ja suhtelisel skaalal on 2010.aastal Põltsamaa linnal ca 2 korda suuremad kui Põltsamaa vallal – absoluutmahud 607,4 tuhat ja 297,2 tuhat eurot, so elaniku kohta vastavalt 130 ja 72 eurot ja osakaal kogukuludes 12,4% ja 11,1%.

Samas jooksvate kulude osas on erisused väiksemad - kulud absoluutmahus linnal 350,9 tuhat ja vallal 224,7 tuhat eurot, so elaniku kohta vastavalt 75 ja 55 eurot ning osakaal kogukuludes 7,2% ja 8,4%.

Majandusvaldkonnas moodustavad suure osa kuludest investeeringud infrastruktuuri (teed, veevarustus ja kanalisatsioon jne), need sõltuvad kohapealsetest otsustest ja valikutest. Seetõttu on varieeruvused aastate lõikes suured, sõltudes vajadustest ja varasemalt tehtud investeeringutest, majandamismudelist, projektide rahastamisest erinevatelt toetusfondidelt ning ka riigipoolse eraldise mahust teedehoiuks. 2010. aasta investeeringud majandusvaldkonnas on mõõdukad – linnal 257,5 tuhat eurot ja vallal 72,5 tuhat eurot, so elaniku kohta vastavalt 55 ja 18 eurot.

Ühinemisel

Ühinemisel tõuseb päevakorda sarnaste tegevusvaldkondadega allettevõtete – linnas Põltsamaa Varahalduse OÜ ja vallas Põltsamaa Vallavara OÜ – kulude ja teiste ressursside optimeerimise seisukohtast ühendamine/ühtse juhtimise alla viimine, tegevusalade ja ulatuse korrigeerimine (sh kõigi ühendamavalitsuse omandis olevate eluruumide ja Vaibla puhkebaasi haldamine). Ka teenuste sisseostmine allettevõtelt versus omavalitsuse palgaliste abiteenistujate rakendamine (sh linnas loodud haljastustöölise töökohad struktuurimuudatusega 2010. aasta lõpus).

Allettevõt(e)telt sisseostetavate majandusvaldkonnaga seotud teenuste maht ja ametiasutuse majandusvaldkonna kuludes kajastatud abiteenistujate palgakulud eelduslikult ei muutu ühendamavalitsuses ja kulud summeeruvad, kaob omavaheline arvlemine (eraldised ühisprojektide, kalmistikulude katteks). Linna-valla kulud kumulatiivselt majandusvaldkonnale on 904,6 tuhat eurot, so elaniku kohta keskmiselt 103,1 eurot; ühendamavalitsuses ilma omavahelise arvlemiseta arvestuslikult veidi väiksemad – 898,1 tuhat eurot, so keskmiselt elaniku kohta 102,6 eurot.

Tabel 80. Majandusvaldkonna kulud summaarselt ja ühinemisel

	abs maht, tuhat eur	elaniku kohta, eur
Põltsamaa linn	607,4	130,2
Põltsamaa vald	297,2	72,4
Summaarne	904,6	103,1

arvlemiseta	898,1	102,6
Erinevus summaarsega	6,5	0,5

4.1.4. Vaba aeg, kultuur, sport ja religioon

Vaba aja, kultuuri, spordi ja religiooni valdkonda (edaspidi vaba aja valdkond) panustab rahaliselt Põltsamaa linn oluliselt enam kui võrreldav vald. Kulude jaotus vaba aja valdkonnas alamvaldkondade vahel on omavalitsustel erinev tulenevalt peajasjalikult allasutuste ja omavalitsuse mõju all olevate III sektori organisatsioonide võrgust.

Tabel 81. Vaba aja valdkonna KOV allasutused ja mõju all olevad III sektori organisatsioonid

		Põltsamaa linn	Põltsamaa vald
Sport	KOV sihtasutus	Põltsamaa Sport	
	Erasektor	spordiklubid	spordiklubid
Kultuurimaja rahvamaja	KOV allasutus	Põltsamaa Kultuurimaja	
	Erasektor		Külaseltsid
Muuseum	KOV allasutus	Põltsamaa Muuseum	
Noortekekeskus	Erasektor	Noorteühendus Juventus	
Huviharidus	KOV allasutus	Põltsamaa Muusikakool	
	Erasektor	Põltsamaa Kunstikool	
Raamatukogu	KOV allasutus	Jõgeva Maakonna Keskraamatukogu	Põltsamaa Vallaraamatukogu (Adaveres, filiaalid Eskus, Lustiveres ja lugemistuba Umbusis)
Muu	KOV allasutus		Vaibla puhkebaas
	KOV sihtasutus	Põltsamaa Lossi Arendus	

Vaba aja valdkonna kulud kokku Põltsamaa linnal on 2010.aastal 923 tuhat eurot, so elaniku kohta keskmiselt pisut alla 200 euro, ja vallal vastavalt 206 tuhat eurot, so elaniku kohta 50 eurot. Proportsionaalsed ligikaudsed suhted on absoluutsummade alusel 9:4 ja suhtelise näitaja alusel 4:1.

Tabel 82. Vaba aja valdkonna kulud 2010

	abs maht, tuhat eur										elaniku kohta, eur		osakaal kogukuludes, %	
	Põltsamaa linn					Põltsamaa vald					linn	vald	linn	vald
	Teg. toetused	personalikulud	majandamis- ja muud kulud	Invest (sh siht toetus invest)	Kokku	Teg. toetused	personalikulud	majandamis- ja muud kulud	invest	Kokku	Kokku	Kokku	Kokku	Kokku
Kokku	94,2	466,6	340,8	21,6	923,2	75,3	26,7	88,7	15,4	206,0	197,9	50,2	18,8%	7,7%
SA Põltsamaa Sport tegevustoetus	0,0	0,0	53,7	0,0	53,7	0,0	0,0	15,7	0,0	15,7	11,5	3,8	1,1%	0,6%
Muu sporditegevus	26,1	0,0	0,0	0,0	26,1	26,3	0,0	3,8	0,0	30,0	5,6	7,3	0,5%	1,1%
Vaibla puhkebaas						0,0	2,3	2,9	0,0	5,3	0,0	1,3	0,0%	0,2%
Laste muusika- ja kunstikoolid	0,0	227,8	51,2	0,0	279,0	0,0	0,0	52,0	0,0	52,0	59,8	12,7	5,7%	1,9%
Noorteühendus Juventus	17,8	0,0	0,4	21,6	39,4						8,5		0,8%	
Raamatukogud	0,0	130,1	148,5	0,0	278,7	0,0	24,3	12,5	0,0	36,8	59,7	9,0	5,7%	1,4%
Põltsamaa Kultuurikeskus	0,0	90,2	71,4	0,0	161,6						34,6		3,3%	
Põltsamaa Muuseum	0,0	18,5	7,8	0,0	26,3	0,0	0,0	0,3	0,0	0,3	5,6	0,1	0,5%	0,0%
Muinsuskaitse	37,5	0,0	0,0	0,0	37,5	0,0	0,0	0,0	15,4	15,4	8,0	3,8	0,8%	0,6%
Kultuuri- ja vaba aja üritused, seltsitegevus	0,0	0,0	7,7	0,0	7,7	47,4	0,0	0,3	1,2	49,0	1,7	11,9	0,2%	1,8%
Kirikute tegevustoetused	6,8	0,0	0,0	0,0	6,8	1,6	0,0	0,0	0,0	1,6	1,5	0,4	0,1%	0,1%

Tegevustoetused ja SA-dele	MTÜ-	6,4	0,0	0,0	0,0	6,4						1,4		0,1%	
----------------------------	------	-----	-----	-----	-----	-----	--	--	--	--	--	-----	--	------	--

Mõlemal omavalitsusel on vaba aja valdkonna siseselt kulude proportsionaalne jaotus sarnane – suurimateks nõ kuluallikateks on laste- ja noorte huvitegevused (eelkõige Põltsamaa Muusikakool), raamatukogud, kultuuritegevus (linnal Kultuurikeskus ja vallal (küla)seltsitegevus). On väljakujunenud partnerid MTÜ-de ja SA-de näol, toetatakse sarnaseid III sektori organisatsioonide.

Ühinemisel

Ühinemine põhimõttelisi muutusi vaba ajaga seotud asutuste ja elanikele teenuste pakkumise majandamismudeli osas tõenäoliselt kaasa ei too. Asjakohane on kaaluda raamatukogude ühtse juhtimise alla viimist administratiivse võimekuse parandamise seisukohast, kuigi eelduslikult see ülalpidamiskuludes kokkuhoidu kaasa ei too. Seega kulud vaba aja ja kultuuri valdkonnale ühinemisel põhisosad summeeruvad, jääb ära omavaheline arvlemine.

Linna ja valla omavaheline arvlemine vaba aja valdkonna teenuste osas on võrdlemisi väiksemahuline – 2010. aastal sai linn vallalt tulusid Põltsamaa Muusikakooli, Jõgeva Maakonna Keskraamatukogu ning Põltsamaa Muuseumi teenuste eest kokku 51 tuhat eurot – võrreldes valdkonna kuludega kokku.

Summaarsed linna ja valla kulud vaba aja valdkonnale on 1129 tuhat eurot, so keskmiselt elaniku kohta 129 eurot, ja omavahelise arvlemisega on valdkonna kulud kokku arvestuslikult 1078 tuhat eurot, so keskmiselt elaniku kohta 123 eurot.

Tabel 83. Vaba aja valdkonna kulud summaarselt ja ühinemisel

	Summaarne		Arvlemiseta		Erinevus summaarsega	
	abs maht, tuhat eur	elaniku kohta, eur	abs maht, tuhat eur	elaniku kohta, eur	abs maht, tuhat eur	elaniku kohta, eur
Kokku	1129,2	128,7	1077,9	122,9	51,3	5,9
SA Põltsamaa Sport tegevustoetus	69,3	7,9	69,3	7,9	0,0	0,0
Muu sporditegevus	56,1	6,4	56,1	6,4	0,0	0,0
Vaibla puhkebaas	5,3	0,6	5,3	0,6	0,0	0,0
Laste muusika- ja kunstikoolid	330,9	37,7	283,1	32,3	47,8	5,4
Noorteühendus Juventus	39,4	4,5	39,4	4,5	0,0	0,0
Raamatukogud	315,5	36,0	312,3	35,6	3,2	0,4
Põltsamaa Kultuurikeskus	161,6	18,4	161,6	18,4	0,0	0,0
Põltsamaa Muuseum	26,7	3,0	26,3	3,0	0,3	0,0
Muinsuskaitse	52,9	6,0	52,9	6,0	0,0	0,0
Kultuuri- ja vaba aja üritused, seltsitegevus	56,7	6,4	56,7	6,4	0,0	0,0
Kirikute tegevustoetused	8,4	1,0	8,4	1,0	0,0	0,0
Tegevustoetused MTÜ- ja SA-dele	6,4	0,7	6,4	0,7	0,0	0,0

4.1.5. Haridus

Haridusega seotud kulud on mõlemas võrreldavas omavalitsuses raharessursikulumaim valdkond ja osakaal jooksvates kuludes näitab tõusutrendi.

2010. aastal on linnal haridusvaldkonnakulud kokku 2665 tuhat ja vallal 1527 tuhat eur, elaniku kohta on vastavalt 571 ja 371 eur ja osakaalud kogukuludes 54% ja 57%.

Tabel 84. Haridusvaldkonna kulud, 2010

	abs maht, tuhat eur										elaniku kohta, eur		osakaal kogukuludes, %	
	Põltsamaa linn					Põltsamaa vald					linn	vald	linn	vald
	Teg. toetused	personaalikulud	majandamis- ja muud kulud	Invest (sh siht toetus invest)	Kokku	Teg. toetused	personaalikulud	majandamis- ja muud kulud	Invest (sh siht toetus invest)	Kokku	Kokku	Kokku	Kokku	Kokku
Kokku	5,2	1946,6	722,2	7,2	2681,2	41,3	824,7	647,9	12,8	1526,6	574,6	371,7	54,7%	57,1%
Arvlemine teiste omavalitsustega haridusteenuste osas			55,0		55,0			379,6		379,6	11,8	92,4	1,1%	14,2%
Kohapealsed haridusasutused ³⁸	0,0	1946,6	667,2	7,2	2620,9	0,0	821,9	264,7	0,3	1086,9	561,7	264,7	53,5%	40,6%
Õpilastransport						37,5	0,0	0,0	0,0	37,5	0,0	9,1	0,0%	1,4%
Muud kulud ³⁹	5,2	0,0	0,0	0,0	5,2	3,7	2,7	3,6	12,5	22,5	1,1	5,5	0,1%	0,8%

Hariduskulude erinevus absoluutmahtudes ja elaniku kohta näitajate alusel on seotud omavalitsuses olemasoleva haridusasutuste võrgu ja omavalitsusüksuse (linn/vald) iseärasustega.

Põltsamaa valla lasteaed-koolid annavad alus- ja põhiharidust, olemas on õpilaskodu. Põltsamaa linna lasteaedades on lisaks nõ tavarühmadele ka hariduslike erivajadustega laste rühmad ja gümnaasiumis on lisaks statsionaarsele õppele kõigil 4 haridusastmel täiendavalt mittestatsionaarne õpe 7.-8. klasside õpilastele ning õpilaskodu (vaata järgmine tabel). Põltsamaa linn pakub haridusteenuseid olulises mahus ka teistele omavalitsustele.

Tabel 85. Haridusvaldkonna allasutused

			Põltsamaa linn		Põltsamaa vald		
Alusharidus			Lasteaed Mari, Lasteaed Tõruke (sh HEV rühmad)		Adavere Põhikool	Lustivere Põhikool	Esku- Kamari Kool
Üld- haridus	Stats.õpe	I aste (1-3 kl)	Põltsamaa Ühisgümnaasium				
		II aste (4-6 kl)					
		III aste (7-9 kl)					
		IV aste (gümnaasium)					
	Mittestats.õpe	7-8 kl					
Õpilaskodu					+	-	-

Põltsamaa vald ostab haridusteenust sisse arvestatavas mahus. Haridusteenuste arvlemise kulud - 380 tuhat eur – võrdluses kohapealsete haridusasutuste kuludega kokku - 1087 tuhat eur – moodustavad neist 35%. Valla lapsed õpivad gümnaasiumiastmes valdavalt Põltsamaa Ühisgümnaasiumis, ka linna lasteaedades käib arvestatav hulk vallast pärit lapsi. Valla arvlemisest teiste omavalitsustega haridusteenuste osas moodustabki valdava osa arvlemine linnaga – 340 tuhat

³⁸ Kohapealsete haridusasutuste kulureal on majandamiskuludes sees ka lasteaialaste ja gümnaasiumiõpilaste toidupäevamaksumuse kompenseerimine vanematele

³⁹ aineseksioonid ja ühisüritused, vallas lisaks kunstiopetaja töötasu, Comeniuse projekt

eur, so 90%. Põltsamaa linnal on arvlemine teiste omavalitsustega haridusteenuste osas väiksemahuline – 55 tuhat eurot kokku ja sellest Põltsamaa vallaga arvlemine 21 tuhat eurot, so 38%.

Omavalitsuse hallatavate haridusasutuste kulud on loogilises seoses sisuliste teenuste amplituudiga. Kohapealsete haridusasutuste kulud kokku absoluutmahus on Põltsamaa linnas 2621 tuhat eur ja Põltsamaa vallas 1087 eur, elaniku kohta võttes vastavalt 562 eur ja 265 eur. Ligikaudsed proportsionaalsed suhted absoluutmahu alusel 5:2 ja elaniku kohta võttes 2:1. Arvestades haridusasutustega seotud tulusid – laekumised haridusasutuste majandustegevusest, tasandusfondist hariduskuludeks ja sihtvahendid (sh õpilaskodudele) – ja võttes võrdluses aluseks puhaskulud (kulud-tulud) on haridusasutuste puhaskulud kokku 788 tuhat eur ja vallas 477 eur ning elaniku kohta vastavalt 169 ja 116 eur. Ligikaudsed proportsionaalsed suhted puhaskulude võrdluses on oluliselt tasandunud – absoluutmahu alusel 8:5 ja suhtelise mahu alusel 10:7.

Kohapealsete haridusasutuste kuludest moodustavad valdava osa personalikulud – mõlemas omavalitsuses jooksvatest kuludest ¾. Haridusasutuste töötajate tasustamisalused on võrreldavates omavalitsustes mõnevõrra erinevad (vt ptk Omavalitsuste palgal olevate töötajate palkade ühtlustamisega kaasneva lisakulu analüüs).

Kui koolilõunat põhikooli õpilastele finantseerib riik, siis mõlemad võrreldavad omavalitsused osaliselt finantseerivad vanematele lasteaialaste ja gümnaasiumiõpilaste toidupäeva kulusid (vt täpsemalt ptk Omavalitsuste poolt elanikele eraldatavate toetuste toetusmäärade ühtlustamisega kaasneva lisakulu analüüs).

Vallal võrdlemisi oluline alamkuluvaldkond hariduskuludes on õpilastransport (eraldis MTÜ-le Jõgevamaa Ühistranspordikeskus). Linnal pole koolitransporti lausalisel põhimõttel vajadust korraldada/tagada. Linn kompenseerib erandkorras õpilasele kulud kooli-koju marsruudil juhtumi põhiselt (sotsiaaltoetused).

Ühinemisel

Põltsamaa linna ja Põltsamaa valla ühinemine ei too kaasa toetusfondis hariduskuludeks eraldatavate summade arvestuse osas muutusi ning vastavad eraldised ühendamavalitsusele summeeruvad. Seega antud omavalitsuste puhul ühinemine ei initsieeri haridusasutuste võrgu optimeerimist, kuid haridusteenuste pakkumise kuluefektiivsemaks muutmisel on survestav tegur madalast sündivusest tingitud kooliealiste laste arvu vähenemine ja sellega kaasnev laekumiste vähenemine tasandusfondist hariduskulude katteks.

Ühinemisel on päevakorral vastavate allasutuste personalikulude määrade ja tasustamissüsteemide ühtlustamine. Ametikohtade lõikes kehtestatud töötasu alammäärade ühtlustamisel on lisaressursivajadus 6,5 tuhat kuni 176,5 tuhat eurot aastas (vt täpsemalt ptk Omavalitsuste palgal olevate töötajate palkade ühtlustamisega kaasneva lisakulu analüüs).

Majandamiskulud vähenevad linna-valla omavahelise arvlemise võrra lasteaia-koolikohtade osas kokku mahus – 361 tuhat eurot – ja see tähendab ka vastavalt tulude korrektuuri, kuid sisulisi muutusi kaasa ei too. Allasutuste võrgu säilitamisel olemasoleval kujul halduskulud ja muud kulud haridusvaldkonnas ühendamavalitsuses summeeruvad.

Tabel 86. Haridusvaldkonna kulud summaarselt ja ühinemisel, 2010

	Summaarne		Arvlemiseta, min lisaressurss Töötasudele		Erinevus summaarsest		Arvlemiseta, max lisaressurss töötasudele		Erinevus summaarsest	
	abs maht, tuhat eur	elaniku kohta, eur	abs maht, tuhat eur	elaniku kohta, eur	abs maht, tuhat eur	elaniku kohta, eur	abs maht, tuhat eur	elaniku kohta, eur	abs maht, tuhat eur	elaniku kohta, eur
Kokku	4207,8	479,6	4023,2	458,6	184,6	21,0	3853,4	439,2	354,4	40,4
Arvlemine teiste omavalitsustega haridusteenuste osas	434,6	49,5	73,7	8,4	360,9	41,1	73,7	8,4	360,9	41,1
Kohapealsed haridusasutused	3707,9	422,6	3884,2	442,7	-176,3	-20,1	3714,4	423,4	-6,5	-0,7
Õpilastransport	37,5	4,3	37,5	4,3	0,0	0,0	37,5	4,3	0,0	0,0
Muud kulud	27,8	3,2	27,8	3,2	0,0	0,0	27,8	3,2	0,0	0,0

4.1.6. Tervishoid

Mõlemad omavalitsused toetavad Põltsamaa Linnavalitsuse konsolideerimisgruppi kuuluva SA Põltsamaa Tervist tegevust – 2010. aastal linn 24,4 tuhat eurot ja vald 5,1 tuhat eurot, so elaniku kohta vastavalt 5,2 ja 1,2 eurot ning osakaal kogukuludes 0,5% ja 0,2%. Ühinemisel kulud summeeruvad.

4.1.7. Sotsiaal

Sotsiaalvaldkonna kulud on Põltsamaa linnal ja Põltsamaa vallas absoluutmahus samas suurusjärgus – 2010. aastal vastavalt 249 tuhat eurot ja 263 tuhat eurot. Suhtelisel skaalal on valla kulud kõrgemad kui linnal – elaniku kohta võttes on näitajad vastavalt 53 ja 64 eurot ning osakaalud kogukuludes 5% ja 10%.

Sotsiaalvaldkonna kulude struktuuris on võrreldavatel omavalitsustel sarnaselt suurimad kuluallikad seotud hooldekodude teenuste (Muu puuetega inimeste sotsiaalne kaitse ja eakate sotsiaalhoolekandeesutused), perekondade ja laste sotsiaalkaitsega (peamiselt erinevad sotsiaaltoetused elanikele); kordades erisused on omavalitsuste kulude osas riiklikule toimetulekutoetusele ja puuetega isikute toetustele (vt täpsemalt ptk Omavalitsuste poolt elanikele eraldatavate toetuste toetusmäärade ühtlustamisega kaasneva lisakulu analüüs).

Tabel 87. Sotsiaalvaldkonna kulud 2010

	abs maht, tuhat eur										elaniku kohta, eur		osakaal kogukuludes, %		
	Põltsamaa linn					Põltsamaa vald					linn	vald	linn	vald	
	Sots.toetused elanikele	Teg. toetused	personaalikulud	majandamis- ja muud kulud	Invest (sh siht toetus invest)	Kokku	Sots.toetused elanikele	Teg. toetused	personaalikulud	majandamis- ja muud kulud	Kokku	Kokku	Kokku	Kokku	Kokku
Kokku	127,0	2,0	17,6	83,1	19,6	249,3	143,8	0,6	35,5	83,3	263,2	53,4	64,1	5,1%	9,8%
Haigete sotsiaalne kaitse	1,2	0,0	0,0	0,0	0,0	1,2	0,0	0,0	0,0	0,2	0,2	0,3	0,0	0,0%	0,0%
Muu puuetega inimeste sotsiaalne kaitse (sh hooldekodude lepingud)	72,3	1,0	0,0	66,8	0,0	140,2	49,0	0,0	0,0	18,0	67,0	30,0	16,3	2,9%	2,5%
Eakate sotsiaalhoolekandeesutused (sh hooldekodude lepingud)							0,0	0,0	0,0	42,0	42,0	0,0	10,2	0,0%	1,6%

Põltsamaa linna ja Põltsamaa valla omavalitsusüksuste ühinemise mõjude finantsanalüüs

Muu eakate sotsiaalne kaitse (sh hooldustöötajad)	0,0	0,0	17,6	1,1	19,6	38,3	4,4	0,0	21,0	3,7	29,1	8,2	7,1	0,8%	1,1%
Muu perekondade ja laste sotsiaalne kaitse (sh vallal lastega perede hooldustöötaja)	40,7	0,0	0,0	7,0	0,0	47,8	47,7	0,0	9,8	11,7	69,1	10,2	16,8	1,0%	2,6%
Töötute sotsiaalne kaitse							1,0	0,0	0,0	0,1	1,1	0,0	0,3	0,0%	0,0%
Eluasemeteenused sotsiaalsetele riskirühmadele (sots.eluruumid)	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,1	0,2	0,0%	0,0%
Lustivere turvakodu							0,0	0,0	3,8	3,1	6,9	0,0	1,7	0,0%	0,3%
Riiklik toimetulekutoetus	12,0	0,0	0,0	0,5	0,0	12,5	41,7	0,0	0,9	1,3	43,9	2,7	10,7	0,3%	1,6%
Muud sotsiaalkaitse kulud	0,3	1,0	0,0	7,8	0,0	9,0	0,0	0,6	0,0	2,2	2,8	1,9	0,7	0,1%	0,1%

Sotsiaalvaldkonna kuludes mängivad olulist rolli sotsiaaltoetused elanikele, sh nii riiklikud kui kohaliku omavalitsuse eelarvest makstavad toetused. Elanikele makstavad sotsiaaltoetused (va lasteaia/kooli toidupäeva toitlustustoetused) on linnal kogumahus 127 tuhat eur ja vallal 144 tuhat eurot. Elaniku kohta võttes on vastavad näitajad linnas 27 eurot ja vallas 35 eurot. Seejuures vallas on sotsiaaltoetused valdavas osas fokuseeritud majanduslikes raskustes isikutele, linnas on mõnevõrra enam universaaltoetusi (toetuste nomenklatuuri, sihtrühmade, määrade ja muude tingimuste kohta vt täpsemalt sotsiaaltoetuste peatükk).

Ühinemisel

Ühinemisel tõusevad päevakorda elanikele makstavate sotsiaaltoetuste nomenklatuuri, sihtrühmade, määrade ja muude tingimuste, sotsiaalvaldkonna abiteenistujate (hooldustöötajad, Lustivere turvakodu majapidaja) tasustamissüsteemide ühtlustamine; eelduslikult III sektori organisatsioonidele eraldatavad toetused, investeringud ja majandamiskulud summeeruvad.

Suunda näitava alternatiivina on lisatud alljärgnevasse tabelisse veerg kõrgemate palgamäärade ja laiendatud toetustega, kus on näidatud arvestuslikud kulud rakendades ühendomavalitsuses sümbioosi linna ja valla toetussüsteemidest elanikele soodsaimatel tingimustel - kõrgeim toetusmäär, kõige laiem sihtrühm ja toetuste nomenklatuur. Põhimõtteliselt on alternatiiv elanikele makstavate sotsiaaltoetuste reorganiseerimine olemasolevate summeeruvate rahaliste vahendite piires, hooldajate palgafondi säilitamine samal tasemel (=summaarne) ja võimalik ka kulude kokkuhoid toetustelt – sõltuvalt otsustest nomenklatuuri, määrade ja sihtgrupi osas – ning hooldajate palgafondilt – ühtlustades madalaimale rakendatud tasemele kokku kuni 21 tuhat eurot.

Summaarsed linna ja valla kulud sotsiaalvaldkonnale on 512,5 tuhat eurot, so keskmiselt elaniku kohta 58,4 eurot. Kõrgeimate palgamäärade ja laiendatud toetustega on ühendomavalitsuses arvestuslikult kulud 617,5 tuhat eurot, so elaniku kohta 70,4 eur, ja seega lisaressursivajadus on kokku 105 tuhat eur, so 12 eur elaniku kohta keskmiselt.

Tabel 88. Sotsiaalvaldkonna kulud summaarselt ja ühinemisel 2010

	Absoluutmaht, tuhat eur						Elaniku kohta, eur					
	Sots.toetused elanikele	Teg. toetused	Personalikulud	Majandamis- ja muud kulud	Invest (sh siht toetus invest)	Kokku	Sots.toetused elanikele	Teg. toetused	Personalikulud	Majandamis- ja muud kulud	Invest (sh siht toetus invest)	Kokku
Põltsamaa linn	127,0	2,0	17,6	83,1	19,6	249,3	27,2	0,4	3,8	17,8	4,2	53,4
Põltsamaa vald	143,8	0,6	35,5	83,3	0,0	263,2	35,0	0,2	8,6	20,3	0,0	64,1
Summaarne	270,8	2,6	53,1	166,4	19,6	512,5	30,9	0,3	6,1	19,0	2,2	58,4
Laiendatud toetustega ja kõrgeimad palgamäärad	374,2	2,6	54,7	166,4	19,6	617,5	42,7	0,3	6,2	19,0	2,2	70,4
Erinevus summaarsega	103,4	0,0	1,6	0,0	0,0	105,0	11,8	0,0	0,2	0,0	0,0	12,0
Toetused summaarses mahus ja madalaimad palgamäärad	270,8	2,6	31,5	166,4	19,6	490,9	30,9	0,3	3,6	19,0	2,2	56,0
Erinevus summaarsega	0,0	0,0	-21,6	0,0	0,0	-21,6	0,0	0,0	-2,5	0,0	0,0	-2,5

4.2. Kulud kokku ühinemisel

Ühendomavalitsuse kulud võrreldes Põltsamaa linna ja Põltsamaa valla kumulatiivse näitajaga vähenevad omavahelise arvlemise kadumise tõttu (vähenevad vastavalt ka tulud) suurusjärgus 420 tuhat eur, so kumulatiivsetest kogukuludest ja puhastuludest 6%. Puhastulude vähenemine tähendab ka maksimaalse lubatud võlakohustuste mahu vähenemist sõltuvalt asjaoludest 3-6%.

Ühinemisega on võimalik saavutada kulude kokkuvõidu üldvalitsemise valdkonnas, eelkõige volikogude, juhtkonna ja ametnikkonna personalikulude arvelt. Kokkuvõidu suurus sõltub mitmetest sisuotsustest, välja toodud on arvestuslikud suunda näitavad arvutused 2010. aasta eelarve täitmise andmete alusel – hinnanguliselt suurusjärgus 80 tuhat kuni 162 tuhat eurot.

Teoreetiliselt on võimalik, sõltuvalt alternatiivsetest valikutest, praeguste haldushoonete majandamiskuludelt mõningane täiendav kulude kokkuvõidu ja müügist tulu teenimine.

Raamatukogude ühtse juhtimise alla viimist on asjakohane kaaluda administratiivse võimekuse parandamise seisukohast ja sarnaste tegevusvaldkondadega allettevõtete – linnas Põltsamaa Varahalduse OÜ ja vallas Põltsamaa Vallavara OÜ – ühendamist/ühtse juhtimise alla viimist ja/või tegevusalade ja ulatuse korrigeerimist finants- ja teiste ressursside rakendamise optimeerimisest lähtudes.

Erinevaid alternatiive haldushoonete, raamatukogude ja majandusvaldkonna allettevõtete osas on vajalik edaspidi põhjalikumalt analüüsida.

Allasutuste töötajate tasustamissüsteemide ühtlustamisel, puudutab peamiselt haridusasutusi, on hinnanguliselt lisaressursi vajadus vahemikus 6,5 tuhat ja 176,5 tuhat eur.

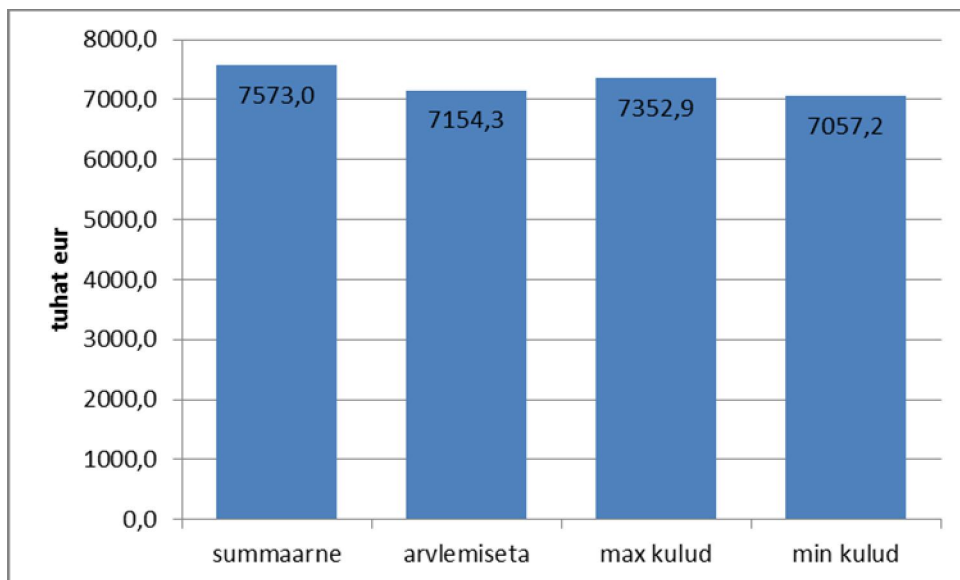
Sotsiaalvaldkonnas ühendomavalitsuse kulud muutuvad võrreldes linna ja valla kumulatiivsete kuludega vastavalt sisuotsustele: a) abiteenistujate (hooldustöötajad, Lustivere turvakodu majapidaja) tasustamissüsteemide ühtlustamisel – lisaressursivajadus kuni 1,6 tuhat eur või kulude kokkuvõidu kuni 21 tuhat eur; b) elanikele makstavate sotsiaaltoetuste ühtlustamisel – kui rakendatakse linna ja valla toetusüsteemide sümbioosi elanikule soodsaimatel tingimustel, siis suurenevad kulud kuni 103 tuhat eur (sellest 35 tuhat riiklikult finantseeritav toimetulekus), võimalik

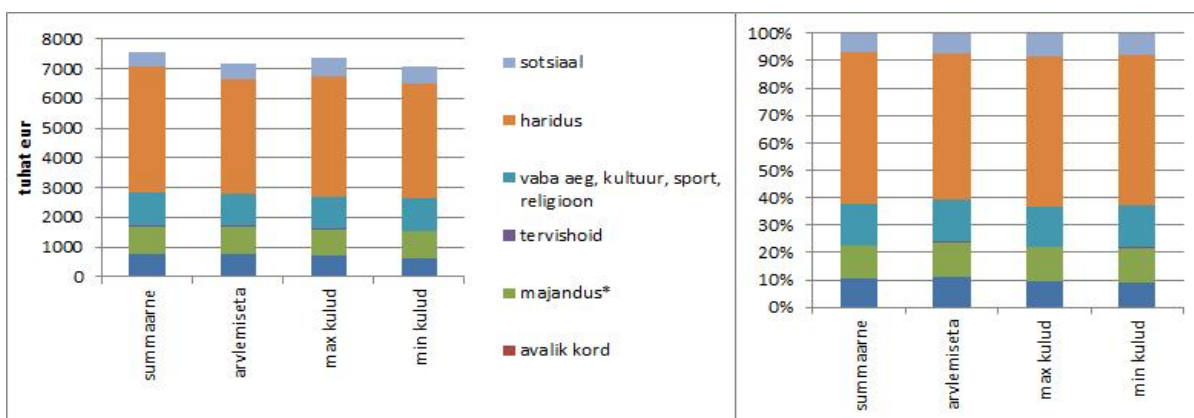
alternatiiv on ka elanikele makstavate sotsiaaltoetuste reorganiseerimine olemasolevate summeeruvate rahaliste vahendite piires.

Ühinemisel avaliku korra, majanduse-, keskkonna, elamu- ja kommunaalmajanduse ning tervishoiu valdkondade kulud summeeruvad.

Seega summaarne kulude maht kokku on 7,57 mln eur, arvlemiseta 7,15 mln eur ning sõltuvalt erinevatest otsustest, mis suurendavad ühendomavalitsuse kulusid, on tinglikult koondatud tulpa max kulud - 7,35 mln eur – ja vähendavad ühendomavalitsuse kulude mahtu, on tinglikult koondatud tulpa min kulud – 7,06 mln eur kokku.

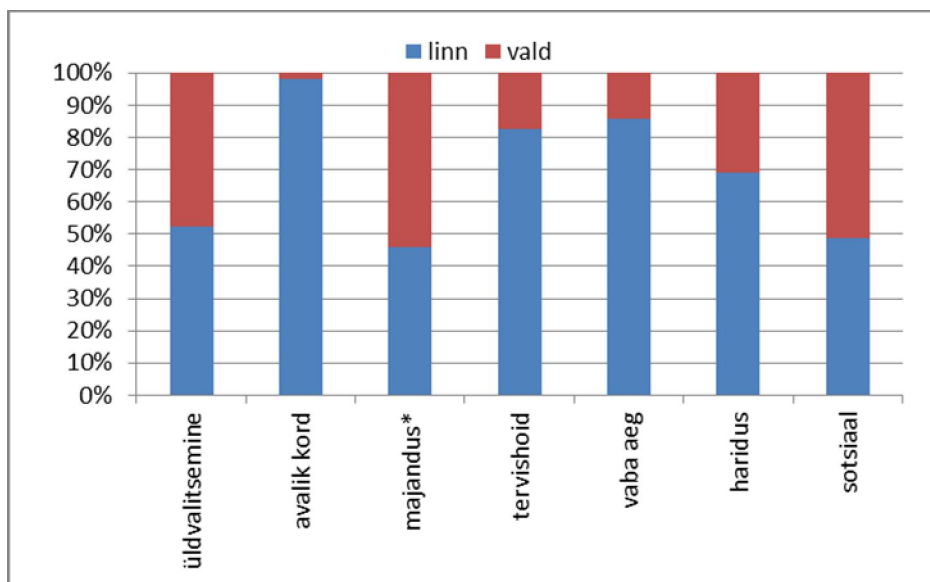

Joonis 21. Kulud ühinemisel kokku

Joonis 22. Kulud valdkondlikult ühinemisel

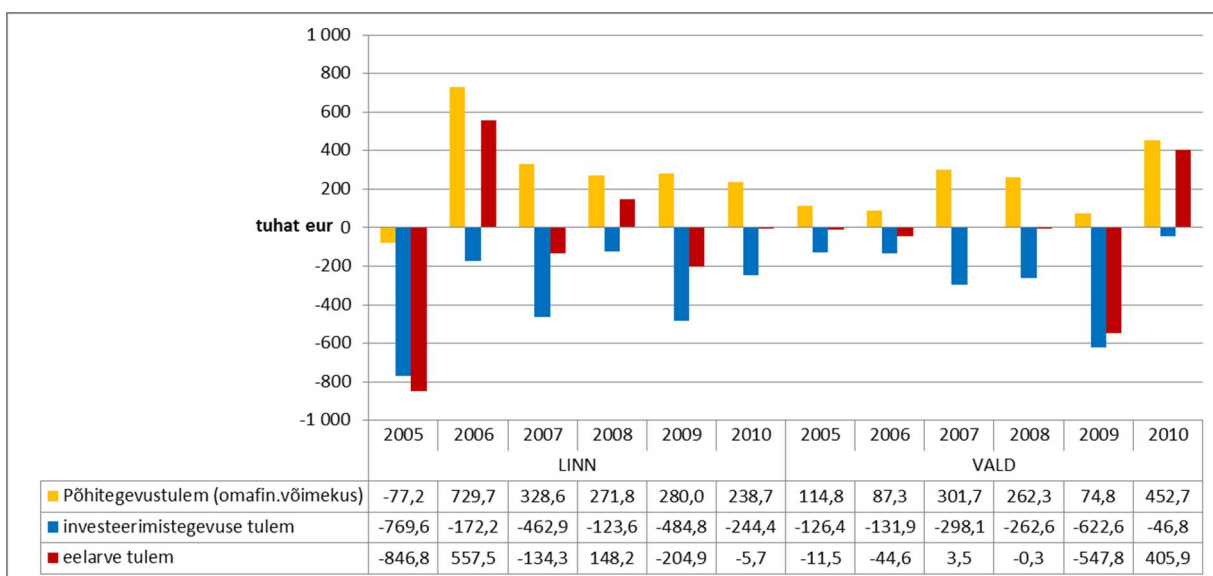
Alljärgneval joonisel on näidatud valdkondlike kulude tinglik jaotumine piirkondade vahel: avaliku korra, tervishoiu, vaba aja ja hariduskulud enam linnale; majanduse (sh keskkonna ja elamu- ja kommunaalmajanduse kulud), üldvalitsemise ja sotsiaalvaldkondade kulud jaotuvad enam-vähem võrdselt.

Joonis 23. Valdkondlike kulude jaotus tinglikult piirkondade vahel (summaarsed kulud arvlemiseta)

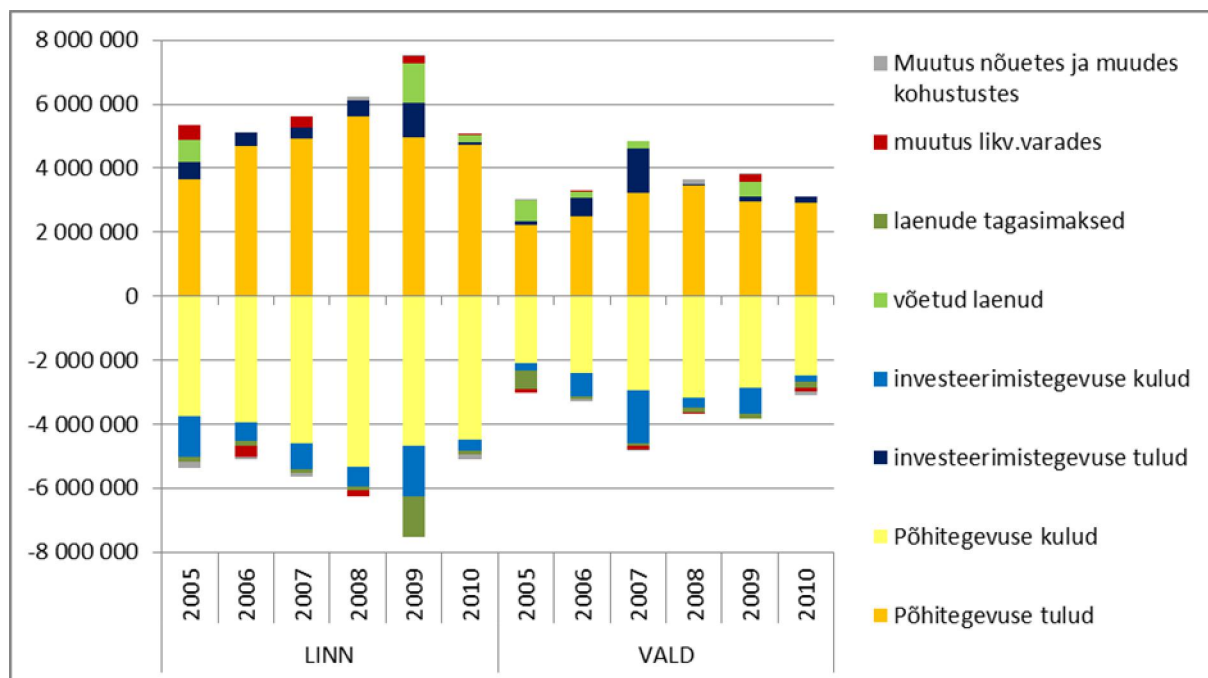
5. Omavalitsuste ühinemiseelse ja -järgse finantsvõimekuse võrdlev analüüs

Keskpika perioodi (2005-2010) kokkuvõttes on põhitegevustulem mõlemal analüüsitaval omavalitsusel positiivne (linnal 1,77 mln ja valla 1,07 mln eur), investeerimistegevuse tulem negatiivne (linnal 2,26 mln ja valla 1,12 mln eur) ja mahult ületab investeerimistegevuse puudujääk põhitegevuse ülejääki. Teisisõnu eelarve tulem keskpikal perioodil on kokkuvõttes negatiivne (linnal 0,49 mln ja vallal 0,05 mln eur).

Joonis 24. Eelarve tulem

Seejuures investeringuid on tehtud olulises mahus, kuid nende tegemiseks on kaasatud arvestatavas mahus reserve ja laenuressurse ehk tarbitud on tulevaste perioodide arvelt.

Joonis 25. Sissetulekud ja väljaminekud

Võlakoormus on Põltsamaa linnal ja Põltsamaa vallal mõõdukas. 2010. aasta lõpu seisuga oli Põltsamaa linnal netovõlakohustusi (võlakohustused – likviidsed vahendid) 1,22 mln eurot, so põhitegevuse tuludest 26%, ja Põltsamaa vallal 0,8 mln eurot, so põhitegevuse tuludest 23% (vt Tabel 89). Seejuures Põltsamaa linna ja Põltsamaa valla võlakohustused on sisuliselt nõ klassikalised laenukohustused. Sildfinantseerimislaene, kapitalirenti, faktooringut ja emiteeritud võlakirju pole kummalgi omavalitsusel. Summaarselt võttes on netovõlakohustused ca 2 mln eurot ning ühendamavalitsuse põhitegevuse tuludest arvlemiseta moodustavad 27%.

Maksimaalselt lubatud netovõlakohustuste maht KOFSi järgi sõltub asjaoludest ning on netovõlakohustuste ülemäär põhitegevuse tulude kogusummana, kui see on väiksem kui 6-kordne põhitegevuse tulude ja kulude vahe, vastasel korral kas 6-kordne põhitegevuse tulude ja kulude vahe või 60% põhitegevuse tuludest olenevalt sellest, kumb neist on suurem. Linnal on netovõlakoormuse ülempiir 2010. aastal 60% põhitegevuse tulude kogusummast – 2,8 tuhat eurot – ning vallal 6-kordne põhitegevuse tulude ja kulude vahe – 2,7 tuhat eurot.

Nõ vaba võlakohustuste maht on linnal 2010.aasta lõpu seisuga 1,6 mln eur ja vallal 1,9 mln eur, summaarselt 3,4 mln eurot.

Täpsema omavalitsuse täiendava laenuvõimekuse hindamiseks tuleb vaadata konsolideerimisgrupi vastavaid näitajaid. Põltsamaa linna konsolideerimisgrupi netovõlakohustused 2010. aasta lõpu seisuga – 1,62 mln eur, so põhitegevustuludest 28%. Põltsamaa valla konsolideerimisgrupi võlakohustused 2010. aasta lõpu seisuga olid 0,7 mln eurot, so põhitegevustuludest ca 22%. Summaarselt on konsolideerimisgruppide võlakoormus 2,32 mln eurot, so põhitegevustuludest

(arvlemiseta) 28%. 2011. aasta III kvartali seisuga on mõlemal konsolideerimisgrupil netovõlakohustused mõnevõrra vähenenud võrreldes näitajatega seisuga 2010. aasta lõpp, seejuures on vallal laenukohustused vähenenud mõnevõrra (tasemelt 913 tuhat eurot tasemele 768 tuhat eurot), kui linnal on need suurenenud (tasemelt 1898 tuhat eurot tasemele 2132 tuhat eurot).

2010. aasta lõpu seisuga netovõlakoormuse ülemmäär linna konsolideerimisgrupil 3,46 mln eur ja valla konsolideerimisgrupil 2,33 mln eur. Järelikult nõ vaba võlakohustuste maht linna konsolideerimisgrupil on 1,8 mln eurot ja valla konsolideerimisgrupil 1,6 mln eurot, summaarselt 3,4 mln eur.

Seega võrreldavate omavalitsuste olemasolevad võlakohustused võimaldavad suuremate projektide rahastamiseks täiendavaid finantsressursse kaasata arvestatavas mahus, kuid näitavad ka kulutamist tulevaste perioodide arvelt arvestatavas ulatuses mõlema omavalitsuse poolt.

Põltsamaa linnal ja konsolideerimisgrupil on Rahandusministeeriumi saldoandmiku andmetel 2010. aasta lõpu seisuga märkimisväärnes mahus bilansiväliseid kohustusi ja nõudeid kui Põltsamaa vallal on need näitajad väiksemahulised/olematud (vt Tabel 89).

Tabel 89. Võlakohustused, bilansivälised kohustused ja nõuded seisuga 31.12.2010, tuhat eur

	Linnavalitsuse konsol.grupp	Linnavalitsus	Vallavalitsuse konsol.grupp	Vallavalitsus	Ühendamavalitsuse konsol.grupp	Ühendamavalitsus
Kohustused ja nõuded kokku	7 296,9	2 068,5	998,0	991,5	8 294,9	3 060,0
Laenu	1 898,2	1 344,0	914,0	914,0	2 812,2	2 257,9
Võlad hankijatele	10,0	1,5			10,0	1,5
Muud kohustused	0,0	0,0	1,3	1,3	1,3	1,3
Likviidsed varad	288,6	129,8	218,2	143,4	506,8	273,2
Netovõlakohustused (laenu-likv.varad)	1 619,6	1 215,6	697,0	771,8	2 316,6	1 987,4
Bilansivälised kohustused	1 073,8	847,6	84,0	77,5	1 157,8	925,1
sh Toetuste andmise kohustused	0,0	827,7	63,9	63,9	63,9	891,6
sh Võetud rendikohustused	12,7	19,1	20,1	13,6	32,8	32,7
sh Panditud põhivara	804,4	0,0			804,4	0,0
sh Panditud käibevara	255,6	0,0			255,6	0,0
sh Muud võetud kohustused	1,0	0,8			1,0	0,8
Bilansivälised nõuded	4 533,5	0,0			4 533,5	0,0
sh Toetuse saamise nõuded	4 429,7	0,0			4 429,7	0,0
sh Nõuded rendile antud varadelt	103,8	0,0			103,8	0,0
Kasutusrendile antud varad	958,2	383,8			958,2	383,8
Panditud varad	942,5	0,0			942,5	0,0

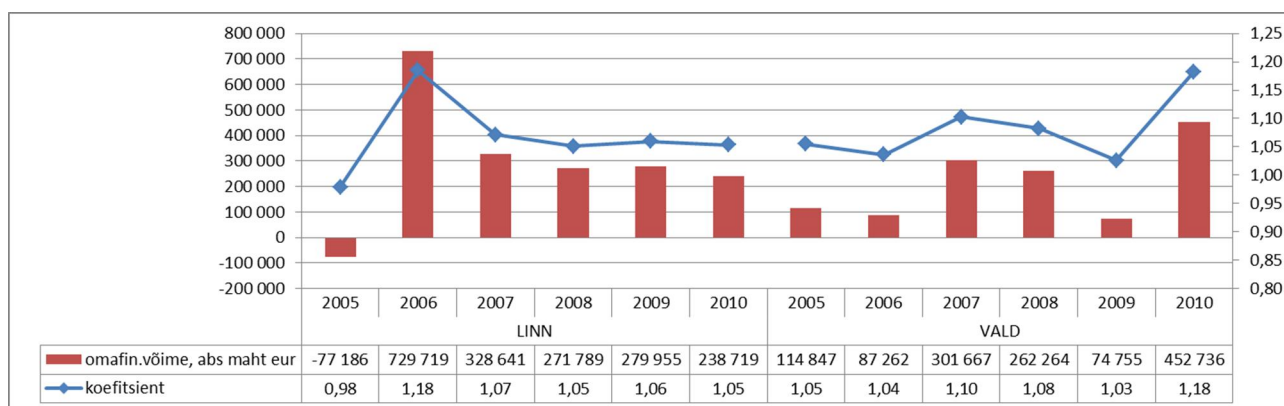
Omafinantseerimisvõimekuse koefitsient iseloomustab omavalitsuse võimet teha investeeringuid, kanda kapitalikulud ja/või finantseerida uusi tegevusi/projekte. Koefitsiendi arvutamisel võetakse ühelt poolt omavalitsuse põhitegevuse tulud ehk tulud, millest arvatakse maha sihtotstarbelised eraldised investeeringuteks, finantstulud ja tulud varade müügist; teiselt poolt võetakse põhitegevuse kulud ehk kulud, millest on maha arvestatud makstud intressid, tehtud investeeringud ning omavalitsuse sihtotstarbelised eraldised põhivara soetuseks.

Kui näitaja on võrdne ühega, siis omavalitsusel puudub võimalus võtta endale uusi kohustusi või teha investeeringuid jätkusuutlikult. Kui näitaja on alla ühe, siis omavalitsus on suuteline jätkama

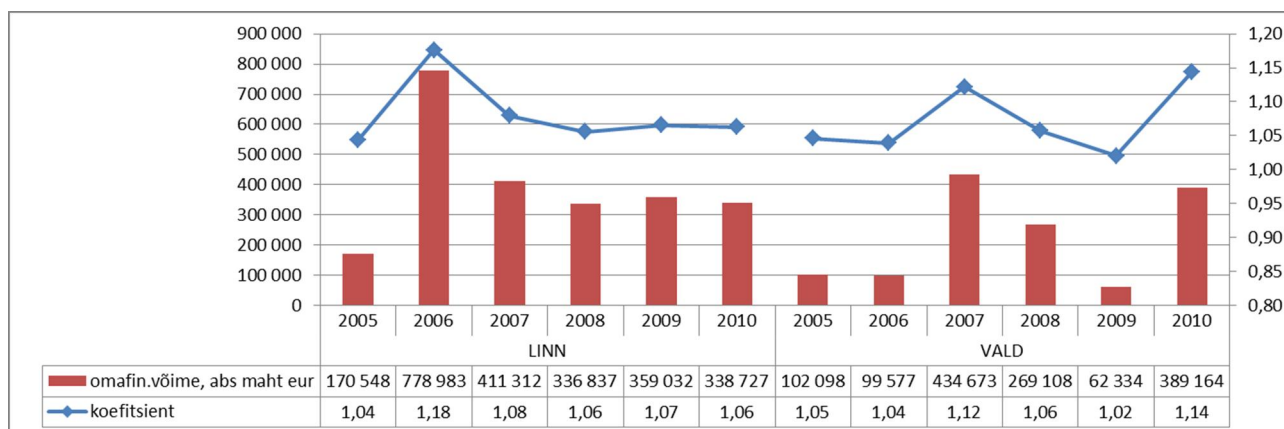
olemasolevaid kulutusi piirates, kogutud ressursse kasutusele võttes või müües omavalitsuse vara. Vastavalt seadusele omavalitsus laenu jooksvate kulude katteks võtta ei saa.

Heas olukorras oleva omavalitsuse omafinantseerimisvõimekuse koefitsient on vähemalt 1,1 - see näitab, et omavalitsuse vabatulud katavad puhastatud kulusid 110% ja omavalitsus on võimeline suunama vahendeid uutesse tegevustesse ja/või tegema investeeringuid 10% ulatuses puhastatud kuludest.

Omafinantseerimisvõimekus võrreldavatel omavalitsustel on keskpika perioodi vältel olnud koefitsiendina mõõdukalt hea. Rahandusministeeriumi hinnangul on suudetud jooksvate kulude kõrvalt tagada oma varade säilimine rahuldavas mahu ning panustada osaliselt ka arengusse. Omafinantseerimisvõime koefitsient on aastatel 2005-2010 linnal olnud vahemikus 0,98 kuni 1,18 ja vallal 1,03 kuni 1,18, perioodi keskmine on linnal 1,07 ja vallal 1,08. Konsolideerimisgruppide omafinantseerimisvõime koefitsient on samal perioodil linnal olnud vahemikus 1,04 kuni 1,18 ja vallal 1,02 kuni 1,12; perioodi keskmised on vastavalt linnal 1,08 ja vallal 1,07.

Joonis 26. Omavalitsuse omafinantseerimisvõime

Joonis 27. Konsolideerimisgrupi omafinantseerimisvõime

Rahas mõõdetuna on keskpikas perioodis iga-aastane jooksev omafinantseerimisvõimekus (=põhitegevustulem) olnud linnal vahemikus (-0,08) mln - 0,73 mln eur, so aastas keskmiselt 0,3 mln

eur, ja vallal vahemikus 0,07 mln - 0,45 mln eur, so aastas keskmiselt 0,22 tuhat eur. Konsolideerimisgruppide jooksev omafinantseerimisvõimekus on olnud vahemikus linnal 0,17 mln - 0,78 mln eur ja vallal 0,06 mln - 0,43 mln eur; aastas keskmiselt vastavalt 0,4 mln ja 0,23 mln eur.

Ühinemisel

Ühinemisel olemasolevad võla- ja muud kohustused ning nõuded summeeruvad.

Omafinantseerimisvõimekuse mahtu rahas ei mõjuta omavalitsuste ühinemisel omavahelise arvlemise ärajäämine (tulu ja kulud vähenevad samas mahu), kuid erinevad otsused tulude ja kulude osas küll. Seega baasiliselt on ühendomavalitsuse omafinantseerimisvõimekus 2010. aasta andmete baasil 0,69 mln eurot, linna ja valla näitajatest keskpikal perioodil lähtudes 0,52 mln euro. Ühendomavalitsuse konsolideerimisgrupi osas on omafinantseerimisvõimekus 2010. aasta andmete baasil 0,73 mln eurot, näitajatest keskpikal perioodil lähtudes 0,63 mln euro.

Ühendomavalitsusel vaba võlakohustuste maht on mõnevõrra väiksem kui linna ja valla summaarne näitaja. Põhjuseks asjaolu, et omavahelise arvlemise ära jäämise tõttu väheneb põhitegevustulude maht, täiendavalt sõltuvalt otsustest tulude/kulude osas võib muutuda nii põhitegevustulude kui -kulude maht ja seega ka põhitegevustulem (=omafinantseerimisvõime rahas).

Ühendomavalitsusel on võimalik laenuressurssi kaasata täiendavalt pisut üle 2 mln euro ja konsolideerimisgrupil ca 2,8 mln eurot. Ühendomavalitsusel maksimaalse lubatud netovõlakoormuse arvutused on järgmised:

- 6-kordse põhitegevustulemi näitaja ja 2010. aasta andmete alusel arvestuslikult ühendomavalitsusel 4,15 mln eur ja seega vaba laenuressurss 1,89 mln eur ning konsolideerimisgrupi vastavalt 4,37 mln ja 2,05 mln eur; keskpika perioodi keskmiste näitajate alusel hinnanguliselt on ühendomavalitsusel netovõlakoormuse ülemmäär 3,07 mln eur ja vaba laenuressurss 0,81 mln eur; konsolideerimisgrupi vastavalt 3,75 mln ja 1,44 mln eur.
- 60% põhitegevustuludest (arvlemiseta) näitaja alusel ühendomavalitsusel 4,37 mln eur ja seega vaba laenuressurss 2,11 mln eur; konsolideerimisgrupil vastavalt 5,09 mln ja 2,78 mln eur. Ning need näitajad on suuremad kui 6-kordse põhitegevustulemi põhjal arvatud ja seega arvutatakse maksimaalne lubatud netovõlakoormus 60% alusel põhitegevustuludest.

Arengukavades planeeritud tegevuste rahaline maht ja laenukoormus

Arvestades eelpool väljatoodud hinnanguid vaba laenuressurssi ja jooksva omafinantseerimisvõimekuse osas on ühendomavalitsuse poolne investeeringute finantseerimisvõimekus 5 aasta perspektiivis 4,7 mln kuni 5,6 mln eur; konsolideerimisgrupil vastavalt 5,9 mln kuni 6,4 mln eur. Kaasates erinevate doonorite finantseeringut projektide kaudu ja kasutades kogu investeeringute finantseerimisvõimekuse erinevate projektide omafinantseeringuks

(ca 20%), on järgneva 5 aasta jooksul võimalik teoreetiliselt investeerida ühendomavalitsusel suurusjärgus 23 mln kuni 28 mln eur ja konsolideerimisgrupil 29 mln kuni 32 mln eur.

Põltsamaa koostööpiirkonna arengukava aastateks 2011-2020 tegevuskavas aastateks 2011-2015 on kavandatud linna ja valla ametiasutuste ning konsolideerimisgruppi kuuluvate organisatsioonide poolt teostatavate investeeringute maht 5-aastases perspektiivis kokku 23,6 mln eur. Kavandatud investeeringutest on suurim Põltsamaa lossi renoveerimine SA Põltsamaa Lossi Arendus poolt. Lossi korrastamisest põhiosa on plaanitud teostada 2012.aastal (kogumaksumus 14,1 mln eur, sellest 2012.aastal 11,2 mln eur). Tegevuskavas on sees mõningad investeeringud, mida teostatakse vaid juhul, kui taotletavad projektid saavad lisarahastust EL struktuurifondidest – nende maksumus kokku on 1,2 mln eur.

Seega, arvestades hinnangulist jooksvat omafinantseerimisvõimekust 5-aastases perspektiivis, on tegevuskavas välja toodud investeeringute teostamiseks vajalik kaasata täies ulatuses vaba laenuressurssi ning kasutada maksimaalselt struktuurifondide toetusi.

6. Kasutatud allikad

Põltsamaa linna 2010. aasta majandusaasta aruanne

Põltsamaa linna 2010. aasta eelarve ja selle lisad, 2010. aasta lisaelarved ja nende lisad

Põltsamaa linna eelarve täitmise aruanne, 2010

Põltsamaa valla 2010. aasta majandusaasta aruanne

Põltsamaa valla 2010. aasta eelarve (eelarve lisad 1-4)

Põltsamaa valla eelarve täitmise aruanne, 2010

Põltsamaa koostööpiirkonna arengukava aastateks 2011-2020. Põltsamaa, 2011

Põltsamaa koostööpiirkonna lähteolukorra analüüs. Imavere vald, Kolga-Jaani vald, Kõo vald, Pajusi vald, Puurmani vald, Põltsamaa vald ja Põltsamaa linn. Põltsamaa, 2010

Omavalitsuste struktuuri ja hallatavate asutuste juhtimise analüüs. Omavalitsuses vastuvõetud määruste ja kehtivate lepingute analüüs. Imavere vald, Kolga-Jaani vald, Kõo vald, Pajusi vald, Puurmani vald, Põltsamaa vald ja Põltsamaa linn. Põltsamaa, 2010

www.fin.ee

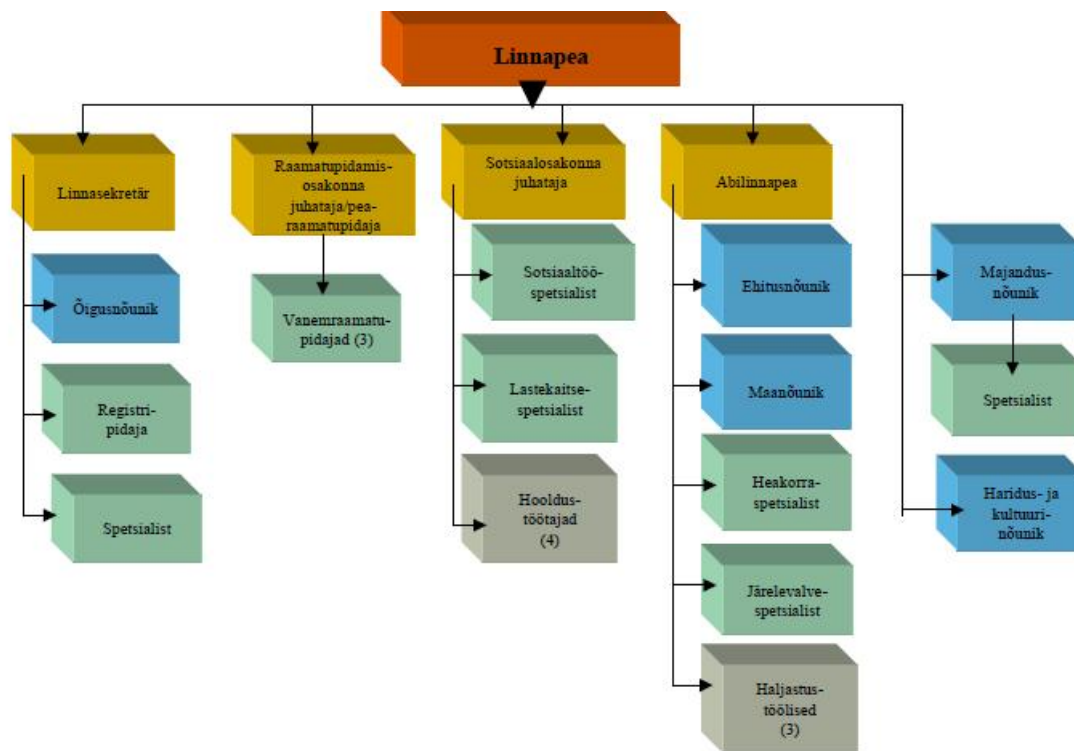
www.sm.ee

www.kesk.ee

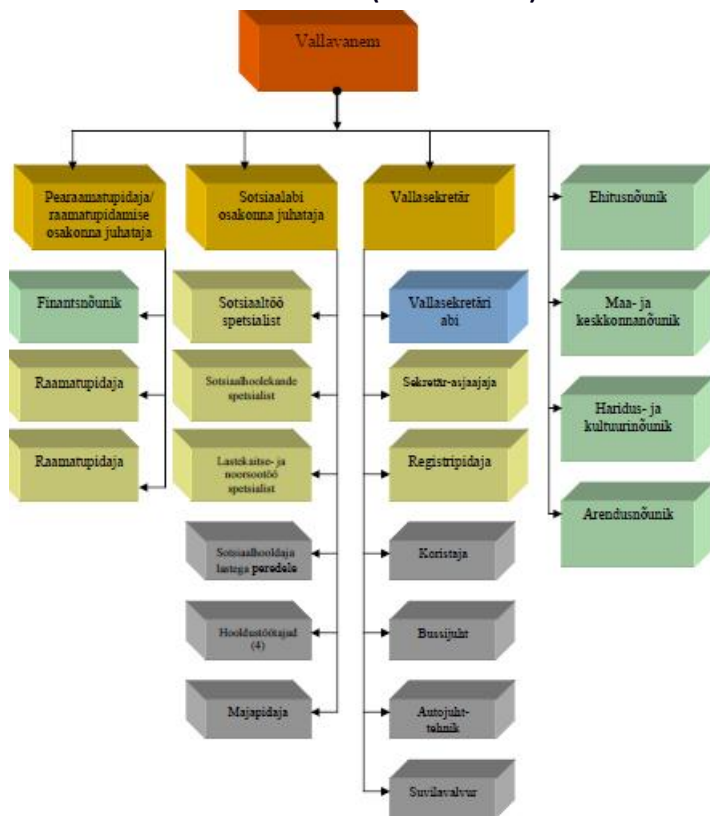
www.poltsamaa.ee

LISA 1. Põltsamaa Linnavalitsuse (ametiasutuse) struktuur alates 1.07.2011

LISA 2. Põltsamaa Vallavalitsuse (ametiasutuse) struktuur alates 01.01.2011

LISA 3. Ühendamavalitsuse ametnikkonna struktuuri tööversioon seisuga 11.05.2011

